

קובץ פסקי דין עבירות משמעת של עובדי הוראה לשנת 2003

שניתנו בבית הדין למשמעת של
עובדי המדינה בירושלים

י"ז בטבת התשס"ה
29 בדצמבר 2004

לשכת מ"מ אב בית הדין

י"ז בטבת התשס"ה
29 בדצמבר 2004

בד. 2004-1922

פסקי דין בנושא עבירות משמעת של עובדי הוראה

משנת 2003

בחוברת זו מרוכזים פסקי דין שניתנו על ידי בית הדין למשמעת של עובדי המדינה, בירושלים.

פסקי הדין נוגעים לעבירות של עובדי הוראה בקשר למילוי תפקידם או מחוצה לו.

תודתי המיוחדת למתמחה מר אברהם הראל, על תרומתו בעריכת החוברת.

בברכה,

ניצה אדן-ביוביץ, עו"ד
מ"מ אב בית הדין

תוכן עניינים

מס'	מס' בד"מ	נושא פסק הדין	עמוד
1.	בד"מ 155/02	היעדרות ללא אישור	4
2.	בד"מ 157/02	גניבה בידי מורה שלא במסגרת תפקידה	8
3.	בד"מ 117/02	תקיפת קטינים בידי גננת	17
4.	בד"מ 176/02	מעשים מגונים, התעללות בקטין, סחיטה באיומים ומעשה כישוף של מורה בתלמיד	24
5.	בד"מ 5/03	קיום יחסי מין של מנהל בית ספר עם האחראית על הניקיון בשטח בית הספר	32
6.	בד"מ 195/01	התעללות פיזית בתלמידים חסרי ישע	42
7.	בד"מ 139/02	ביצוע מעשים מגונים בתלמידים וניצול מרות	50
8.	בד"מ 38/03	נסיעה לחו"ל ללא היתר	63
9.	בד"מ 156/01	נטישת כיתה על ידי מורה וסירוב מורה לתת למפקחת לצפות בשיעור	70
10.	בד"מ 44/03	על סירובה של מורה לאפשר למפקחת לצפות בשיעור	89
11.	בד"מ 81/03	שימוש בסרגל כאמצעי חינוכי לאכיפת משמעת בכיתה	96
12.	בד"מ 5/00	ביטויים והערות שאינם הולמים כלפי תלמידים	110

1. בד"מ 155/02 – היעדרות ללא אישור

תמצית פסק הדין

מורה הורשעה על פי הודאתה בעבירות משמעת, בכך שבימים 18.12.2004 ו-10.12.2001 נעדרה מבית הספר, מבלי שקיבלה היתר לכך.

התביעה ונציג המשרד עתרו לאמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת שליש משכורת קובעת.

הנאשמת ציינה כי, החסירה יום לפני חופשת חנוכה ויום לאחר החופשה ודאגה למורה מחליפה לשם כך.

כמו כן, הנאשמת ציינה כי, מוטלות עליה הוצאות מכבידות בגין הטיפולים לילדה החרוג.

בנוסף, הציגה הנאשמת מכתבי המלצה והערכה חמים עד מאוד מצד תלמידים והורים.

בית הדין בחן בשיקוליו את הצורך במשמעת ונורמות התנהגויות נאותות בשירות המדינה וכן את נסיבותיה האישיות של הנאשמת, לרבות העובדה כי, זוהי מעידה חד-פעמית וההערכה הרבה לה זכתה הנאשמת.

בסיומו של דיון השית בית הדין על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת שליש משכורת קובעת.

ניתן ביום ט"ז בשבט התשס"ג – 19.1.2003.

בהרכב:	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין	-	יו"ר
	גב' נחמה ז"ק	-	חברה
	ד"ר יצחק הגר	-	חבר

י"ז בטבת התשס"ה
29 בדצמבר 2004

בד. 2004-1922
בד"מ : 155/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' נחמה ז"ק - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : אינה מיוצגת

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

1. בתאריך 4.9.2002 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר "צופה שרון" באלפי מנשה. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שנעדרה עקב יציאה לחו"ל מבית הספר בימים 10.12.2001 ו- 18.12.2001, ללא שקיבלה היתר לכך.

2. הנאשמת הודתה באמור בכתב התובענה ובית הדין מרשיעה בעבירות המיוחסות לה.

ניתן והודע ביום י"ח בטבת התשס"ג – 23.12.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין
		יו"ר

י"ז בשבט התשס"ג
20 בינואר 2003

בד. 2003-84
בד"מ: 155/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' נחמה ז"ק - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : אינה מיוצגת

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליך

1. ביום י"ח בטבת התשס"ג – 23.12.2002 הרשיע בית הדין את הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר "צופה שרון" באלפי מנשה, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבימים 10.12.2001 ו-18.12.2001 נעדרה מבית הספר, ללא שקיבלה היתר לכך.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובע המלומד בטיעוניו לאמצעי המשמעת הטעים כי, הנאשמת הפרה את הוראות הנוהל של משרד החינוך, בדבר הצורך לקבל אישור מראש ממנהל המחוז בטרם נסיעתה לחו"ל.

התביעה עתרה לאמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת שליש משכורת קובעת שתנוכה בששה תשלומים שווים ורצופים.

כתימוכין, הגיש התובע המלומד לעיונו של בית הדין את בד"מ 32/97, בד"מ 82/96 ובד"מ 105/98.

ב. עמדת נציג המשרד

המשרד ביקש מבית הדין להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת מתונים. ועל כן, המשרד מצטרף לעמדת התביעה.

ג. דבר הנאשמת

הנאשמת הודיעה לבית הדין שאינה מקלה ראש בעבירות שמיוחסות לה. הנאשמת

החסירה יום לפי חופשת חנוכה ויום אחרי החופשה וגם דאגה למורה מחליפה כך, שהתלמידים לא נפגעו מבחינת תוכנית הלימודים.

במשך כל שנות עבודתה בחינוך מעולם לא היתה תלונה נגדה. אדרבה, הוגשו לבית הדין מכתבי המלצה והערכה מצד הורים ותלמידים חמים עד מאוד. היא אוהבת את עבודתה ומשקיעה "את הנשמה בילדים", כדבריה. הנאשמת ביקשה מבית הדין להקל עליה מבחינה כספית. יש לה הוצאות מכבידות בגין טיפולים לילדה החריג.

הנאשמת הביעה חרטה כנה בפני בית הדין.

החלטת בית הדין

3. עתה באנו לגזור את דינה של הנאשמת ולהחליט על אמצעי המשמעת ההולמים מקרה זה.

כידוע, המשמעת ונורמות התנהגות נאותה הן מרכיב יסודי בשירות המדינה ובלעדיהן לא ייכון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעודו על פי אמות המידה הנדרשות לקיום מערכת מינהל תקינה.

לעניין זה אמר בית המשפט העליון:

"המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת אירגונית, בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה, ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטוייה בהתנהגות על פי המערכת המתוארת."
(עש"מ 3/75 דבוש נגד נציבות שירות המדינה פ"ד (ל)1, 231, 235).

כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעיה והסבריה אשר יהיו. הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תש"ס/8 (א) מיום 2.4.00, הקובעת בין היתר: **"אין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב..."** (סעיף 2.4).

לצד אלה, בית הדין ער, לנסיבות האישיות של הנאשמת, למעידה החד-פעמית ולהערכה הרבה לה זוכה הנאשמת כמורה - מחנכת בישראל.

4. לאחר עיון מדוקדק בפסקי הדין שהוגשו לבית הדין ואחרים שניתנו על ידי בית דין זה בנושא היעדרות מורים, בית הדין סבור, שאמצעי המשמעת אליהם עתרה התביעה סבירים והולמים.

בית הדין מחליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה.

ב. הפקעת שליש משכורת קובעת, שתנוכה בששה תשלומים שווים ורצופים.

ניתן היום ט"ז בשבט התשס"ג – 19.1.2003, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית משפט העליון מסורה לצדדים, בהתאם להוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

2. בד"מ 157/02 – גניבה בידי מורה שלא תפקידה

תמצית פסק הדין

הנאשמת מורה מוסמכת, נתפסה בעת גניבת מוצרי קוסמטיקה בשווי של 225.75 ₪ מסופרמרקט, נחקרה במשטרה והאירוע הסתיים בסגירת התיק ללא הרשעה בפלילים מחוסר עניין לציבור.

בית הדין הרשיע את הנאשמת בגין אירוע זה.

בית הדין סבר, שניתן להגשים את תכלית אמצעי המשמעת גם אם לא יפטר את הנאשמת ויגדע את מקור פרנסתה. עם זאת, יש לשרת את תכליתם של אמצעי המשמעת על ידי הטלת אמצעי משמעת מהותיים, שיתנו ביטוי הולם להסתייגותו ולביקורתו של בית הדין ממעשה גניבה. וכן, על מנת, שהנאשמת תלמד את הלקח הראוי וגם עמיתיה לעבודה.

בית הדין הטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה
- ב. הורדה בדרגה אחת למשך שנה
- ג. פסילה למלא תפקיד ניהול לפרק זמן של 5 שנים.

ניתן ביום ד' באדר א' התשס"ג – 6.2.2003.

בהרכב: עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין - יו"ר
מר אפרים גרינפלד - חבר
ד"ר יצחק הגר - חבר

ד' באדר א' התשס"ג
6 בפברואר 2003

בד. 2003-201
בד"מ 157/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
מר אפרים גרינפלד
ד"ר יצחק הגר
- יו"ר
- חבר
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד סלין נהיר

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת דין

התובענה וההליך

1. הנאשמת ילידת שנת 1966, המועסקת במשרד החינוך כמורה בבית הספר בסילוואן, בית הספר מכין לבנות, בעלת דרגת "מורה מוסמך, בעלת וותק של 11 שנים בשירות המדינה, הואשמה בכתב התובענה שהוגש נגדה בתאריך 4.9.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, וזאת בגין אירוע שנתרחש בתאריך 25.8.2000 בשעה 13:46 לערך, בסניף הקלאב-מרקט בתלפיות, שבו הנאשמת נתפסה בעת שגנבה מוצרי קוסמטיקה מאותה חנות בשווי של ₪225.75.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

2. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה ובעבירותיה, ועל יסוד הודאתה זו בפנינו, החלטנו להרשיעה בעבירות שבהן הואשמה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום כ"ו בשבט התשס"ג – 29.1.2003.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	אפרים גרינפלד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין למשמעת יו"ר

ד' באדר א' התשס"ג
6 בפברואר 2003

בד. 2003-202
בד"מ 157/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
מר אפרים גרינפלד
ד"ר יצחק הגר
- יו"ר
- חבר
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד סלין נהיר

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר דין

ההליך

1. הנאשמת שבפנינו, ילידת שנת 1966, המועסקת במשרד החינוך כמורה בחטיבת הביניים בבית הספר המכין לבנות בסילוואן, הורשעה ביום כ"ו בשבט התשס"ג – 29.1.2003, על פי הודאתה בעבירות משמעת לפי 17(1) ו-13(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, וזאת בגין אירוע שנתרחש בתאריך 25.8.2000 בשעה 13:46 לערך, בסניף הקלאב-מרקט בתלפיות, בו הנאשמת נתפסה בעת שגנבה מוצרי קוסמטיקה מאותה החנות בשווי של 225.75 ₪.

2. כפי שהתברר במהלך הדיון, משנתפסה הנאשמת כאמור בקלקלתה, האירוע נחקר במשטרת ישראל. אולם, היא לא הורשעה בפלילים, והתיק נסגר מחוסר עניין לציבור.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

- 1) התובע המלומד סבור כי, מן הדין להחמיר עם הנאשמת, על מנת לשדר מסר ראוי וברור כי, מורה בישראל המבצע מעשה שמהווה עבירה על החוק, במקרה דנן עבירה של גניבה, ראוי לו כי יושתו עליו אמצעי משמעת אלה:
 - א) נזיפה חמורה;
 - ב) פיטורים לאלתר תוך שלילת 25% מפיצויי הפיטורים המגיעים לה;
 - ג) פסילה לשירות המדינה לפרק זמן של 5 שנים.

2) התובע ער לכך כי, מדובר במעשה שנעשה ללא שום זיקה לתפקידה כמורה בישראל, אך עם זאת ראוי להחמיר עם הנאשמת, כדי לשמר את התדמית הראוייה של השירות

הציבורי בעיני הציבור הרחב. לצורך תמיכה בטיעוני זכינו לקבל שורה ארוכה של פסקי דין, חלקם פסקי דין שבהם הורשעו עובדי מדינה בעבירות פליליות, בהן גם עבירות גניבה מחוץ למסגרת התפקיד, בהם הוטלו אמצעי משמעת שונים לרבות פיטורים, ואף הוגש לעיונו בד"מ 14/02 בו פוטרה אחות בבית החולים לאחר ששלחה ידה בכספם של חולים המאושפזים וגם שם ההליך הפלילי לא מומש נגד הנאשמת. אולם, ראינו במעשיה מעילה באמון, נוכח הפגיעה בציפיותיהם של המאושפזים שכספם ישמר בתקופה בה למעשה היו חסרי ישע.

(3) בית הדין מבקש להעיר כי, משורת פסקי הדין שהוגשה לבית הדין, לא מצאנו פסק דין אחד הדומה לנסיבות דיונו.

ב. גישת נציג המשרד

מפי נציג המשרד שמענו כי, מדובר בנאשמת המועסקת למעלה מ-10 שנים בשירות המדינה. חוות הדעת שהוגשו עליה מראות על התקדמות מרמה בינונית לרמה טובה. המשרד התלבט לגבי גישת התגובה הראויה לנקוט במקרה דנן כלפי מורה, שאין להקל ראש במעשיה, במיוחד לנוכח סטנדרט ההתנהגות הגבוה שנדרש ממורים.

לאחר שקילת השיקולים החליט המשרד כי, אמצעי המשמעת שיהיה ראוי להטיל במקרה זה על הנאשמת יהיו:

- (1) נזיפה חמורה;
- (2) הפקעת משכורת קובעת;
- (3) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

ג. טיעוני ההגנה

(1) מפי הסניגורית המלומדת שמענו כי, אין זה המקרה שמצדיק למצות את הדין עם הנאשמת ולהרחיקה ממקצועה וממערכת החינוך, כמבוקש על ידי התביעה.

ההגנה סבורה כי, מקרה זה שונה מאותם פסקי דין שהגיש התובע, ואין הצדקה כי נחמיר דווקא עם הנאשמת, כשהתיק שלפנינו אינו התיק המתאים, שבאמצעותו צריך לשאת את "דגל ההחמרה" כלפי אותו מעשה שהיה חד פעמי, מעידה שלא תחזור על עצמה. כאשר, אפשר שמצוקתה הכלכלית של הנאשמת הביאה אותה אל סף הפיתוי בו היא לא עמדה.

(2) לגבי הנסיבות האישיות – שמענו כי, הנאשמת מפרנסת יחידה בת 4 ילדים קטנים ומשכרה משולם גם שכ"ד של המשפחה, ובן זוגה מובטל מזה מס' שנים. כמו כן, שמענו כי החקירה המשטרתית וההליך גרמו לנאשמת צער, יגון ומצוקה נפשית, והיא מצרה ומתחרטת על מעשיה.

לנוכח אופייה של ההתנהגות כמעשה חד פעמי, עותרת ההגנה לכך, שנימנע מלפטר את הנאשמת. הגם, שההגנה אינה מקלה ראש בהתנהגות הנאשמת, ולגישת ההגנה ניתן להסתפק בנזיפה חמורה והפקעת משכורת.

ד. דבר הנאשמת

מפי הנאשמת שמענו דברי צער וחרטה על המעשה שאליו היא נקלעה. זו טעות שלא תחזור

על עצמה, כך נמסר לבית הדין.

4. החלטת בית הדין

שיקולים כלליים

א. בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשמת, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפנינו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה, לאור מטרותיו ומהותו של אותו השירות, בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשעה הנאשמת, תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

ב. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לתפקוד נאות של השירות.

ג. בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעתי בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא ליד ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."

ד. התכלית האמורה של הדין המשמעתי מקורה בגישה, הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה, להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע: "בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. איוון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור, הוא מאפשר להן למלא את תפקידן... איוון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו."

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2), 229, 266).

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית משפט העליון את ההשלכה הישירה של הרציונאל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל."

(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחרים, מא(1), עמ' 749, 840).

ה. בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות מוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי היא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם שכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי. (לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול

המערכת במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

”הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף פעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי, עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון.”
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין נוסף, הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו :
”מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על תפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה...”
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

1. תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו (לאחרונה גם בעש"מ 57701/01 בעניין פודלובסקי, הודגש תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת וכן ראה בעש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש, לעניין משקלו העדיף של השיקול הציבורי, לעומת הנסיבות האישיות, וכן את עש"מ 7789/02 בעניין גבראל כהן ואחרים עמ' 7 לפסק הדין).

2. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת, שעליה עמדנו, היא התדמית הראויה והתפקוד הראוי של השירות הציבורי לעניין בחירת אמצעי המשמעת אשר הולם את העבירות ונסיבותיהן שבהן הורשעה הנאשמת שבפנינו, שמענו את עמדת התובע, עמדת נציג המשרד, עמדת הסניגורית ואת הנאשמת.

5. למידתם של אמצעי המשמעת

בבואנו לקבוע את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשמת שקלנו שורה של שיקולים רלבנטיים והם :

א. על העבירות ונסיבותיהן

- (1) הנאשמת הורשעה על ידנו בעבירות לפי סעיפים 17(1) ו-17(3) לחוק :
”עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה ;
(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה.”

(2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את רכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעתי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת :

”לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג ”משמעת”. יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד

מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה." (פורסם בפ"ד לו' בעמ' 231).

(3) לעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תחשב בלתי אין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים היא אינה הולמת משום שהוא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5) לפסק הדין, טרם פורסם).

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין, טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד."

(4) ראוי לבחון את מאפייניה של עבירה ההתנהגות שאינה הולמת על רקע תפקידו של מורה בישראל, כפי שנפסק בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678) בו אמר בית המשפט העליון את דברו לגבי תפקיד מורה כלפי תלמיד:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי תלמידים: ניתנה בידו סמכות לקבוע אם ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי תלמידים היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה, כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

ב. לעניין נסיבות העבירה

הנאשמת כשלה בכך, ששלחה את ידה ברכוש הזולת, במקרה דנן ברכוש חברה מסחרית, והמעשה הוא מעשה מכביד, במיוחד כלפי עובד ציבור שהוא מורה בישראל, שממנו על פי הפסיקה שהובאה לעיל נדרשת התנהגות שתהיה נטול פגמים מוסריים גם אם היא מתממשת מחוץ למתחם תפקידו הפורמלי. עם זאת, ראוי לזכור כי מדובר בסכום גניבה לא גבוה, כ-225 ₪. כאשר, רשויות אכיפת החוק של מדינת ישראל החליטו גם כנראה בשל

התופעה המצערת שקיימת של גניבות ממרכולים, כי אין מקום לממש הליך פלילי במקרה זה.

ג. על הנסיבות האישיות

הנאשמת מורה במשרד החינוך למעלה מ-10, אין באמתחתה עבירות פליליות קודמות או עבירות משמעותיות. זו לה מעידתה הראשונה.

לגבי הנסיבות המשפחתיות – שמענו כי, הנאשמת היא מפרנסת יחידה למשפחתה, בה ארבעה ילדים קטינים ובעל מובטל. כאשר, תעסוקתה הנוכחית מהווה מקור פרנסה יחידה לבני ביתה.

שמענו כי, הנאשמת מתפקדת בצורה נאותה בשירות הציבורי, וחל גם לאחרונה שיפור בתיפקודה.

ביום פקודתו של נאשם יש השפעה למידת על מהותם תרומתו לשירות של אמצעי המשמעת, כפי שנפסק בעש"מ 187/02 בעניין אברהם ספיר.

6. אמצעי המשמעת המוטלים

שקלנו את השיקולים האמורים והגענו לכלל מסקנה כי, נוכל להגשים את תכלית אמצעי המשמעת גם אם לא נפטר את הנאשמת ונגדע את מקור פרנסתה. עם זאת, אנו צריכים לשרת את התכלית של דיני המשמעת על ידי הטלתם של אמצעי משמעת מהותיים שיתנו ביטוי הולם לביקורתנו והסתייגותנו העמוקה ממעשי גניבה מסוג כלשהו, על מנת שהנאשמת עצמה תשכיל ותלמד את הלך הראוי, וגם עמיתיה לעבודה וציבור המורים בכללותו.

סברנו שהטלתם של אמצעי המשמעת כדלהלן, יהא כדי לאזן ולשרת את התכלית של אמצעי המשמעת.

איזון זה הביאנו להטלתם של אמצעי משמעת אלה:

א. נזיפה חמורה – מסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין, המצביע כי נפל פסול באותו מעשה חד פעמי שאליו נקלעה הנאשמת בשנת 2000.

ב. הורדה בדרגה – הנאשמת תורד בדרגה אחת לפרק זמן של שנה.

ג. פסילה – הנאשמת תפסל למלא תפקידי ניהול ברמת סגן מנהל או מנהל בית הספר, לפרק זמן של 5 שנים מיום גזר הדין.

7. סברנו כי, ההורדה של הנאשמת בדרגה ופסילתה כאמור יש בהם כדי להעביר מסר הולם, כי מורה שפוגע במשמעת שירות המדינה, בתדמיתו של השירות או התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כמורה. ראוי שיפגע גם מעמדו לפרק זמן קצוב כאמור. נמנענו מלהפקיע את שכרה, לנוכח מצבה הכלכלי הקשה והמכביד.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום כ"ו בשבט התשס"ג – 29.1.2003.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ד' באדר א' התשס"ג – 6.2.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין המפורט והמנומק יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	אפרים גרינפלד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

3. בד"מ 117/02 – תקיפת קטינים בידי גננת

תמצית פסק הדין

גננת במשרד החינוך הורשעה בבית הדין למשמעת בעבירות שונות, בעקבות הליך פלילי, בגין תקיפת קטינים – ילדי הגן, כאשר בסיומו גזר בית המשפט על הנאשמת עבודות של"צ, זאת ללא הרשעה.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר אגב תשלום 50% פיצויי פיטורין, אם העובדת בר-גימלה להורידה בשתי דרגות לשנתיים ופסילה לשירות תפקידי הוראה עד גיל 60.

נציג המשרד מסר לבית הדין כי, חוות הדעת של הממונים על הנאשמת הן טובות, וכן המליץ להשית על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בדרגה אחת ל-3 חודשים.

ההגנה ציינה כי, מדובר בגננת שעבודתה ראויה לשבח וכן ביקשה מבית הדין להשית על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה.

הנאשמת מסרה לבית הדין כי, כל רצונה הוא לשוב לעבודה סדירה.

בסופו של עיון בית הדין החליט כי, ניתן להעביר מסר הולם לשירות הציבורי אף ללא פיטורי הנאשמת.

בית הדין החליט כי, עמדת משרד החינוך לעניין אמצעי המשמעת הינה מידתית וראוייה, ולכן החליט להשית על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בדרגה אחת למשך שלושה חודשים.

ניתן ביום י' באדר א' התשס"ג – 12.2.2003.

בהרכב:	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין	-	יו"ר
	גב' פרומה הרשקוביץ	-	חברה
	מר נאסף אבו מנה	-	חבר

י' באדר א' התשס"ג
12 בפברואר 2003

בד. 2003-236
בד"מ 117/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב ביה"ד - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
מר נאיף אבו מנה - חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד ארקדי פלדמן

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

1. בתאריך 21.7.2002 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, שהועסקה עד להשעייתה במשרד החינוך, בתפקיד גננת. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.
2. כתב התובענה הוגש בעקבות הליך פלילי שהתנהל נגד הנאשמת בבית-המשפט השלום בתל-אביב – יפו (ת.פ. 8226/01), במהלכו הודתה הנאשמת בעובדות המהוות עבירת תקיפה על סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.
- בית המשפט הטיל על הנאשמת עונש ללא הרשעה, צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 300 שעות. זאת לאחר שהנאשמת במספר הזדמנויות בין אוקטובר '96 לינואר '97 תפסה קטינים והושיבה אותם בכוח על כסאות גן הילדים ובאחת הפעמים הדביקה נייר על פיו של קטין שהפריע למהלך הפעילות בגן.
3. בית הדין בהתאם לסעיף 61ג לחוק מרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום י"ט בשבט התשס"ג – 22.1.03.

(-)	(-)	(-)
נאיף אבו מנה	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב ביה"ד
		יו"ר

י' באדר א' התשס"ג
12 בפברואר 2003

בד. 2003-237
בד"מ 117/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב ביה"ד
גב' פרומה הרשקוביץ
מר נאיף אבו מנה
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד ארקדי פלדמן

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר דין

ההליו

1. בתאריך י"ט בשבט התשס"ג – 22.1.2003 בית הדין הרשיע את הנאשמת, שהועסקה עד להשעייתה במשרד החינוך, בתפקיד גננת, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הרשעתה של הנאשמת באה בעקבות הליך פלילי, שהתנהל נגדה בבית משפט השלום בתל-אביב – יפו (ת.פ. 8226/01), בגין תקיפת קטינים שהתרחשו בהזדמנויות שונות בין אוקטובר '96 לינואר '97, בהם תפסה הנאשמת קטינים הושיבה אותם בכוח על כסאות גן הילדים ובאחת הפעמים הדביקה נייר על פיו של קטין, שהפריע למהלך הפעילות בגן.

3. ההליך הפלילי הסתיים ללא הרשעתה של הנאשמת בעבירה, שבה הואשמה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. בית המשפט הטיל עליה צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 300 שעות.

ראיות לאמצעי המשמעת

א. מטעם התביעה לא הוגשו ראיות לאמצעי המשמעת.

ב. מטעמה של ההגנה העידו בפני בית הדין עדי אופי:

1) **גב' רונית נגר** – מפקחת על הנאשמת זה כ- 8 שנים, מכירה את עבודתה מקרוב. מדובר בעובדת מסורה, אחראית ורגישה. כמו כן, אהודה מאוד על הילדים ורבות הגננות המבקשות לשבצה בגנם. העדה מבקשת להחזיר את הנאשמת לעבודה, על אף ההליך הפלילי.

(2) **גב' עליזה נתנזון** – הדריכה את הנאשמת בהיותה סמינריסטית בשנת 1990 והתרשמה מיחסה לילדים ועל כן ביקשה להשאיר את הנאשמת בגן. העדה ציינה שההורים רשמו ילדיהם לגן משום שידעו שהנאשמת עובדת שם.

(3) **גב' שרה נתני** – עבדה במשך שנים בגן סמוך לגנה של הנאשמת. העדה העידה על הנאשמת שהיא גננת מצויינת, יודעת להחזיק את הילדים אך לא תוקפנית. הנאשמת דמות חיובית וחינוכית וחבל שמערכת החינוך תפסיד אותה.

5. טיועונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התובעת המלומדת עמדה על חומרת מעשיה של הנאשמת, הציבור מפקיד בידי איש ההוראה את ילדיו וסומך עליו שיעשה כל שביכולתו לקדם אותו. אלימות פיזית כלפי תלמידים אסורה היא ומחובתם של ערכאות השיפוט להגן על שלום התלמיד ועל התפקוד הראוי של מערכת החינוך.

(2) באשר לנאשמת אשר נהגה באופן שיטתי באלימות כלפי ילדים רכים בשנים ולא הצליחה להתמודד עם מצבים שגרתיים, מבקשת התביעה מבית הדין למצות את הדין עם הנאשמת ולנהוג בה בחומרה ולהרחיקה מתפקידי הוראה.

התביעה רוצה להעביר מסר כי, מורה שיכשל באלימות צפוי לנקיטת אמצעים מכאיבים נגדו גם אם הוא ותיק ומסור.

(3) אשר על כן התביעה עותרת להטלת אמצעי משמעת אלה :
(א) נזיפה חמורה.

(ב) פיטורים לאלתר אגב תשלום - 50% פיצויי פיטורים. אם העובדת ברת גימלה התביעה מבקשת להורידה בשתי דרגות לשנתיים.

(ג) פסילה לשירות ותפקידי הוראה עד הגיעה לגיל 60.

ב. עמדת נציג המשרד

נציג המשרד בהודעתו בכתב, הודיענו כי לא קיבל זימון לדיון ועל כן לא הופיע.

על עמדת המשרד ציין, שהנאשמת עלתה ארצה בשנת 1990, וותקה 34 שנים והיא ברת גימלה. חוות דעת הממונים עליה טובים ביותר והם מבקשים שתמשיך לשמש כגננת.

חרף העמדה העקרונית של המשרד בדבר פיטורי עובדי הוראה שהורשעו בנקיטת אלימות כלפי תלמידים אין מנכ"לית המשרד במקרה דנן רוצה בפיטורי הנאשמת. המשרד מבקש להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

(1) נזיפה חמורה.

(2) הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.

(3) הורדה בדרגה אחת ל-3 חודשים.

ג. טיועוני ההגנה

מפי הסניגור המלומד שמע בית הדין שעד שנת 2001 עבדה הנאשמת בתפקידה. הנאשמת הודתה בבית משפט במעשים המיוחסים לה, במסגרת הסדר עם הפרקליטות, לאחר שלא רצתה לעבור את ההליך הפלילי.

מדובר בגננת הממלאת את תפקידה בצורה הראויה לשבח והכל מבקשים את חזרתה לעבודה.

הנאשמת מנהלת אורח חיים נורמטיבי, דרך האלימות אינה דרכה.

הסיגוריה מבקשת מבית הדין להסתפק בהטלת אמצעי משמעת של נזיפה בלבד.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת גוללה בפני בית הדין את האירועים שקדמו להליכים הפליליים, על נסיונות להכשילה בעבודה על חקירה קשה ומאיימת, על הודאתה במעשים שלא עשתה, מתוך הבנה מוטעית של משמעות ההסדר אליו הגיעה סיגוריה עם הפרקליטות. כל רצונה של הנאשמת לשוב לעבודה סדירה.

6. החלטת בית הדין

א. בפתח החלטתנו נבליט כי, בית הדין רואה עצמו מחוייב לעשות למען מיגור השימוש בענישה גופנית כלפי תלמיד, כל אלימות פיזית ממין כלשהו כלפי תלמיד אסורה בתכלית.

גם בית המשפט העליון בשורה של פסקי דין הביע עמדה נחרצת לעניין השימוש בכוח הזרוע נגד תלמידים.

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני (פ"ד מח(5) 191, 192) אומר בית משפט העליון: **"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא. מלקות, מכות ומשיכת אוזניים אין מקומן בבית ספר. חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית".**

ההוראות המינהליות שהוציא משרד החינוך אוסרות מכל וכל שימוש בענישה גופנית כלפי תלמידים, אלה מבהירים כי, אלימות גופנית ומילולית אינם עולים בקנה אחד עם מטרות החינוך, שכן אלימות עלולה לשמש מודל לחיקוי מצד התלמידים ואף לפגוע בהתפתחותם.

ב. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

ג. בנוסף, תכליתם של אמצעי המשמעת היא להרתיע גם עובדים אחרים מפני ביצוע עבירות משמעת והתנהגות שאינה הולמת עובדי מדינה, והכל על מנת לשמור על תדמיתו של השירות ואיכותו לבל יפגעו.

ד. לנוכח התכלית האמורה, קיים הבדל עקרוני בין עונש המוטל בשל עבירות פליליות לבין אמצעי המשמעת המוטלים בדין המשמעת.

לעניין בחירת אמצעי המשמעת ההולמים מקרה זה, שמע בית הדין את עמדות הצדדים וגישת משרד החינוך.

ה. בית הדין ער לעובדה, שהנאשמת הודתה בעבירות ובמעשים המיוחסים לה בהליך הפלילי, אולם אין אנו יכולים להתעלם מן התחושה, שהנאשמת הודתה על פי עצת סיגוריה מבלי שהבינה עד תום את משמעות הדבר על כל השלכותיו.

ו. זאת ועוד, תרומתו של עובד לשירות הציבורי במשך שנים רבות, יש לו השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, כך קבע בית המשפט העליון בעש"מ 1827/01 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל (דינים עליון, כרך סא, 262):

"אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי-יד".

מערכת החינוך על נושאי המשרות השונים: מנכ"לית, מפקחים, גננות וסייעות וכן הורי הילדים הביעו הערכה רבה לעבודתה החינוכית של הנאשמת, למסירותה לחריצותה וייחסה המיוחד לילדים הרכים. אלה חפצים בשובה של הנאשמת לעבודתה בגן.

ז. כך, בית הדין הביא בחשבון, שמדובר בעבירות שנעברו בשנים 1996 – 1997. לפרק הזמן שחולף מיום ביצוע ההליך ועד למימוש ההליך, קיימת השלכה על טעמו והאפקטיביות של ההליך וכפי שנפסק בעש"מ 5/85 מדינת ישראל נגד ג'ון מגדני (פ"ד לט(3) 334):

"המשמעת נשכרת בדרך כלל מצעדים הננקטים תוך זמן קצר יחסית אחרי אירוע עבירות משמעת, ועם חלוף הזמן מעבר למידה הראויה, הופכת התגובה המשמעתית למעשה מיותר או, לעתים, אף לבעלת תוצאות הפוכות מאלו אשר להן מקווים".

ולאחרונה נפסק בעש"מ 173/02 ד"ר פשין נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד נו(2) 825, 827), מפי כב' השופטת ביניש:

"למרות שהעבירות לא התיישנו מבחינה פורמלית, לכאורה לא היה מקום לפתוח בהליכים נגד המערער בגין העבירות המיוחסות לו בתקופה שלפני 1993. ככלל, מבחינה מהותית קיימת בעייתיות רבה בהגשת תובענה זמן רב לאחר ביצוע עבירות משמעת שנעשו בחלקן לפני למעלה מעשר שנים. ראוי כי, הליכי המשמעת יתקיימו במהירות וביעילות וככל הניתן בסמוך למועד ביצוע העבירה. המחוקק נתן לכך ביטוי בקיצור תקופת ההתיישנות שמירוצה מתחיל עם קבלת הידיעה על עבירה המשמעת. דא עקא, שלא ראה להגביל את המועד מאז ביצוע המעשה ועד לקבלת הידיעה על ביצוע העבירה על ידי הגורם המוסמך, ותוצאה זו יוצרת מצב שהריחוק בין מועד הליך למועד העבירה עלול להיות רב מאוד. ראוי היה כי, בעת ההחלטה על העמדת עובדי מדינה לדין משמעתי. יתנו גורמי התביעה דעתם לחלוף הזמן מאז ביצוע עבירות המשמעת ועד לקבלת הידיעה על ביצועה, ולאפקטיביות המועטה של העמדה לדין בגין מעשים שבוצעו שנים רבות קודם לכן. במצבים אלה יש מקום להימנע לעתים מהעמדה לדין גם אם פורמלית אין מדובר בעבירות שהתיישנו".

7. סוף דבר

לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים, התלבטנו בשאלה, האם מן ההכרח לפטר את הנאשמת משירות המדינה כבקשת התביעה או שמא נוכל לספק את תכלית אמצעי המשמעת בהטלת אמצעי משמעת פחות מחמירים.

בית הדין בחן את פסיקתו האחרונה של בית משפט העליון בנושא פיטורי עובדי הוראה והשוואתם למקרה דנן וכן הבאנו בחשבון את המועד שבו בוצעו העבירות והשפעתם על ההליך המשמעתי ופרק תקופת השעייתה של הנאשמת.

בסופו של יום, בית הדין החליט כי, ניתן להעביר מסר הולם לשירות הציבורי אף ללא פיטורי הנאשמת ועתירת משרד החינוך לעניין אמצעי המשמעת ראויה ומידתית.

בית הדין החליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה.
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב – 10 תשלומים שווים ורצופים.
- ג. הורדה בדרגה אחת לתקופה של שלושה חודשים.

זכות ערעור לצדדים בהתאם להוראת סעיף 43(א) לחוק.

ניתן והודע היום י' באדר א' התשס"ג – 12.2.2003, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
נאיף אבו מנה	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין למשמעת יו"ר

4. בד"מ 176/02 – מעשים מגונים, התעללות בקטין,

סחיטה באיומים ומעשה כישוף של מורה בתלמיד

תמצית פסק הדין

תביעה פלילית נגד נאשמת, מורה בת 35, עובדת כ-10 שנים בשירות המדינה, הסתיימה בבית המשפט המחוזי בהרשעה פלילית ובגזר דין של 24 חודשי מאסר, 6 חודשים בפועל בעבודות שירות והיתרה על-תנאי למשך 3 שנים על כל עבירה דומה.

בעקבות הרשעתה בפלילים של מורה בעבירות של מעשה מגונה והתעללות בקטין, מעשה כישוף וסחיטה באיומים, הדחה בחקירה והטרדה בטלפון ושיבוש מהלכי משפט, בית הדין בסמכותו לפי סעיף 61 ג' לחוק הרשיע את הנאשמת.

בית הדין בחן את מכלול השיקולים הכרוכים במידתם של אמצעי המשמעת הראויים, בהתחשב בחומרת העבירות ובנסיבותיהן.

בהשגת תכלית אמצעי המשמעת בדבר נאמנותו של עובד הציבור ובמיוחד, כשמדובר באדם הנושא תפקיד חינוכי, ממנו נדרש סטנדרט התנהגות גבוה ובהתחשב בנסיבות האישיות המיוחדות של הנאשמת, בית הדין הטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה
- ב. פיטורים לאלתר, אגב תשלום פיצויי פיטורים בשיעור של 80%
- ג. פסילה למילוי תפקידי הוראה לפרק זמן של 10 שנים

ניתן ביום כ"א באדר ב' השתס"ג – 25.3.2003.

בהרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אפרים פוסט - חבר

כ"א באדר ב' התשס"ג
25 במרץ 2003

בד. 2003-432
בד"מ 176/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אפרים פוסט - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד נאוה פנקס

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת דין

1. ביום 29.10.2002 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, עובדת במשרד החינוך כמורה (נמצאת בחל"ת מיום 1.9.2002 עד 31.8.2003).

כתב התובענה מייחס לה עבירות לפי סעיף 17(1), (3) ו-6(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש בעקבות הליכים שנתקיימו נגד הנאשמת בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (ת.פ. 40261/01), בהם הורשעה הנאשמת בהתעללות בקטין - עבירה לפי סעיף 368 ג. סיפא לחוק העונשין, התשל"ז – 1977; במעשה מגונה בקטין – עבירה לפי סעיף 348(ב) לחוק העונשין בנסיבות סעיף 345(ב) (1) לחוק העונשין; בכישוף – עבירה לפי סעיף 417(א) סיפא לחוק העונשין; בסחיטה באיומים – עבירה לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין; בהדחה בחקירה – עבירה לפי סעיף 245 לחוק העונשין; בהטרדה באמצעות מתקן בזק – עבירה לפי 30 לחוק הבזק, התשמ"ב – 1982; באיומים – עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין ובשיבוש מהלכי משפט – עבירה לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

3. בית המשפט המחוזי גזר את דינה של הנאשמת והטיל עליה 24 חודשי מאסר, מתוכם 6 חודשים לריצוי בפועל, במסגרת עבודות שירות והיתרה על-תנאי ל-3 שנים, שלא תעבור במהלך תקופה זו עבירה עליה הורשעה.

4. בהתאם לסעיף 61ג. הקובע כי, הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, שנוהל נגד אדם יראו אותם כמוכחים בדיון נגדו בבית הדין למשמעת, בית הדין מחליט להרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה.

ניתן והודע ביום כ"ב באדר א' התשס"ג – 24.2.2002 בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)
אפרים פוסט	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

כ"א באדר ב' התשס"ג
25 במרץ 2003

בד. 2003-435
בד"מ 176/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אפרים פוסט - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד נאוה פנקס

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר דין

ההליך

1. ביום כ"ב באדר א' התשס"ג – 24.2.2002 הרשיע בית הדין את הנאשמת, המועסקת במשרד החינוך כמורה, בעבירות לפי סעיף 17(1), (3) ו-(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובד הוראה.
2. הרשעתה של הנאשמת באה בעקבות הליכים פליליים שהתנהלו נגדה בבית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו (ת.פ. 40261/01) בהם הורשעה הנאשמת בהתעללות בקטין – עבירה לפי סעיף 368 ג. סיפא לחוק העונשין, התשל"ז – 1977; במעשה מגונה בקטין – עבירה לפי סעיף 348 (ב) לחוק העונשין בנסיבות לפי סעיף 345 (ב) (1) לחוק העונשין; בכישוף – עבירה לפי סעיף 417 (א) סיפא לחוק העונשין; בסחיטה ובאימים – עבירה לפי סעיף 428 רישא לחוק העונשין; בהדחה בחקירה – עבירה לפי סעיף 245 לחוק העונשין; בהטרדה באמצעות מתקן בזק – עבירה לפי סעיף 30 לחוק הבזק, התשמ"ב – 1982; באימים – עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין ובשיבוש מהלכי משפט – עבירה לפי סעיף 244 לחוק העונשין.
3. בית המשפט המחוזי גזר את דינה של הנאשמת והטיל עליה 24 חודשי מאסר, מתוכם 6 חודשים לריצוי בפועל, במסגרת עבודות שירות והיתרה על-תנאי ל-3 שנים, שלא תעבור במהלך תקופה זו עבירה עליה הורשעה.

ראיות לאמצעי המשמעת

4. א. מטעם התביעה – לא הוגשו ראיות לאמצעי המשמעת.
- ב. הסנגוריה העידה את בן-דודה של הנאשמת, מר ברוך רייטר. לעד קשר רציף עם הנאשמת מאז קרות האירוע. הוא ידע לספר על מצבה הנפשי הקשה, על בדידותה ובושתה, על הנטל הכספי הרובץ על המשפחה בגין הוצאות משפט ובגין הטיפולים והתרופות ועל רצונה העז של הנאשמת לשוב לתפקוד רגיל.

5. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. גישת התביעה

התביעה עותרת לאמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה חמורה.
- (2) פיטורים לאלתר, ללא פיצויי פיטורים.
- (3) פסילה מתפקיד הוראה לצמיתות.
- (4) פסילה משירות המדינה ל-10 שנים.

כתימוכין לגישתו הגיש התובע המלומד את פסקי הדין : עש"מ 5104/00 מדינת ישראל נגד פלונית, בד"מ 98/00 ו-בד"מ 84/01.

ב. עמדת המשרד

נציגת המשרד הציגה לבית הדין גיליונות הערכה של הנאשמת, המבליטים את כשרונותיה, האווירה הטובה והנעימה שהיא משרה בכיתה ומקצועיותה של הנאשמת.

לגבי אמצעי המשמעת – המשרד סבור שיש להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת של פיטורים אגב תשלום פיצויי פיטורים ופסילה משירות המדינה לתפקיד הוראה ל-5 שנים.

ג. גישת ההגנה

הנאשמת אישה בת 35, עבדה כ-10 שנים כמורה מצליחה.

הסניגורית המלומדת הפנתה את תשומת ליבו של בית הדין לחוות דעת פסיכיאטרית, שאומצה על ידי בית המשפט המחוזי. על פי חוות הדעת, הנאשמת אינה מסוגלת לתפקד ללא תרופות אשר מנטרלות את החרדות, משפרות את מצב הרוח ומשמרות את ביקורת המציאות. ללא התרופות היא עלולה להיגרר למעשים קיצוניים, וכך אירע המקרה שהוביל להגשת כתב אישום נגדה.

לכן, גם בית המשפט המחוזי, בהטילו על הנאשמת עונש, הביא בחשבון את מצבה הנפשי המעורר של הנאשמת.

הנאשמת חזרה והביעה חרטה מלאה וצער רב על כל מה שקרה.

הפרסום בעיתונות גרם סבל רב למשפחה חרף צו איסור פרסום שניתן, הסביבה הקרובה ידעה במי מדובר. חברים החלו להתרחק מהמשפחה והם נותרו מבודדים.

כיום הנאשמת לאחר לידה ומסייעות בידה שתי עוזרות והיא עדיין מטופלת על ידי פסיכיאטר וגם בתחנה לבריאות הנפש.

ההגנה סבורה, שאמצעי המשמעת אותם מבקשת התביעה אינם מידתיים ואינם מביאים בחשבון את הנסיבות המיוחדות למקרה שלפנינו.

הסניגורית המלומדת הגישה מטעמה פסקי דין : בד"מ 42/00 ו-בד"מ 5/97, מתוכם נלמד, שהפסילה לשירות היא לתקופות קצובות ואף בית הדין נמנע מלשלול פיצויי פיטורים לחלוטין.

6. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל שורה של שיקולים הכרוכים במידתם של אמצעי המשמעת שראוי להשית על הנאשמת, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפניו.

א. על העבירות ועל הנסיבות

בגזר הדין של בית המשפט המחוזי נאמר על העבירות שביצעה הנאשמת:

”כאשר בוחנים את כתב האישום המפורט, שהנאשמת הודתה בו, במלואו, ... אי אפשר שלא להשתאות מטיב העיוות והחולניות של מעשי הנאשמת, לאורך תקופה של חודשים, שלא בחלה בעשייה של פעולות כמעט דמיוניות, על סף הבלתי-יאמן, כדי להשיג את מטרתה. סדרה זו של מעשים הזויים, פרי מוחה הקודח, כדברי התובעת, תוך התחזות לדמויות דמיוניות והסתייעות במעשים הקרויים כישוף, יש בהם חומרה, לפי כל קנה מידה של הערכה. לא כל שכן כך, כאשר הם מתבצעים על ידי מורה כלפי נער כבן 14 והסובבים אותו ותוך ניצול השפעתה שלה והאמצעים המאגיים של ההתחזות לכישוף ואיומים שונים, עליו.

החומרה היתרה נשקפת, כאשר הנאשמת מבקשת להשיג את חברתו של הנער הזה ובמיוחד את בעילתה על ידו, לאחר שהביאה אותו לבצע בה את זממה זה.

הדעת איננה קולטת כיצד יכולה אשה בוגרת, בעלת משפחה, מורה, לעולל כדבר הזה לנער צעיר, תלמיד בית ספר, ולתוות, אגב כך, רשת סבוכה של מעללים, אמירות, שיחות ובדיות, טרופים במוזרותם ואינם נתפסים בהגיונו של האדם מן היישוב.”

לצד אלה, בית המשפט המחוזי אינו יכול להתעלם מהאופי החולני של המעשים הנשקף מהם כדבריו:

”אין צורך באיש מקצוע בתחום הנפש, כדי להיווכח, כי מוח חולני ומעוות, טרוף-היגיון וסבירות, יצרם. אי-אפשר אחרת. במצב כזה, אם כן, ההגיון גם איננו יכול לתבוע את הגמול הראוי. מה שנותר על ידי אדם חולה, אך, עדיין, בר ענישה, בתפיסתו המעוותת, איננו יכול להיות מוערך, בעת שיקולי הענישה, בכלים ריאליים של הגיון ותגובה ענישתית מקובלת. אם לא כך, נימצא משתמשים באמצעים בלתי-הולמים, כלפי אדם, שמצבו הנפשי איננו מאפשר לנו להשתמש בהם כלפיו.

הרשות איננה נתונה לי, על דעתי המלאה ומתוך שכנוע עמוק, לנהוג באשה האומללה הזו, באמות מידה רגילות של ענישה וכמתחייב מן החומרה האובייקטיבית של מעשיה. החומרה האובייקטיבית הזו אינה עומדת לבדה. על פי התפיסות הנקוטות בחברתנו, היא נדחית, לעתים, מפני הנסיבות הסובייקטיביות, כאשר מצב נפשי קשה, היה בן-השפעה על העושה.”

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

אמצעי המשמעת מוטלים על מנת להשיג את התכלית שלשמה נועד חוק המשמעת, כדברי בית המשפט העליון:

”... בדין המשמעתי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראווה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.”

(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה פ"ד נג(3), 77).

לא זו אף זו, תכלית הדין המשמעותי שונה במהותה מתכלית הדין הפלילי:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעותי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו למקום אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אימון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות." (עש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין, פ"ד נד(3) 694).

התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנותו זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות. במיוחד כאשר מדובר באדם הנושא תפקיד חינוכי וממנו נדרש סטנדרט התנהגות גבוה. כפי שנאמר בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678):

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים, מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים. אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... מורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה. לכן על המורה להקפיד מאוד שלא ניצל את מעמדו להפיק מתלמיד, ויהא זה אף תלמיד בוגר, טובת הנאה, מינית או אחרת."

ג. על הנסיבות האישיות

מפי עד האופי מר רייטר למד בית הדין על מצבה הקשה של הנאשמת, נידויה מהחברה ועל סבלה הרב. לבית הדין הוגשה גם חוות דעת פסיכיאטרית של ד"ר זיו, פסיכיאטר המטפל בנאשמת מזה שנים. שם נגולה מסכת קורות חייה של הנאשמת ותמונת תחושותיה והרגשותיה במהלך השנים שמאז ילדותה. הפסיכיאטר מתאר את הנאשמת ואת מצבה הנפשי, שהחריף לפני כל התחלת שנת לימודים, מה שהצריך נטילה קבועה של תרופות. בהיעדרן של אלה, החמיר מצבה מאוד. עוד הובא לידיעת בית הדין שהנאשמת הוערכה כמורה טובה משקיעה ומסורה לתלמידה.

7. אמצעי המשמעת המוטלים

בית הדין בחן את מכלול השיקולים שאותם פרסנו לעיל ובסופם של דברים הגענו לכלל החלטה כי, אין מנוס מפיטוריה של הנאשמת ומהרחקתה מתפקידי הוראה ל-10 שנים, בשל חומרתם של המעשים. בית הדין לא שוכנע בנחיצות פסילתה של הנאשמת לתפקידים אחרים בשירות המדינה. באשר לזכויות קנייניות שרכשה הנאשמת, קרי פיצויי פיטורים להם היא זכאית, מקובל בדרך כלל על בית דין זה לשלול את פיצויי הפיטורים במקרים בהם מדובר בעבירות חמורות המאיימות לערער את היסודות של השירות הציבורי. (ראה עש"מ 2/80 ונגל נגד מדינת ישראל פ"ד לד(4) 360; עש"מ 2/81 מדינת ישראל נגד נדף פ"ד לה(3) 735). במקרה דנן, בית הדין סבור, שמצבה האישי הקשה של הנאשמת מצדיק תשלום חלקי של פיצויי הפיטורים.

בית הדין מחליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה ;
- ב. פיטורים לאלתר, אגב תשלום פיצויי פיטורים בשיעור 80% ;
- ג. פסילה למילוי תפקידי הוראה לפרק זמן של 10 שנים.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"א באדר ב' התשס"ג – 25.3.2003, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון מסורה לצדדים, לפי הוראות סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)
אפרים פוסט	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	מ"מ אב בית הדין
	יו"ר

5. בד"מ 5/03 – קיום יחסי מין של מנהל בית הספר

עם האחראית על הניקיון בשטח בית הספר

תמצית פסק הדין

הנאשם מנהל חטיבת ביניים הורשע במסגרת הסדר טיעון, בגין מעשה של קיום יחסי מין עם האחראית על הניקיון בבית הספר.

הנאשם נטל אחריות על מעשיו והודיע על פרישתו משירות המדינה.

בית הדין בגזר דינו פרס את מסכת שיקוליו, לעניין מידתם של אמצעי המשמעת ובהם תכלית הדין המשמעתי, מדיניות התגובה בעבירות קיום קשר אינטימי, שיש בו פוטנציאל לניגוד עניינים על רקע תפקידו הבכיר של הנאשם מחד, ותרומתו האיכותית רבת השנים לשירות הציבורי מאידך.

בית הדין החליט לקבל את עסקת הטיעון, שהיה לדעתו מידתי לנסיבות העניין, והטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה
- ב. הורדה בדרגה אחת למשך שנה
- ג. פסילה לתפקיד הוראה וניהול לפרק זמן של 5 שנים.

ניתן ביום ג' בסיוון התשס"ג – 3.6.2003.

בהרכב: עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
ד"ר נאוה קרניאל - חברה

ג' בסיון התשס"ג
3 ביוני 2003

בד. 2003-808
בד"מ : 5/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
מר אליעזר וינוגרד
ד"ר נאוה קרניאל
- יו"ר
- חבר
- חברה

התובעת : עו"ד שרון אריאל

הנאשם :

ב"כ הנאשם : אינו מיוצג

נציג המשרד : גב' יפעת לוי

הכרעת - דין

1. הנאשם יליד 1950, אשר הועסק עד לחודש אוגוסט 2002 כמנהל חטיבת הביניים בבית הספר הממלכתי דתי באשקלון לפי דרגה B.A בהוראה, והנמצא בשירות המדינה משנת 1972, הואשם בכתב התובענה שהוגש נגדו בתאריך 29.1.03, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו- (3) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק). יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש בעקבות יחסי מין שקיים הנאשם עם עובדת חברת כ"א בתחומי בית הספר, שהיתה אחראית על עובדות הניקיון בבית ספרו, וזאת מספר פעמים בשנת תשס"א.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

3. הנאשם הודה בפנינו בפרטי התובענה כאמור ובאישומיה, במסגרת הסדר טיעון שבית הדין החליט ליתן לו תוקף.

4. על יסוד הודאתו כאמור, בית הדין החליט להרשיע את הנאשם בעבירות שבהן הואשם בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום כ"ה באייר התשס"ג – 28.5.2003.

(-)	(-)	(-)
נאוה קרניאל	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין למשמעת
		יו"ר

ג' בסיון התשס"ג
3 ביוני 2003

בד. 2003-807
בד"מ : 5/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
מר אליעזר וינוגרד
ד"ר נאוה קרניאל
- יו"ר
- חבר
- חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: אינו מיוצג

נציג המשרד: גב' יפעת לוי

גזר - דין

ההלך

1. הנאשם יליד 1950, אשר הועסק עד לחודש אוגוסט 2002 כמנהל חטיבת הביניים בבית הספר הממלכתי דתי באשקלון, לפי דרגה B.A בהוראה, הנמצא בשירות המדינה משנת 1972, הורשע ביום כ"ה באייר, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק). יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הנאשם הורשע בעבירות כאמור על יסוד הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בגין מעשה של קיום יחסי מין שמומש בתחומי בית הספר, מספר פעמים בשנת תשס"א עם מי שהיתה אחראית על עובדות ניקיון בבית ספרו (להלן – המעשה).

טיעונים לכיבודו של הסדר הטיעון

3. הצדדים טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדר הטיעון שאליו הגיעו.

א. עמדת התביעה

מפיה של התובעת המלומדת שמענו, כי לגישתה הסדר הטיעון מהווה איזון ראוי בין האינטרס הציבורי ובין נסיבותיו האישיות של הנאשם, מחד מדובר במעשים שהתביעה רואה בהם כמעשים חמורים, שנעשו בתחומי בית הספר כלפי עובדת של חברת כ"א, ומאידך הנאשם נטל אחריות על מעשיו, הסכים לפרוש מתפקידו כאשר בפועל, אין הוא מועסק כמנהל בית ספר או כמורה כבר מסוף אוגוסט 2002.

הסדר הטיעון באמצעי המשמעת שמצויים בו: **נזיפה חמורה, הורדה בדרגה אחת** (שכר) למשך שנה, ופסילה למלא תפקידי הוראה וניהול בשירות המדינה למשך חמש שנים, יש בו לדעת התביעה כדי להביא לעקירתה של התופעה הנ"ל בשירות הציבורי ולשמר את התדמית הראויה של השירות במיוחד, לאור העובדה כי מדובר בעובד מדינה בכיר, אשר נכשל במעשה בעל אופי מיני כאמור שבוצע ומומש בתחומי בית הספר, כאשר פרישתו הצפויה של הנאשם בגיל 53, גם תביא להפסד, התשלום בגין ימי מחלה, המשולמים למי שהגיע לגיל 55.

ב. גישת המשרד

מפיה של נציגת המשרד שמענו על דרכו של הנאשם בשירות הציבורי, המצוי בו פרק זמן של 32 שנה, שירות שבו הוא התקדם תוך פרק זמן קצר לתפקיד של מורה, סגן מנהל בית הספר בחטיבת ביניים. לעניין הסטטוס שבו מצוי הנאשם הוא פסק מספטמבר 2002 להיות מורה פעיל הגם שנמצא במצבת של עובדי הוראה במשרד החינוך, לאחר שבית הדין יתן תוקף להסדר הטעון ויפרסם פסק דינו יהיה ניתן לממש בפועל את פרישתו ממערכת החינוך.

ג. דבר הנאשם

הנאשם תיאר בפנינו את מסלול שירותו הממושך והתורם בשירות הציבורי ואת נסיבות פרישתו מהשירות הציבורי בעקבות אותו כישלון, כן שמענו שעוד בטרם מימוש ההליך בפנינו הנאשם נזף נזיפה פנימית, דרך משרד החינוך שהנציבות אישרה את מימושה. לגבי הנסיבות האישיות של הנאשם, שמענו כי הוא נשוי אב ל-4 ילדים, שניים מהם בגירים ונשואים, בתו הצעירה עומדת לקראת גיוס, רעייתו אינה מועסקת היא גמלאית, כן שמענו על משבר בחיי הנישואים שפרץ בעקבות קבלת כתב התובענה, הפגיעה בשמו הטוב שנגרמה לאחר שהמעשה נתפרסם בתקשורת המקומית. הנאשם מביע חרטה על המעשה שאליו נקלע. כן מסר על הקשיים במציאת תעסוקה.

4. החלטת בית הדין

בית הדין שקל שורה של שיקולים לצורך החלטה אם ליתן תוקף להסדר הטיעון כפי שהושג בין הצדדים.

א. על העבירות ונסיבותיהן

(1) הנאשם הורשע בעבירות משמעת כאמור, בגין מעשה של קיום יחסי מין בתוככי בית הספר עם עובדת חב' כ"א, שהנאשם היה מוסמך לקבוע את סדרי עבודתה בבית הספר ולנוכח מעמדה הארעי, היה אף בכוחו להביא להפסקת עבודה בבית הספר.

(2) הגם שלא מומש הליך פלילי נגד הנאשם או משמעת בגין מעשה של הטרדה מינית, בית הדין סבור כי בהתנהגותו של הנאשם היה יסוד של ניצול מרות לצורך השגת תכליות מיניות וכבר נפסק כי:

"ניצול של יחסי מרות לשם השגת טובות הנאה מיניות היא נורמה פסולה שיש להוקיעה ולשרשה. על חומרתה של התופעה בה מנצלים בעלי שורה את מעמדם לשם קשירת יחסים מיניים עם הכפופים למרותם עמד בית המשפט, בהקשר אחר, באומרו: "אין לסבול את התופעה, שלמרבה הצער נפוצה היא, כי מעבידים ואנשים בעלי שורה יפעילו את סמכותם של הנתונים למרותם כדי להפיק לעצמם טובת הנאה מינית. הכפיפות של הנתונים למרותם של כאלה מעמידה אותם במצוקה אמיתית, ולא אחת ירכינו ראש ולמרות רוחם ישלימו עם התנהגות כזו, שלא זו בלבד שיש בה פסול וטעם לפגם, אלא שיש בה כדי להשפיל את האדם בו מבוצע המעשה ולפגוע פגיעה קשה בכבודו ובצנעת פרטיותו. יש לטעת בלבם של אלה את התחושה ואת הביטחון שיש דין ויש דין, ויש מי שממונה על הגנת זכויותיהם כאזרחים".

(ע"פ 2695/93 פלוני נגד מדינת ישראל תקדים עליון 93(2), 259).

(3) גם את תמונת יחסיו האינטימיים של הנאשם עם אותה אחראית על פעילות הניקיון בבית ספר יסודה בהסכמה, שעוררה בשל סיבה זו או אחרת בסופו של דבר תרעומת מצידה של אותה עובדת, הגם שלא היה במעשיו יסוד מובהק של ניצול מרות: **"עצם קיומו של קשר כאמור, מעורר חשש ממשי לניגוד עניינים בין אחריותו המקצועית של הממונה כלפי הכפופים לו וכלפי הציבור בכללותו נוכח חובת אמון שהוא חב במילוי תפקידו, לבין האינטרס הפרטי שיש לממונה ביחסיו עם העובדת הכפופה לו."**

תכליותיו של הדין המשמעותי הן המחייבות לראות במצב דברים זה התנהגות בלתי הולמת: ראשית, המצאות במצב של ניגוד עניינים כאמור, עלולה לפגום בתדמית הראויה של שירות המדינה ואף לפגוע באמון הציבור בטוהרו של השירות, שהם תנאים הכרחיים לתקינות פעילותו. שנית, ניגוד עניינים כאמור עלול לשבש את אווירת העבודה ואת היחסים המקצועיים שבין הממונה לבין העובדת הכפופה לו, עימה הוא מקיים במגביל קשר אינטימי. זאת ועוד: במצב המתואר עלולים עובדים אחרים לחשוש מפני משוא פנים ומפני שיקולים זרים בניהול ענייני העבודה, באופן שיגרום להערכת האווירה ולשיבוש התיפקוד התקין של שירות המדינה".

(עש"מ 7113/02 מדינת ישראל נגד שחר לוי ניתן ביום 1.5.03 – טרם פורסם).

(4) מעמדו הבכיר של הנאשם כמנהל בית ספר צובע את מעשיו באור מכביד וכבר נפסק בעש"מ 4123/95 אור נגד מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 184, 191:

"עובדי המדינה אף הם נבדלים זה מזה, גם אם כולם כפופים לאותו דין, יהיו אלה חוקי המדינה או כללי המשמעת, אין מקפידים עם כולם באותה מידה. ככל שעובד המדינה נושא משרה רמה יותר, שיש עמה אמון רב יותר וסמכויותיהם חזקות יותר, כך יש מקום לדרוש ממנו שיקפיד יותר במילוי תפקידו על טוהר המידות ועל התנהגות הולמת. לעניין זה יש הבדל בין עובד בכיר, הממונה על עובדים רבים ואמור לשמש דוגמה להם ולציבור, לבין עובד זוטא. יש מקום לצפות ולדרוש ממנהל כללי של משרד ממשלתי יותר מאשר מצפים ודורשים מן המזכירה שלו, כשם שיש מקום להקפיד עם המפקח הכללי של המשטרה יותר מכפי שמקפידים עם שוטר מן השורה".

עניין זה אף רלבנטי, נוכח השפעת הקשר האישי של הממונה כמנהל בית הספר אחת העובדות, באופן שעלול לערער את האמון ביחס הענייני שאמור הממונה לגלות כלפי עובדיו. בהתחשב בכך ונוכח תכליותיו של הדין המשמעותי, מתבקשת המסקנה כי ככלל, אין זה ראוי כי ממונה בשירות מדינה יקיים קשרים אינטימיים עם עובדת או עובד בשירות, כל עוד מתקיימים ביניהם יחסי כפיפות ומרות, ולו חלקים כאמור.

(5) בית הדין סבור כי מימוש הקשר המיני בתחומי בית הספר פגע במשמעת שירות המדינה, לא לתכליות וסוג זה נועד המוסד החינוכי על מכלולו, ולגבי מהותה של המשמעת ויסודותיה שאמורה לשרור בשירות הציבורי.

כבר נפסק בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש: -

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג 'משמעת'. יספיק לצורך הנושא שבפנינו, אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה". (פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

הנאשם פגע בנורמות התנהגות הנהגות הראויות, במוסדות חינוך בהם מתחנכים ילדים צעירים – בית ספר אינו מקום מפלט למימוש מאווים מיניים של מנהל עם עובדת, וכבר נפסק כי בעש"מ 4503/00 חביב אמין נגד מדינת ישראל:

"הלכה היא שתפקידו של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט גבוה של התנהגות, במיוחד כלפי התלמידים (ראו עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר, פ"ד נב(678, 650, 1))."

(6) לעניין יסודות העבירה, לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כבי' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגו, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם.

ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון."

ובמקום אחר אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

(7) בית הדין סבור כי לעניין אותה "ריקמה פתוחה" ניתן לראות באותו מעשה במישור הנורמטיבי כהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או כזו שיש בה כדי לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה. גם אם יסוד של הסכמה רבץ לפתחו של המעשה.

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

(1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כדי להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם, כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה.

בכל מקרה ומקרה על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים, במסגרת הסדר הטיעון יש בהם כדי, לשרת את התכלית האמורה.

(2) התכלית האמורה של הדין המשמעותי מקורה בגישה, הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמר את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור, יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור, ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה.

כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושות הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו".

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2), 229, 266).

ופסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".

(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות מוטלת על עובד המדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.

(ולעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

(3) בתקופה האחרונה, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת -

(ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי 10129/01 בעניין טליה גניש, בו נקבע כי יש ליתן משקל עדיף לשיקול הציבורי לעומת השיקול האישי, הטמון בנסיבות האישיות, ובעש"מ 7111/01 ואח' שניתן לאחרונה (21.1.03) נקבע כי:

"שמירה על תדמית ראוייה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה.

בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, נועד ההליך המשמעותי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השרות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעותי".

ובפסק הדין בעניין שחר לוי שאוזכר לעניין, בית הדין העליון הדגיש את תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד". (פיסקה 20 לפסק הדין).

(4) לאחרונה ריכך בית המשפט העליון מידת מה את גישתו האמורה. וקבע כי תכלית זו צריכה להיבחן גם אל מול נסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק:
"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו".

ובפסק דין מאוחר יותר חזר בית משפט העליון על גישתו האמורה:
עם זאת, אל מול ולצד שיקולים משמעותיים ומכריעים אלה, מצויים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות (ראו עש"מ 10250/01 מוכתרי נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם). החזקה בדבר הצורך בענישה ומחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין".
(עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך 23.3.03).

ובפסקי דין נוספים שנתנו על ידי בית משפט העליון לאחרונה, לגבי עובדי מדינה שפוטרו ממשרותיהם, בית משפט העליון מיתן חלק מאמצעי המשמעת שהוטלו על ידי בית הדין מתוך התחשבות בנסיבות הכלכליות (ראה עש"מ 978/03 בעניין אביבה בנדקובסקי ועש"מ 10501/02, בעניין סאמיה שהין).

ג. על הנסיבות האישיות

א. הנאשם הינו עובד ותיק בשירות הציבורי. הוא מצוי בו כ-31 שנים, כבר נפסק כי, לתרומתו של עובד בשירות הציבורי יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, שעה שבית הדין בא לגזור את דינו.
למשך תרומה ארוך ומהותי בשירות הציבורי יש השפעה ממתנת על מידתם של אמצעי המשמעת:

"לו היה המערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות ולאחר כל אותן שנים היה נתפס בכף כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה כי תקופה פרנסתו במחי-יד. לא כן הוא דין המערער, שלא יצאו אלא כשנתיים מאז החל עובד בשירות המדינה וכבר החל עושה מעשים רעים".

(עש"מ 1827/02 – אברהם ספיר נגד מדינת ישראל – פורסם בדינים עליון כרך סא 268).

ולעניין הנסיבות המשפחתיות – הנאשם, כפי שלמדנו הינו אב ל-4 ילדים שניים סמוכים על שולחנו, רעייתו יצאה לגמלאות וקיים שבר בחיי המשפחה בעטייו של ההליך שמצא דרכו לתקשורת המקומית. לנאשם עבר משמעותי (תיק בד"מ 287/99) בו הורשע בגין עבודה פרטית שלא כדין, ננזף והופקעה מחצית משכורתו, מעבר לכך דרכו היתה נורמטיבית.

ד. לשאלת כיבודם של הסדרי הטיעון

שיקול הדעת אם לכבד הסדר טיעון, לדחותו באופן מלא, או לשנותו במידה זו או אחרת, מסור לשיקול דעתו של בית הדין. ככלל, בית הדין מכבד הסדרי טיעון שנקשרים בין הצדדים. זולת אם הוא הגיע למסקנה כי, צריך היה להגיע להסדר טיעון שונה ברכיב זה או אחר, כדי לשרת בצורה טובה יותר את תכלית דיני המשמעת, תוך איזונה עם נסיבות העבירה והנסיבות האישיות.

ראה בעניין זה עש"מ 4592/97 בעניין אליהו סבג, בו נפסק כי:
"לעתים קרובות יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך יש גם בדרך כלל, עניין ציבורי בקיום הסדר טיעון. לכן, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון בתיק פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נגד מדינת ישראל פ"ד מח(5), 158.
 לדעתי, יש טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם מתברר כי ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים, כגון משוא פנים.

כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם אמצעי המשמעת סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או אם הם בלתי סבירים באופן בולט, עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון".

לאחרונה, ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין, ע"פ 1958/98 פלוני נגד מדינת ישראל (לא פורסם). על המדוכה ישבו תשעה שופטים, ובפסק דין זה נקבעה ההלכה לעניין שיקול דעתו של בית המשפט בשאלת כיבודם של הסדרי טיעון:
"המסקנה היא כי שיקול המפר במידה משמעותית את האיזון הראוי בין שיקולי הענישה הרלבנטיים, באופן שנוצר יחס בלתי הולם בין ההקלה הניתנת לנאשם לבין אינטרס הציבור, יהיה בו כדי לפסול את הסדר הטיעון בשל טעותה של התביעה, וזאת גם אם מניעה כשרים הם".

כך קבע בית המשפט בפיסקה 24 בעמ' 19, שכותרתה "סיכומם של דברים" כי:
"בהיעדר פגם או פסול בהודיה שניתנה במסגרת הסדר טיעון, ירשיע בית המשפט את הנאשם על פי הודייתו, ויגזור את עונשו. בהתקיים איזון ראוי בין האינטרס הציבורי הפרטני והאינטרס הציבורי הרחב שהתביעה מייצגת מצד אחד, לבין טובת ההנאה שניתנה לנאשם מצד אחר, יכבד בית המשפט את הסדר הטיעון. בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, את המגמה העקרונית לעידוד הסדרי טיעון. בנסיבות שבהן יראה לדחות את הסדר הטיעון, יגזור בית המשפט עונש שהיה גוזר אילו היה בא לפניו הסדר טיעון שקול ומאוזן. מן הראוי הוא שגם לאחר דחיית הסדר הטיעון, כך שהעונש אשר יטיל לא יחרוג במידה קיצונית ובלתי פרופורציונליות מהעונש שעליו הסכימו הצדדים".

סוף דבר

5. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים, כפי שפורטו לעיל, הגענו לכלל מסקנה כי, בנסיבות העניין בשעה שהנאשם החליט בחושיו הבריאים ליזום פרישה מוקדמת משירות המדינה, ולנוכח הפגיעה הכלכלית שתהיה מנת חלקו שלא יזכה לקבל תשלום בגין ימי מחלה שאותם לא ניצל, ההסדר שהוצג בפנינו, הוא הסדר סביר מידתי והחלטנו ליתן לו תוקף.

בסופו של עיון, החלטנו לגזור את דינו של הנאשם על בסיסו של הסדר הטיעון על ידי הטלתם של אמצעי המשמעת הבאים:

א. **נזיפה חמורה** – כמסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין על הפסול שנפל במעשיו בכך שמימש במאויים מיניים בתוך תחומי בית הספר כלפי עובדת שהיתה לו סמכות החלטה בעניין דרכי עבודתה בבית ספרו.

ב. **הורדה בדרגה אחת** – (דרכת שכר) למשך שנה – בתוקף מתאריך 1.6.03.

ג. **פסילה לתפקידי הוראה וניהול בשירות המדינה** – לפרק זמן של 5 שנים מיום גזר הדין. הנאשם לנוכח פסק דינו יפרוש משירות המדינה, לפי חוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב) התש"ל – 1970, החל מתאריך 1.6.03.

ד. **הנחיות משלימות**
משרד החינוך יוודא שהנאשם יקבל את מלוא זכויות הפרישה המגיעות לו לפי חוק, ועלפי המסוכסע עימו. כמו כן, ידאג שהפרשי השכר המגיעים לו לנוכח מעמדו כמורה הגם שלא קיבל בית ספר ולא עסק בחינוך בפועל, ישולמו לו. לפי חישוב שיעשה לפי מידת זכאותו לשכר כעובד פעיל עד למועד פרישתו, תוך ניכוי ההפרשים שקיבל.

ניתן והודע ביום כ"ו באייר התשס"ג – 28.5.03, בנוכחות הצדדים.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום א' בסיוון התשס"ג – 1.6.2003, שלא בנוכחות הצדדים להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
נאוה קרניאל	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חבר	אב ביה"ד יו"ר

6. בד"מ 195/01 – התעללות פיזים בתלמידים חסרי ישע

תמצית פסק הדין

בעטייה של הרשעה פלילית על התעללות פיזית בתלמידים חסרי ישע, הרשיע בית הדין את הנאשמת, מורה בכירה, בעבירת משמעת.

התביעה, בעתירה לאמצעי משמעת מחמירים, עמדה על ניגוד עניינים שבמעשי העבירות שיוחסו לנאשמת ועל מהות תפקידה כמחנכת ומודל לחיקוי, וביקשה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר, פסילה מתפקידי הוראה לצמיתות, פסילה לשירות המדינה עד גיל 55 והורדה בדרגה אחת למשך שנתיים.

לדעת המשרד, פיטורים אגב תשלום מלוא הזכויות ופסילה להוראה למשך 5 שנים, הינם אמצעי משמעת ראויים.

הסניגוריה הגישה צרור מכתבי הערכה, הוקרה והצטיינות. עדי האופי סיפרו על מקצועיותה, חריצותה ותרומתה למערכת החינוך.

הסניגוריה תיארה את הנזק הנפשי שהתקשורת היסבה לנאשמת וכן הוגש תסקיר שירות המבחן, המצביע על כך, שלנאשמת אין קווים אישיים פתולוגיים, המצביעים על אלימות טבועה באישיותה.

בית הדין לא ראה מנוס מפיטוריה של הנאשמת, לאור חומרת העבירות בהן הורשעה ולאור פסיקתו של בית המשפט העליון בעבירות של אלימות.

בית הדין לא מצא שיש לפסול את הנאשמת לכל תפקיד בשירות המדינה, שכן אמצעי משמעת זה אינו ראוי ומידתי במקרה דנן.

בית הדין השית על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה
- ב. פיטורים לאלתר
- ג. פסילה לתפקידי הוראה לתקופה של 5 שנים ממועד השעייתה של הנאשמת

ניתן ביום י"א בסיון התשס"ג – 11.6.2003.

ההרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר

י' באייר התשס"ג
12 במאי 2003

בד. 2003-673
בד"מ : 195/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע : עו"ד ג'מאל קדרי

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : עו"ד בני ברקי

נציגת המשרד : גבי יפעת לוי

הכרעת - דין

1. בתאריך 22.11.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, אשר הועסקה עד להשעייתה (ביום 10.2.2000) כמורה בכירה בבית ספר "ברנר", בתל-אביב. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(2), (3) ו-(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.
 2. כתב התובענה הוגש בעקבות הרשעתה של הנאשמת בבית משפט השלום בתל-אביב (ת.פ. 5616/00), בגין שני אישומים של התעללות בחסרי ישע, עבירה לפי סעיף 368 ג' רישא לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, וכן תקיפה (באמצעות אחר) עבירה לפי סעיף 379 + 29(ג) (1) לחוק העונשין.
 3. בית הדין בהתאם לסעיף 61 ג. לחוק ועל פי הודאתה של הנאשמת מרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה.
- ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום א' באדר ב' התשס"ג – 5.3.2003.

(-)

נהאד חליל קשוע

חבר

(-)

עו"ד ניצה אדן-ביוביץ

מ"מ אב בית הדין

יו"ר

י' באייר התשס"ג
12 במאי 2003

בד. 2003-674
בד"מ : 195/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע : עו"ד ג'מאל קדרי

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : עו"ד בני ברקי

נציג המשרד : גב' יפעת לוי

גזר - דין

התובענה וההליך

1. בתאריך א' באדר ב' התשס"ג – 5.3.2003 הרשיע בית הדין את הנאשמת, שהועסקה עד להשעייתה (ביום 10.2.2000) כמורה בכירה בבית ספר "ברנר", בתל-אביב, בעבירות לפי סעיף 17(2), (3) ו-(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי המדינה.
2. הרשעתה של הנאשמת באה בעקבות הליך פלילי, שהתנהל כנגדה בבית משפט השלום בתל-אביב (ת.פ. 5616/00), בגין שני אישומים של התעללות בחסרי ישע, עבירה לפי סעיף 368 ג' רישא לחוק העונשין, תשל"ז – 1977, וכן תקיפה (באמצעות אחר), עבירה לפי סעיף 379 + סעיף 29(ג)(1) לחוק העונשין.
3. בית המשפט גזר על הנאשמת עונש של שלושה חודשי מאסר בפועל, שבוצעו בעבודות שירות, ששה חודשי מאסר על תנאי וכן חיוב הנאשמת בתשלום פיצויים בסך 1,500 ₪ לכל אחד מהתלמידים המתלוננים.
4. ביום כ"ו במנחם-אב התשס"ב – 4.8.2002, דחה בית הדין את טענת הסניגוריה כי, בנסיבות מקרה זה אין מדובר בעבירות שיש עמן קלון.

ראיות לאמצעי המשמעת

א. מטעם התביעה לא הוגשו ראיות לאמצעי המשמעת.

ב. מטעמה של ההגנה העידו בפני בית הדין עדי האופי הבאים :

(1) **גב' ורד אלישע** – מורה בבית הספר, מכירה את הנאשמת כ-5 שנים העדה העידה על הנאשמת שהיא אדם רגיש, מוכן לעזור, יצירתי, כשרוני ומקצועי. עוד הוסיפה העדה על מצבה הנפשי הקשה של הנאשמת בשל הפרשה ופירסומה.

(2) **גב' מורבייה עדינה** – מורה בבית הספר. מכירה את הנאשמת כ-10 שנים. העדה העידה על הנאשמת כחברה אכפתית מאוד ונותנת מעצמה. מבחינה מקצועית

הנאשמת מורה טובה, מקצועית, יצירתית, דואגת לתלמידים. העדה ציינה כי, עולמה של הנאשמת חרב עליה ואת עונשה היא כבר חוותה.

(3) **גב' מרב חנן** – מורה בבית הספר. מכירה את הנאשמת כ-11 שנה. העדה העידה כי, הנאשמת היוותה מודל לחיקוי עבורה. היה לה קשר חם עם התלמידים והיתה תורמת מזמנה בשעות ההפסקה ובתום יום העבודה, על מנת לפתור בעיות שהיו בכיתה. הילדים אהבו אותה. רמתה המקצועית היתה גבוהה.

(4) **גב' רבקה סימון** - שלושת בנותיה חונכו אצל הנאשמת כאשר ברבות הימים הפכו השתיים לחברות קרובות. מכירה את הנאשמת כ-16 שנה. העדה העידה כי הנאשמת הינה מחנכת מאוד טובה, חמימה, תומכת ועוזרת תמיד כשצריך. העדה ביקשה מבית הדין לעשות חסד עם הנאשמת ולא להוציאה ממערכת החינוך.

6. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התביעה הזכירה בטיעוניה את הפגם המוסרי שדבק במעשי הנאשמת, לאור החלטת בית הדין, לפיה העבירות שבהן הורשעה הנאשמת בהליך הפלילי נושאות עימן קלון.

(2) התביעה עמדה על חומרת מעשיה של הנאשמת, בהיותה מורה, אשר אמורה לשמש מודל לחיקוי עבור התלמידים. החשש הוא כי, תלמידים שנכחו בכיתה בזמן האירוע המחריד יושפעו מדפוס התנהגותה של הנאשמת.

(3) במעשיה הפרה הנאשמת את האמון שניתן לה, חרף העובדה שהנאשמת סברה, שמטרתם של האמצעים האלימים בהם נקטה היתה חינוכית.

(4) התביעה הדגישה כי, בית המשפט העליון הביע דעתו, שבדין המשמעת המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות הולך ופוחת. ועל כן, בית הדין בגוּזרו את דינה של הנאשמת, צריך להעביר מסר שאין לסבול תופעות אלימות בין כותלי בית הספר.

(5) התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים:

(א) נזיפה חמורה.

(ב) פיטורים לאלתר.

(ג) פסילה מתפקידי הוראה לצמיתות.

(ד) פסילה לשירות המדינה עד גיל 55.

(ה) הורדה בדרגה אחת למשך שנתיים.

כתימוכין לגישתה, העבירה התביעה לעיונו של בית הדין פסיקה (עש"מ 3362/02, עש"מ 1682/02, בד"מ 208/00 ובד"מ 9/00).

ב. עמדת נציגת המשרד

נציגת המשרד ביקשה מבית הדין לאפשר לה להעביר את עמדת המשרד לאחר דיון חוזר עם הנהלת המשרד. בסופם של דברים, לדעת המשרד, אמצעי המשמעת המידתיים במקרה שלפנינו הינם: פיטורים אגב תשלום מלוא הזכויות ופסילה להוראה למשך 5 שנים.

ג. טיעוני ההגנה

- (1) גם הסניגוריה סבורה, שהנאשמת צריכה לבוא על עונשה במסגרת ההליך המשמעותי, אולם אמצעי משמעת של פיטורים אינו הולם במקרה דנן. ולחילופין, באם יחליט בית הדין על פיטוריה, או אז שלא יפסלו אותה משירות, שכן השארתה של הנאשמת במשרד החינוך הוא בבחינת השקעה לטווח ארוך.
- (2) הסניגור המלומד סמך יתדותיו על עדויות האופי שניתנו לגבי הנאשמת, לפיהן מדובר במורה הראויה להערכה רבה על עבודתה המקצועית, על מסירותה ועל השקעתה במשך כל שנות עבודתה החינוכית.
- (3) ההגנה הדגישה את תרומתה רבת השנים של הנאשמת למשרד החינוך, ואף הגישה צרור מכתבי הערכה, הוקרה והצטיינות, המעידים על דמות חיובית האהודה על סביבתה, חרף הפרשה הוגשה עצומה של הורים להשיב את הנאשמת לעבודה.
- (4) הסניגור המלומד סיפר לבית הדין על מצבה המשפחתי, הבריאותי והנפשי של הנאשמת, והדגיש כי, הפרשה, ההשעיה והפירסומים בתקשורת הסבו לנאשמת צער ודיכאון אשר השפיעו עליה עד מאוד.
- (5) עוד ציין הסניגור, שאין מדובר באשה אלימה. מתוך תסקיר שירות המבחן מתברר, שהנאשמת פעלה מחוסר אונים ואין קווים אישיים פתולוגיים המצביעים על אלימות הטבועה באישיותה, על כן יש יסוד לכך, הנאשמת לא תשוב על מעשיה.
- (6) ההגנה איבחנה את הפסיקה שהוגשה על ידי התביעה מהמקרה שלפנינו. אין מדובר כאן בעבירת אלימות חמורה או אלימות פיזית. לנאשמת לא היתה כוונה זדונית, כל חפצה היה להזהיר את התלמיד.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת בחרה למסור את דבריה לבית הדין באמצעות מכתב, שבו גוללה את תרומתה רבת השנים לחינוך ילדי ישראל. הנאשמת הודתה כי, המקרה נבע משיקול דעת מוטעה, והיא מביעה חרטה מלאה. את עונשה קיבלה בשל הרחקתה זה שנים מהעבודה והפרסום הלא מדויק בתקשורת. כמי שרואה את ההוראה כיעוד חיים, היא מבקשת מבית הדין, באין לה משפחה להחזירה לעבודתה.

7. החלטת בית הדין

השאלה העיקרית הניצבת בפני בית הדין היא, מהי ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, אם עובד הוראה שהואשם בעבירות שבהם הואשמה הנאשמת יורשה להמשיך את עבודתו בשירות.

א. על תכלית אמצעי המשמעת

התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. בנוסף, תכליתם של אמצעי המשמעת היא להרתיע גם עובדים אחרים מפני ביצוע עבירות משמעת והתנהגות שאינה הולמת עובדי מדינה, והכל על מנת לשמור על תדמיתו של השירות ואיכותו לבל יפגעו. לנוכח התכלית האמורה, קיים הבדל עקרוני בין עונש המוטל בשל עבירות פליליות לבין אמצעי המשמעת המוטלים בדין המשמעת.

על אלה פסק בית המשפט העליון :

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעותי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקידו אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו אף מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות." (עש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין, פ"ד נד(3) 694).

התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע: "איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל." (בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחר, פ"ד מא(1) 749, 840).

ועוד:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, פועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי, עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון." (עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אשר אלקלעי פ"ד נג(5) 302, 306).

ב. על העבירה ונסיבותיה

1) הנאשמת הורשעה בבית משפט השלום בתל-אביב-יפו בשתי עבירות של תקיפה באמצעות אחר ובשתי עבירות של התעללות בקטין חסר-ישע.

המדובר באירוע אחד שקרה ביום 7.1.2000 בכיתה ג', בה שימשה הנאשמת כמחנכת. היא הורתה לתלמיד לקום, לעמוד במרכז הכיתה וקראה לשאר התלמידים, שהוכו או קוללו על ידי התלמיד בעבר, להשיב לו כגמולו.

הנאשמת אף פנתה לתלמיד בכינויי גנאי, התלמידים היכו וקיללו את התלמיד עד שפרץ בבכי תמרורים.

בעת שהכו התלמיד בתלמיד עודדה הנאשמת את התלמידים להגביר את כמות המכות ועוצמם והורתה לתלמידים שלא לשחק בהפסקות עם התלמיד.

האירוע השני, אירע במהלך שנת 1999, עת היתה הנאשמת מחנכת בכיתה ד'. בשתי הזדמנויות שונות הורתה לתלמיד לעמוד במרכז הכיתה וקראה לתלמידים אשר הוכו או קוללו על ידו בעבר להפליא בו מכותיהם.

בעידודה של הנאשמת קמו כמה מתלמידי הכיתה, קיללו והיכו את התלמיד מכות נמרצות בכל חלקי גופו. בנוסף, הורתה הנאשמת לתלמידים, שלא לדבר עם

התלמיד.

בית משפט השלום הדגיש כי, התנהגותה האסורה של הנאשמת לא היתה חד פעמית, היא היתה "היוזמה, הכוח המניע, הגורמת, והמוציאה אל הפועל של מעשי התקיפה הללו". כמו כן, זו "התנהגות קשה ואכזרית מצד הנאשמת, הנאשמת רצתה להטיל עליהם מרות, הרתעה וענישה באמצעות "שיעור" מעשי אכזרי בכאב". זאת כאשר, "הנאשמת מורתם, ומי שאמורה לשמור על בריאותם וכבודם". בהתנהגות הנאשמת יש משום "השפלה, ביזוי ורמיסת כבוד התלמיד". (בגזר הדין, עמ' 113, 114).

(2) גישתו של בית המשפט העליון על נקיטת אמצעי אלימות כלפי תלמידים הובאה בשורת פסקי דין:

"הלכה היא שתפקידו של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט גבוה של התנהגות, במיוחד כלפי התלמידים (ראו עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' בן אשר, פ"ד נב(1) 650, 678). השימוש בכוח הזרוע נגד תלמיד הוא מעשה חמור לעובד הוראה שאינו הולם את הנורמות הראויות. ענישה גופנית של הילד פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה, ויש בה כדי לערער את אמון הציבור המפקיד את התלמידים בידי המורה." (עש"מ 4503/00 חביב אמין נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נח, 316).

בע"פ 4596/98 פלונית נגד מדינת ישראל (פ"ד נד(1) 145), כב' השופטת בייניש אמרה: "הפעלת ענישה הגורמת לכאב והשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת בזכויותיו כאדם... היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקיה מאלימות."

בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678) נאמר: "המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים. היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור מפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו, כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני (פ"ד מח(5) 191, 192) אומר בית המשפט העליון:

"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא. מלקות, מכות ומשיכת אוזניים אין מקומן בבית ספר. חדר כיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית."

בעש"מ 173/00 פלונית נגד מדינת ישראל (תק-על 00 (2) 876) בית המשפט העליון הדגיש את חובת הנאמנות של המורה כלפי התלמיד: "כל אדם חייב לכבד את זכויותיו של הילד, ובמיוחד המורה, ששלום הילד וחינוך הילד הופקדו בידי כנאמן מטעם ההורים והחברה."

ג. על הנסיבות האישיות

(1) הנאשמת מורה מסורה עד מאוד, הקדישה חייה לחינוך ילדי ישראל. זכתה לשבחים מפי מפקחים, מנהלים, מורים, הורים ותלמידים כאחד.

הפרשה גרמה לה ולמשפחה סבל רב, שהתעצם עם הפרסום התקשורתי. הנאשמת מושעת פרק זמן של כשלוש שנים והיא כיום מצירה על מעשיה ומבינה את הכשל החינוכי שבהם.

(2) זאת ועוד, לתרומתו של עובד לשירות הציבורי במשך שנים רבות, יש לה השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת. כך קבע בית המשפט העליון בעש"מ 1827/01 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל (דינים עליון, כרך סא, 262):

"אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר, אין זה ראוי כי תקופה פרנסתו במחי-יד."

ד. למידתם של אמצעי המשמעת

בית דין זה רואה עצמו מחוייב לעשות למען מיגור השימוש בענישה גופנית כלפי תלמיד, כל אלימות פיזית ממין כלשהו כלפי תלמיד אסורה בתכלית.

לנוכח העבירות שבהן הורשעה הנאשמת, נסיבותיהן ופסיקתו של בית המשפט העליון, בית הדין אינו רואה מנוס מפטוריה של הנאשמת משירות המדינה, חרף תרומתה בשדה ההוראה.

כמו כן, בית הדין בדעה שיש לפסול את הנאשמת לתקופת מה לתפקידי הוראה. לא מצאנו בדרישה לפוסלה לשירות המדינה אמצעי משמעת ראוי ומידתי במקרה דנן.

8. סוף דבר

בית הדין בגזר דינו שקל את מכלול השיקולים הדרושים והחליט בסופו של עיון להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה.

ב. פיטורים לאלתר.

ג. פסילה לתפקידי הוראה לתקופה של 5 שנים, ממועד השעייתה של הנאשמת.

זכות ערעור לצדדים בהתאם להוראת סעיף 43(א) לחוק.

ניתן ביום י"א בסיון התשס"ג – 11.6.2003, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	מ"מ אב ביה"ד יו"ר

7. בד"מ 139/02 – ביצוע מעשים מגונים וניצול מרות

תמצית פסק הדין

הנאשם מורה, הורשע בהליכים פליליים, בגין ביצוע מעשים מגונים תוך כדי ניצול מרות בתלמידיו בתחומי בית הספר.

בעקבות אלה הורשע הנאשם בבית הדין לפי סעיף 17(1), (2), (3) ו-6 לחוק וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בית הדין סבר כי, המעשים בגינם הורשע הנאשם עומדים בסקלה החמורה של עבירות המין. מידת כישלונו וקלונו של הנאשם נעוצים בכך כי, נתן דרור לדחפיו המיניים כלפי תלמידים שמצאו בו עוגן תמיכה ומושא להערכה. זאת, תוך רמיסת כל חלקה טובה ביחסי מורה – תלמיד.

בית הדין ביקש באמצעות אמצעי המשמעת להעביר מסר מרתיע לעובדים אחרים.

בית הדין הטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה
- ב. פיטורים לשירות המדינה לפרק זמן של 3 שנים
- ג. הורדה בדרגה אחת בתום פסילתו, למשך שנתיים
- ד. פסילה לתפקיד הוראה לפרק זמן של 6 שנים

ניתן ביום ט"ז בסיון התשס"ג – 16.6.2003.

בהרכב: עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין - יו"ר
ד"ר נאווה קרניאל - חברה
מר אליעזר וינוגרד - חבר

ט"ו בסיון התשס"ג
15 ביוני 2003

בד. 2003-867
בד"מ 139/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
ד"ר נאוה קרניאל - חברה
מר אליעזר וינוגרד - חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד עודד סבוראי

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת דין

התובענה

1. הנאשם יליד שנת 1944, המושעה מתפקידו מתאריך 14.11.1999, אשר הועסק עד להשעייתו כמורה במשרד החינוך לפי דרגה ב.א בבית הספר הטכנולוגי הדתי "עמית" בקרית מנחם שברמלה, והנמצא בשירות המדינה משנת 1986, הואשם בכתב תובענה מתוקן שהוגש נגדו בתאריך 9.3.2003 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים, על ידי בית משפט השלום ברמלה - ת.פ. 2908/99, ועל ידי בית משפט המחוזי בת"א – (ע"פ 71164/02) הליך שנסתיים בתאריך 19.2.2003 בו הורשע בעבירה של עשיית מעשה מגונה, תוך כדי ניצול מרות לפי סעיף 348(ה) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, בשל ביצוע מעשים מגונים בתלמידיו בתחומי בית ספרו, כמבואר וכמתואר בפסק דינו של בית משפט השלום ובפסק דינו של בית משפט המחוזי. לאחר שנשמע ערעורו בבית משפט המחוזי ונדחתה בקשת ערעור לבית משפט העליון, נגזר עונשו ל-5 חודשי מאסר בפועל, וכן הוטלה עליו תקופת מאסר של 7 חודשים על-תנאי, לפרק זמן של 3 שנים.

ההליך והחלטת בית הדין

3. הנאשם הודה בפנינו בפרטי התובענה ובאישומיה, על יסוד הודאתו, ובתוקף סמכותנו לפי סעיף 61ג. בו נקבע כי -

"הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, שנוהל נגד אדם, יראו אותם כמוכחים בדיון נגד אותו אדם לפני בית הדין למשמעת."

4. לאור האמור, החלטנו להרשיע את הנאשם בעבירות שבהם הואשם בכתב התובענה.

הודע בנוכחות הצדדים ביום כ"ו באייר התשס"ג – 28.5.2003.

(-)	(-)	(-)
אליעזר וינוגרד	ד"ר נאוה קרניאל	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

ט"ו בסיון התשס"ג
15 ביוני 2003

בד. 2003-868
בד"מ 139/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
ד"ר נאוה קרניאל - חברה
מר אליעזר וינוגרד - חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד עודד סבוראי

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

גזר דין

ההליך

1. הנאשם, יליד שנת 1944, המושעה מתפקידו מתאריך 14.11.1999, אשר הועסק עד להשעייתו כמורה במשרד החינוך לפי דרגה ב.א. בבית הספר הטכנולוגי הדתי "עמית" בקרית מנחם שברמלה, והנמצא בשירות המדינה משנת 1986, הורשע על ידנו ביום כ"ו באייר התשס"ג – 28.5.2003 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג - 1963, יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הרשעתו של הנאשם בפנינו, באה בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים על ידי בית משפט השלום ברמלה – (ת.פ. 2908/99), ועל ידי בית משפט המחוזי בתל-אביב – (ע"פ 71164/02) הליך שנסתיים בתאריך 19.2.2003, בעבירה של עשיית מעשה מגונה תוך כדי ניצול מרות לפי סעיף 348(ה) לחוק העונשין, בגין ביצוע מעשים מגונים בתלמידיו ובתחומי בית ספרו, כמבואר וכמתואר בפסק דינו של בית משפט השלום ובפסק דינו של בית משפט המחוזי. לאחר שנשמע ערעורו בבית משפט המחוזי ונדחתה בקשת ערעור לבית משפט העליון, נגזר עונשו ל-5 חודשי מאסר בפועל וכן, הוטלה עליו תקופת מאסר של 7 חודשים על-תנאי לפרק זמן של 3 שנים.

3. הממצאים, כפי שנקבעו בקצירת האומר על ידי בית המשפט המחוזי בת"א לגבי מעשיו תומצתו כלהלן: -

"במהלך השנים 1996-1998 ביצע המערער מעשים מגונים במספר בנים מבין תלמידיו. המעשים המגונים התבטאו בנשיקות, ליטופים, חיבוקים ובשני מקרים (אישום מס' 1 ואישום מס' 4) גם במגע באיבר מינם של תלמידיו."

עוד קבע בית המשפט המחוזי כי, הנאשם לא השתמש באלימות כלפי התלמידים המתלוננים וכי –

העבירות בהן הורשע, כפי שהן מתוארות בכתב האישום אינן ברף העליון ובחינת החומרה של מעשים מהסוג הזה."

4. טיעונים לאמצעי המשמעת

הצדדים טענו בפנינו טיעוניהם לעניין אמצעי המשמעת, שראוי להשית על הנאשם:

א. עמדת התביעה

(1) התובעת המלומדת טענה בפנינו כי, התכלית של אמצעי המשמעת, כפי שבא לידי ביטוי בבג"צ 13/57 בעניין צימוקין ובעש"מ 1928/00 בעניין עמוס ברוכין, שעיקרה הגנה על השירות הציבורי והרתעת עובדים אחרים מלעשות מעשים דומים, מצדיקה להטיל על הנאשם לנוכח מעשיו אמצעי משמעת חמורים במיוחד לנוכח מעמדו כמורה, הכל כעולה מפסקי הדין שהובאו על ידי התובעת המלומדת: עש"מ 309/01 בעניין אליעזר זרזר, עש"מ 356/96 פלוני נגד מדינת ישראל, עש"מ 5104/94 פלונית נגד מדינת ישראל ועש"מ 6713/91 בענין זוהר בן אשר ואח', המצביעים כי יש ליתן עדיפות לאינטרס הציבורי, על פני הנסיבות האישיות, ואף הזכויות הממוניות שנצמחות לעובד מדינת מתקופת עבודתו, אינן חסינות מפני שלילה או צמצום, כעולה מעש"מ 7641/98 בעניין רפאל נוימן.

(2) הנאשם הורשע בעבירה שכרוך בה קלון, ובמעשיו פגע בכבודם של תלמידיו, שעל שמירתו היה מופקד מכוח סעיף 10 לחוק זכויות התלמיד, ובמעשיו הנאשם הפר את האמון שאמור לשרור בין מורה ותלמידיו, כאשר זממו מומש תוך כדי מילוי תפקידו ובתוככי בית הספר ובדרכי תחבולה ולא בכדי הנאשם התייצב בבית הדין לאחר שהוא מרצה עונש מאסר בפועל.

(3) לנוכח מכלול הטעמים, התביעה עותרת להטלתם של אמצעי משמעת אלה:

- א) נזיפה חמורה;
- ב) פיטורין לאלתר;
- ג) פסילה לצמיתות לשירות המדינה (עד גיל 65);
- ד) הורדה בשתי דרגות למשך שנתיים;
- ה) שלילת מענק גימלה;
- ו) פרסום שמו של הנאשם, על מנת להרתיע עברייני מין בפוטנציה.

ב. גישת המשרד

נציגת המשרד הצטרפה בעמדתה למבוקש על ידי התביעה, למעט שלילת המענק ופרסום שמו של הנאשם.

ג. טיעוני ההגנה

(1) הסניגור המלומד בראשית טיעונו טען בפנינו כי, אין הוא עותר כי נמנע מפיטורין, לנוכח תמונת הרשעתו בעבירה שיש עמה קלון ותקופת השעייתו, וכי המחלוקת תסוב סביב עתירת התביעה לשלילת זכויותיו הממוניות של הנאשם, כמפורט לעיל, אשר לגישת ההגנה, אינה מידתית או ראויה. וזאת בהתחשב, בתמונת הרשעתו של הנאשם, כעולה מפסק דינו של בית המשפט המחוזי, והתכלית הסוציאלית שגלומה במתן זכויות גימלה לנאשם ולבני ביתו.

(2) במהלך הדיון הוגשו לעיונו של בית הדין תסקירי מבחן מטעם שירות המבחן למבוגרים, מהם למדנו על הנסיבות הפנימיות שהובילו למעשים ודרכי התמודדות של הנאשם עימם לקראת שיקומו העתידי כן עולה מהמסמכים שהנאשם נטש בעקבות ההליכים על ידי בני משפחתו, הגם שהינו מתגורר עדיין תחת קורת גג אחת עם רעייתו, המועסקת במשרד החינוך.

(3) ההגנה סבורה כי, התכלית ההרתעתית תבוא על סיפוקה לאחר פיטוריו של הנאשם, והפגיעה האישית והחברתית שכרוכה בכך, גם אם נאפשר לנאשם קיום מינימלי של כבוד לאחר סיום כליאתו, כעולה מפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה (ע"ע 60029/97 בעניין משה אליאב אח' נגד קרן מקפת) שלילה מוחלטת של זכויות ממוניות יאה יותר כלפי עבירות כלכליות, שבהן נשלחה יד גסה לקופתה של המדינה. עוד צויין בפנינו כי, הנאשם גרר וותק שירות מקופה פנסיונית בה היה מבוטח בעבר.

ד. דבר הנאשם

הנאשם הביע בפנינו דברי צער וחרטה, לרבות על הנזק הנפשי שהיסב לתלמידיו וביקש כי נותיר בידו מקור מחייה בסיסי.

החלטת בית הדין

שיקולים כלליים

5. בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשם, שומה עלינו לבחון ולשקול את השפעת החלטתנו על שירות המדינה, על גופים אחרים שעליהם מוחל חוק המשמעת, לאור מטרת מהותו של השירות, בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשע הנאשם, תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

6. בית הדין קבע כי, בנסיבות ביצוע העבירה, בה הורשע הנאשם בבית המשפט השלום ובמחוזי, יש משום קלון.

כידוע, המשקל שראוי לייחס לנסיבות שבהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחתים בדין המשמעת. אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

על גישה זו, חזר בית המשפט העליון מפי כב' השופט דורית בייניש, בעש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי (פ"ד נ(1) בעמ' 463), שבו הובאה פסיקה קודמת לפיה אמצעי המשמעת הנגזרים על עובד מדינה, תכליתם מניעת הישנות מעשים דומים בעתיד. ובלשונו של השופט זמיר: **"בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה, התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתיפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."** (עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, פ"ד נב(5) 87, 93).

ולאחרונה תפקידם הובלט וחודד בעש"מ 7113/02 מדינת ישראל נגד שחר לוי, שניתן בתאריך 1.5.2003:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד."

התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה גם בגישה הרואה אם עובד מדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמר את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור, יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן. אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו."

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון פ"ד מז(2), 229, 266).

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל."

(בג"צ 669/86, רובין נגד ברגר ואח', פ"ד מא(1), עמ' 749, 840).

בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי. (לעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי, עובד המדינה, העומד לשירותו, עבר עבירה שיש עמה קלון."
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי (לא פורסם), בפיסקה 2 לפסק הדין).

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת, באומרו –
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נ"ט בעמ' 43).

7. על העבירות הפליליות

א. הנאשם הורשע בעבירות מין עם נופך של חומרה יתרה. לא נתאר בגזר דינו את מכלול מגוון המעשים שנעשו בגופם של אותם נערים קטינים, מעשים שלא היו חד פעמיים. אלה תוארו בפסק דינו של בית המשפט השלום, ובקצרה בפסק דינו של המחוזי. אולם, לא נוכל להימנע מלציין כי, בלט בהם יסוד של ניצול מרות של מורה כלפי נערים על סף גיל ההתבגרות.

הנאשם הואשם והורשע בעבירות מין לפי סעיף 345(ה) לחוק העונשין. הגם, שגילם של התלמידים היה נמוך מזה הקבוע ביסודות העבירה, אך אין מחלוקת כי, בסעיף 345 לחוק העונשין קבועות עבירות מין חמורות יותר, שהעונש הקבוע לצידן עולה על שנתיים, ועבירה זו אינה נמצאת ברף העליון של עבירות המין, גם בשל הנסיבה לפיה הנאשם לא השתמש באלימות לשם מימוש מאווייו המיניים.

ואולם, אין חולק כי מדובר בעבירות מין חמורות, מעשים שנישנו כאשר התכליות המיניות הושגו בדרכי תחבולה, ובמיוחד בלט במעשים היסוד של ניצול מרות ותלות, על כך כבר נפסק: -

(1) **בע"פ 1095/94** – לא התערב בית המשפט העליון בחומרת העונש שהוטל על מעביד מבוגר שהעסיק בחנותו, נערה קטינה ובעלה מספר פעמים, ואשר הורשע בעבירה של בעילה אסורה ונענש ב-4 שנות מאסר בפועל וב-3 שנות מאסר על-תנאי, וכך קבע בית משפט העליון:

"ברם, גם אם העונש שנגזר על המערער אינו עונש קל, הרי לנוכח חומרה יתירה המאפיינת ניצול מחפיר של נערה רכה על ידי מעביד מבוגר לסיפוק יצר מיני, אין לומר שעונש זה מופרז לחומרה במידה המצדיקה התערבותה של ערכאת הערעור. גם אם בשלב זה לא נראים לעין סימנים של פגיעה נפשית בנערה, אין ספק שהחווייה המבזה שעברה לא תימחק מזיכרונה ותיתן אותותיה ביחסיה עם מעבידים בעתיד."

ובמקום אחר –

"ניצול יחסי מרות לשם השגת טובות הנאה מיניות היא נורמה פסולה שיש להוקיעה ולשרשה. על חומרתה של התופעה בה מנצלים בעלי שררה את מעמדם לשם קשירת יחסים מיניים עם הכפופים למרותם עמד בית המשפט, בהקשר אחר, באומרו: "אין לסבול את התופעה, שלמרבה הצער נפוצה היא, כי מעבידים ואנשים בעלי שררה יפעילו סמכותם על הנתונים למרותם כדי להפיק לעצמם טובת הנאה מינית."

הכפיפות של הנתונים למרות של כאלה מעמידה אותם במצוקה אמיתית, ולא אחת ירכינו ראש ולמורת רוחם ישלימו עם התנהגות כזו, שלא זו בלבד שיש בה פסול וטעם לפגם, אלא שיש בה כדי להשפיל את האדם בו מבוצע המעשה ולפגוע פגיעה קשה בכבודו ובצנעת פרטיותו. יש לטעת בלבם של אלה את התחושה ואת הביטחון שיש דין ויש דיין, ויש מי שאמון על הגנת זכויותיהם כאזרחים."

(ע"פ 2695/93 פלוני נגד מדינת ישראל, תקדים עליון, 93(2), 259).

וכן –

"בהטרדה מינית הנעשית מעמדה של מרות או השפעה, מעבר לפסול שבעצם הטרדה, יש גם מימד של ניצול לרעה של התפקיד או המעמד אכן, הטרדה מינית על ידי בעל סמכות, במובן הרחב, כלפי מי שנתון לסמכותו, היא סוג חמור במיוחד של הטרדה מינית."

(עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר, תקדים עליון 98(1), 1).

"המחוקק נתן גם הוא ביטוי לתפיסה הרואה בחומרה ניצול של מעמד, סמכות, השפעה או מרות לשם הפקת טובות הנאה מיניות, על ידי קביעת התנהגות זו כעבירה פלילית (ס' 346(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977; בעילה אסורה בהסכמה תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות)."

(בג"צ 1284/99 פלונית נגד ראש המטה הכללי – פורסם בדיני עליון, כרך נ"ה בעמ' 973).

(2) **בעש"מ 5104/00** – בו קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה והורה על פטוריה של מורה, אשר הורשעה על ידי בית המשפט בעבירה של מעשה מגונה לפי סעיפים 348(א) יחד עם סעיף 345(א)(3), שנעשה כלפי תלמידה בנסיבות קלות מעבירותיו של הנאשם, וכן נפסלה אותה מורה לשירות המדינה, למשך שנתיים. בפסק דין זה חזר בית המשפט העליון בעש"מ הנ"ל על גישתו שנקבעה בעש"מ 6713/96 בעניין זוהר בן אשר, כי:

התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה.

לכן על המורה להקפיד מאוד שלא ינצל את מעמדו להפיק מתלמיד, ויהא זה אף תלמיד בוגר, טובת הנאה מינית או אחרת. לכן גם ברור שהטרדה מינית כלפי תלמיד על ידי מורה שסעיף 17(3) לחוק המשמעת חל עליו, היא עבירת משמעת. לדעתי, בהתחשב במהות התפקיד של מורה, נודעת חומרה מיוחדת לעבירה של הטרדה מינית על ידי מורה.

(3) **בעש"מ 5094/94** – בעניין רפי בן חיים, בו קיים עובד הוראה מגע מיני עם תלמידה. הנאשם שלא היה בר גמלה פוטר מעבודתו, תוך תשלום פיצויי פטורין, לעניין גישתו של בית המשפט העליון קבע כב' הנשיא שמגר:

"עובד מדינה, כבן 30 בתפקיד הוראה, המקיים בחופשת הקיץ מגע מיני בהסכמה עם תלמידתו שהיא קטינה בת חמש עשרה וחצי, מבצע בכך מעשה עבירה שיש עימו קלון. ההסכמה של הקטינה אין בה כדי להוסיף או לגרוע. המדובר כאמור בקטינה בת חמש עשרה וחצי, שהיא בהכרח בלתי בשלה דיה כדי לשקול מעשיה, והמורה, שגילו כפול מגיל הקטינה, היה חייב להיות גורם שקול ומרסן העומד בפיתוי, ושומר על הקטינה, הרי חובתו לשקוד על שלומה של הקטינה כפולה ומכופלת: גילו המבוגר יותר, השכלתו וניסיונו מחייבים אותו בתבונה, בריסון ובאפוק, ומתווסף לכך, מעמד כמורה."

(פורסם בדינים עליון כרך ל"ח, בעמ' 379).

8. על העבירות המשמעתיות

א. כאמור, הנאשם הורשע בעבירות לפי סעיפים 17(3) ו-17(6) לחוק יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר החלת החוק על עובדי הוראה. בית הדין סבר כי, דבק קלון בהתנהגותו של הנאשם, כפי שעוד יפורט.

ב. ולעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם, התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או הוראה או זו שעלולה לפגוע בשמו הטוב ובתדמיתו של שירות המדינה, לגבי יסודות העבירה פסק השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות אחרים אותו מקצוע או ארגון..."

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד מדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם.

ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום ייחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון.

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5) 573, 578).

ובמקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 5246/99, אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – לא פורסם):

"התשובה היא שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות לתפקיד מסוים בשירות המדינה.

התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

עובד מדינה, ובמיוחד עובד הוראה, המפר את "אמנת הבסיס" בין מורה ותלמיד ואינו עומד בפיתוי ומבצע עבירות מין, כפי שעשה הנאשם, התנהגותו הינה התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד הוראה, וזו התנהגות אשר פוגעת קשות בשמו הטוב ובתדמיתו של שירות המדינה.

ג. לעניין הרשעתו של הנאשם בעבירה שיש עימה קלון, לעניין סעיף 17(6) לחוק, אכן המונח "קלון" פנים רבות לו, כפי שהובהר היטב בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור – פורסם בפד"מ מט(5) בעמ' 184, בו נקבע בין השאר כי:

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי. לפיכך, נודעת חומרה מיוחדת לעבירות, שעובד מדינה עבר בקשר למילוי תפקידו."

בית הדין סבור כי, בעבירות שבהן הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם טיבן ומהותן וגם נסיבותיהן.

למידתם של אמצעי המשמעת

9. בית הדין סבור כי, המעשים שבגינם הורשע הנאשם בפלילים עומדים בסקלה החמורה של עבירות המין, מידת כישלונו וקלונו של הנאשם נעוצים בכך כי, נתן דרור לדחפיו המיניים כלפי תלמידים שמצאו בו עוגן תמיכה ומושא להערכה, כאשר הנאשם ניצל את מבוכתם ובלבולם לסיפוק יצריו המיניים, תוך רמיסת כל חלקה טובה ביחסי מורה ותלמיד.

10. בשלב זה, שאליו הגענו לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, ראויים להישמע דבריו של בית המשפט העליון בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00), לגבי תכליתו של הדין המשמעותי, שבו נקבע:

"הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה של השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא, בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעותי:

האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים, מהתנהגות שאינה הולמת את השירות." (פורסם בפ"ד נד(3) 694).

11. אל מול תפקידם של אמצעי המשמעת, כפי שהובא לעיל, יש מקום לבחון ולשקול את נסיבותיו האישיות של הנאשם.

הנאשם, כיום הינו בן 59, במשך 23 שנים עד למועד השעייתו תיפקד ללא רבב כעובד הוראה, כפי שעולה מעיון בפסקי הדין, שנתנו בעניינו. כיום חייו מצויים במשבר משפחתי וכלכלי.

12. לתרומה של עובד במשך שנים רבות לשירות הציבורי, יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, שעה שבמהלך אותו שירות ארוך ותקין משתבש משהו בדרכו הנורמטיבית. במסגרת זו, ראויים להישמע דבריו של כב' השופט חשין:

"... בתיתי דעתי לזמן הקצר שעבר מאז החל מערער עובד בשירות המדינה ועד שהחל מועל באמון שניתן בו, ומשידענו כי עברו כתשע שנים מאז אותם מעשים ועד עתה, אינני סבור שיהיה זה נכון כי אורה על החזרתו של העורר לשירות המדינה. לו היה המערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכך כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה.

אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי-יד, לא כן הוא דין המערער, שלא יצאו אלא כשנתיים מאז החל עובד בשירות המדינה וכבר החל עושה מעשים רעים." (עש"מ 1827/02 – אברהם ספיר נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך סא 268).

והשאלה שלעולם עומדת בפתחו של בית הדין הינה, מהי תרומתו והשפעתו של שירות מועיל בשירות הציבורי, שעה שבאים אנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים, שרק באמצעותם נוכל להגשים את התכלית שגלומה בהטלתם של אלה, והיא ההגנה על השירות הציבורי והשגת יסוד ההרתעה באמצעות אותם האמצעים.

לאחרונה, ראינו כיוון של כמעט מגמה בפסיקתו של בית הדין העליון למתן את הפגיעה הממונית כלפי נאשמים, אשר פוטרו משירות המדינה, על מנת שלא לפגוע יתר על המידה במרקם חייהם הכלכליים, כאשר העתיד אינו צופן טובות לנאשם, הן בשל גילו והן בשל הרשתתו בפלילים, וזו שבפנינו.

נביא להלן את פני המגמה:

"בפריט אחד של גזר-דין ראוי לדעתי להתערב הוא בשלילת 10% מפיצויי פיטוריו. בשנים-לב לעונש הכמעט-אולטימטיבי שהוטל על המערער – פיטורין משירות המדינה – סבורני שלא יהיה זה נכון לשלול ממנו ולו מיקצת מפיצויי הפיטורין שהוא זכאי להם." (בעש"מ 1827/02 בענין ספיר).

"עם זאת, ראיתי לנכון להתערב בהחלטת בית הדין, באשר לפסילתה של המערערת לשירות המדינה לפרק זמן של שנתיים. המשמעות המעשית והכלכלית של אמצעי משמעת זה היא קשה, ונוכח הנסיבות המקילות של המקרה שלפנינו, דומני כי ניתן יהיה להסתפק בפיטוריה של המערערת וביתר אמצעי המשמעת שהוטלו עליה." (עש"מ 978/03 אביבה נגד נציבות שירות המדינה ניתן בתאריך 24.4.2003).

ואך לאחרונה בעש"מ 10501/02 סאמיה שאהין שניתן בתאריך 5.5.2003 הקל בית משפט העליון – בראשותה של כב' השופטת בייניש, מאמצעי המשמעת שהוטלו על ידי בית הדין בקובעה:

"בהתחשב בכל האמור אף שמקובלת עלי עמדתו של בית הדין בדבר פיטורי המערערת מעבודתה, הרי שבהתחשב בנסיבותיה האישיות המיוחדות, רואה אני להקל באמצעי המשמעת במידה מסויימת. לפיכך, אמצעי המשמעת של פסילה משירות המדינה לפרק זמן של 4 חודשים יבוטל, וכך גם יבוטל אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה. בשני עניינים אלה רואה אני להקל על המערערת, כדי לא לפגוע בזכויותיה הכספיות עם פיטוריה."

בית הדין ער לכך כי, העבירות שנדונו בפסקי הדין הנ"ל לא היו עבירות מין שיסוד של ניצול מרות ותלות בולט, אולם גם הן היו עבירות בעלות גוון פלילי מובהק, ולשוני זה תהא נפקות בגזירת המידה הראויה של אמצעי המשמעת.

סוף דבר

13. שקלנו בכובד ראש את כל הנסיבות הדרושות לעניין, את העבירות ומידת חומרתן כפי שבוטאה בפסיקה, את מעמדו של מבצען כמורה בישראל, שאמור לשמש כדמות מופת לתלמידים, ולהנחיל ולהקריין להם ערכים ראויים, גם בהתנהגותו האישית, במיוחד במסגרת המוסד החינוכי, את השיקולים הכלליים הנוגעים לתכלית אמצעי הענישה, את המסר הברור שעלינו להעביר לשירות הציבורי שיתרום לעקירת הנגע של עבירות מין בקרב עובדי מדינה וירתיע מורים מקיום כל קשר אינטימי בעל גוון מיני עם תלמידים בכל שכבת גיל, מבלי שהתעלמנו מהנסיבות האישיות והמשפחתיות של הנאשם שנפרסו בגזר דין זה.

14. בסופו של יום החלטנו להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

א. **נזיפה חמורה** – שהינה בגדר מסר נורמטיבי מטעם בית הדין לנאשם, לנוכח הכישלון האישי והפסול המכביד שנפל במעשיו.

ב. **פיטורים** – הפיטורים יכנסו לתוקפם בתאריך 1.6.2003.

ג. **פסילה לשירות המדינה** – לפרק זמן של שלוש שנים לאחר פיטוריו – בית הדין אינו סבור כי, פסילה טוטאלית וגורפת לצמיתות מתחייבת ממעשיו של הנאשם. סברנו כי, ראוי לקצוב מועד סיום, לאחריה יזכה הנאשם לקבל קיצבה.

ד. **הורדה בדרגה** – הנאשם יירד בדרגה אחת בתום פרק פסילתו, למשך שנתיים.

ה. **פסילה לתפקיד הוראה** – הנאשם יפסל בעקבות פיטוריו למלא תפקידי הוראה בשירות המדינה לפרק זמן של 6 שנים.

15. למניעת ספק, יובהר כי, לנאשם ישולם מענק עובד לפיטוריו, גם בהתחשב בכך שזכויותיו לגימלה נצברו תחילה בקופת פנסיה והועברו לאחר מכן לשירות המדינה.

16. בית הדין לא מצא הצדקה ליתן הוראות מיוחדות לגבי פרסומו של פסק הדין, לנוכח שיגרת ההליכים הפומביים בפנינו ודרכי פרסומם של פסקי הדין.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ט"ז בסיון התשס"ג – 16.6.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון מסורה לצדדים, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
אליעזר וינוגרד	ד"ר נאווה קרניאל	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין למשמעת יו"ר

8. בד"מ 38/03 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, המועסקת כגננת, הורשעה בעבירות משמעת, בעקבות אירוע שבמהלכו יצאה לחו"ל ונעדרה מהעבודה במשך יומיים, מבלי שביקשה וקיבלה היתר לכך.

התביעה בטיעוניה הדגישה את החומרה בהתנהגות הנאשמת, שעשתה דין לעצמה והחליטה לצאת מהארץ, בידיעה שאין לה אישור לך. על מעשה זה, ביקשה התביעה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

נציג המשרד ציין בפני בית הדין כי, אין לנאשמת הרשעות קודמות, ולכן ביקש להסתפק בנזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

הנאשמת סיפרה כי, פעלה בתום לב, כאשר ילדיה הבוגרים הפתיעו את ההורים כשרכשו כמתנת הפתעה, ללא התראה מוקדמת ומספיקה, זוג כרטיסים לחו"ל, ומשהתמהמהה תשובת המשרד לבקשתה לחופשה, דאגה למחליפה כממלאת מקום ונסעה לחו"ל.

בית הדין שקל את טיעוני הצדדים והגיע לכלל החלטה שבאמצעי משמעת של נזיפה ניתן להעביר את המסר הראוי וכן נלקחו בחשבון הנסיבות האישיות המיוחדות של הנאשמת.

ניתן ביום כ"ה בסיון התשס"ג – 25.6.2003.

בהרכב:	עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין	-	יו"ר
	גב' טליה מלצר	-	חברה
	מר נהאד חליל קשוע	-	חבר

כ"ו בסיון התשס"ג
26 ביוני 2003

בד. 2003-932
בד"מ 38/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים

בפני:
עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת דין

התובענה

1. הנאשמת, ילידת שנת 1958, המועסקת בשירות המדינה משנת 1991, בתפקיד גננת לפי דרגה B.A בדירוג ההוראה, הואשמה בכתב תובענה שהוגש נגדה בתאריך 26.3.2003 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, שבכך שבין המועדים 7.3.2002 – 10.3.2002 יצאה הנאשמת לחו"ל, מבלי לבקש היתר כנדרש לאותה היציאה, שבמהלכה נעדרה מימי הוראה לפרק זמן של יומיים – 7.3.2002 ו-8.3.2002.

2. בהתנהגותה האמורה הפרה הנאשמת, לגישת התביעה, את פסקה 42.211 לתקשי"ר ואת הוראות חוזר מנכ"ל תשי"ס/8 א' מיום 2.4.2000, פגעה במעשיה במשמעת שירות המדינה, והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

3. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה ובאישומיה האמורים, ועל יסוד הודאתה זו בין כתלי בית הדין, החלטנו להרשיעה בעבירות שבהן הואשמה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים, ביום י"ז בסיון התשס"ג – 17.6.2003.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר	נהאד חליל קשוע	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חבר	אב בית הדין למשמעת
		יו"ר

כ"ג בסיון התשס"ג
23 ביוני 2003

בד. 2003-919
בד"מ 38/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב ביה"ד
מר נהאד חליל קשוע
גב' טליה מלצר
- יו"ר
- חבר
- חברה

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציגת המשרד : גב' יפעת לוי

גזר - דין

1. ההליך:

הנאשמת, ילידת שנת 1958, המועסקת בשירות המדינה משנת 1991, כיום בתפקיד גננת בכפר ויתקין, לפי דרגת הוראה B.A, הורשעה על ידנו על פי הודאתה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו- (3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן-החוק) יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בכך, שבין המועדים 7.3.02 – 10.3.02 יצאה לחו"ל ללא שביקשה וקיבלה היתר ממנהל המחוז לגבי אותה היציאה, כאשר במהלך תקופה זו נעדרה הנאשמת מימי הוראה בגנה, במשך יומיים.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת :

א. עמדת התביעה :

(1) התובעת המלומדת בטיעוניה בפנינו הבליטה את תפקידם של אמצעי המשמעת ותרומתם לשמירת התדמית הראויה של השירות הציבורי, והגנה על תפקודו, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בשורה ארוכה של פס"ד, וכן הדגישה את השוני בין ההליך הפלילי להליך המשמעתי כפי שנפסק בעש"מ 1928/00 בעניין ברוכין, ועש"מ 10129/01 בעניין מ"י נגד טליה צ'ארלס, ופסיקה נוספת שהובאה לידיעתנו.

(2) לנוכח תפקידם של אמצעי המשמעת לרבות התפקיד ההרתעתי שמגולם בהם, התביעה סבורה כי לנסיבות האישיות יש ליתן משקל פחות מאשר לאינטרס הציבורי, כאשר הנאשמת עזבה את מקום הוראתה ויצאה לחו"ל מבלי שפנתה לגורמים המוסמכים במשרד החינוך; מנהל המחוז לצורך קבלת ההיתר, וזו היתה התנהגות שלדעת התביעה, אינה הולמת את תפקידו של מורה בישראל.

אשר על כן ביקשה התביעה להשית על הנאשמת אמצעי משמעת של:

(א) נזיפה חמורה.

(ב) הפקעת מחצית משכורת קובעת.

ב. גישת המשרד:

מפיה של נציגת המשרד שמענו כי לנאשמת ותק של 12 שנה בעולם ההוראה. כיום היא מועסקת כגננת בכפר ויתקין. התנהגותה ותפקודה הם ללא דופי. – המשרד סבור כי ניתן להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

ג. דבר הנאשמת:

מפי הנאשמת שמענו את נסיבות עלייתה לישראל מדרום אמריקה בגיל 22 עם 2 ילדיה הקטינים דאז, ואת הצטרפותה כחברת קיבוץ משמר השרון, במסגרתו יצאה ללימודי סמינר אורנים, רכשה השכלה אקדמאית. תחילה הועסקה כגננת בקיבוץ, שם תמיד נמצא סידור ליציאות דחופות ובלתי מתוכננות לחו"ל, אולם לפני 6 שנים היא סיימה את תפקידה כגננת בקיבוץ עצמו, ועברה לשמש כגננת בכפר ויתקין. בן זוגה גם הוא חבר קיבוץ.

לגבי נסיבות העבירה שמענו כי ילדיה הבגירים רכשו בעבור הוריהם בהתראה קצרה מאוד, זוג כרטיסי טיסה לתורכיה והיא העריכה כי לא יהיה סיפק בידה לפנות לרשויות המוסמכות ולבקש היתר, אולם היא דאגה שגננת מחליפה תנהל את הגן במקומה באותם יומיים שהיו ימי לימודים. שמענו כי עשתה כן בתום לב מתוך אמונה כנה שסדרי ההוראה בתוך הגן לא יפגעו.

לעניין אמצעי המשמעת המבוקשים, שמענו כי הפקעת המשכורת תיצור קושי ביחסיה המשפטיים עם הקיבוץ בכך ששכרה יגרע מקופת הקיבוץ שנמצא כיום בקשיים כלכליים וצופה בעתיד הפרטה.

3. החלטת בית הדין:

בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות לגבי מידתם של אמצעי המשמעת.

א. על העבירות ונסיבותיהן:

(1) הנאשמת הורשעה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו- (3) לחוק: **"(1) עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;**

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."

(2) בית הדין מבקש להעיר כי, בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג בית הדין למשמעת לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות משמעת. העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסוימת, **כפי שהוכחה בפניו**, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של כבוד השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגביו מאפייניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה".
(פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, הנאשמת הפרה את נוהלי היציאה לחו"ל של עובדי ההוראה כפי שנקבעו בחוזר מנכ"ל תשס"א 8א ואת חובת הציות לאותם נהלים וסדרם כפי שגובשה בפסקה 42.411 לתקשי"ר.

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כבי' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

ובמקום אחר, אמר כבוד השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסקה הדין – לא פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכך תפקיד".

כאן יש לקחת בחשבון גם את נסיבות העבירה. מדובר בתקופת היעדרות קצרה המשתרעת על פני 2 ימי הוראה, כאשר באותה תקופה הגן לא ננטש ללא רועה. לגבי אותה תקופה הנאשמת דאגה שגגנת מחליפה תמלא את מקומה. צריך גם לקחת בחשבון את הנסיבות שעל בסיסם צמחה היציאה, אותה הפתעה שעשו ילדי הזוג להורים, אפשר שבשל נסיבות ההתרגשות שאפפו את הסידורים והנסיעה, נשכחו השיקולים הרציונאליים הנדרשים והנאשמת החליטה שהנושא יסתדר, כפי שקרה בעבר, עת ששימשה גננת בקיבוץ משמר השרון.

מורה שנוהג כך גם בנסיבות שתוארו לעיל, מתנהג במישור הנורמטיבי התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה וכעובד הוראה. כבר נפסק בנדון כי ממורה נדרש סטנדרט גבוה ומתן דוגמא אישית לתלמידיו. (ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת:

(1) אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת. די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01 בעניין אורי בנית: **"מהי, אם כן, תכלית החוק לענין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה"**.

ובפסק דין אחר:

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן, תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

(2) ראה גם לעניין התפקיד המניעתי של הדין המשמעתי את עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי וכן משקלו העדיף של השיקול הציבורי לעומדת זה הפרטי כמבואר בעש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש וכן ראה את עש"מ 7113/02 מדינת ישראל נגד שחר לוי, פסקאות 19 ו-20 לפסק הדין (ניתן בתאריך 1.5.03 – טרם פורסם). בכל מקרה ומקרה על פי נסיבותיו, על בית דין לשקול האם אמצעי המשמעת המוטלים משרתים ומגשימים את התכלית האמורה.

ג. על הנסיבות האישיות:

הנאשמת הינה עובדת ותיקה יחסית בשירות המדינה, שירות שאותו היא החלה בשנת 91' ובפרק זמן זה היא תפקדה בצורה נאותה ואין באמתחתה עבירות אחרות בהן הורשעה, זולת ההליך שבפנינו. למדנו, כי הנאשמת ובן זוגה הינם חברי קיבוץ ושכרם מועבר לקופתו.

ד. אמצעי המשמעת המוטלים:

לאחר ששקלנו את טיעוני הצדדים ומכלול השיקולים שאותם פרסמנו לעיל, החלטנו להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת של: **נזיפה**.

הגענו לכלל מסקנה שניתן להעביר את המסר הראוי בנסיבות מקרה זה גם באמצעות אמצעי משמעת של **נזיפה**, כפי שהדבר נעשה במקרה אחר אמנם שונה של הפרת משמעת (ראה עש"מ 4348/01 בעניין וופא יונס).

שיקול נוסף שאותו לקחנו בחשבון הם הנסיבות האישיות של הנאשמת כחברת קיבוץ, כאשר הפקעת מחצית שכרה היה מסכל התכלית הרגילה של אמצעי המשמעת, שהיא בעיקר התכלית ההרתעתית, מאחר ושכרה החודשי מועבר לקיבוץ ומשמש מקור תקציבי לחבריו. המעמד האישי של הנאשמת כחברת קיבוץ ששכרה מועבר במסגרת עקרון השיתוף בנכסים ובחובים של חבריו, לקופתו ונכלל במסגרת אותן נסיבות אישיות שגם אותן יש לשקול, ואת חברי הקיבוץ לא הוסמכנו להרתיע, כאשר לאחרונה בית המשפט העליון גם הוא בפסיקתו הנחה כי יש לתת משקל גם לנסיבות האישיות (ר' עש"מ 10566/02 בענין טוביה גרינברג ועש"מ 6737/02 בענין נחום זקן).

5. בשולי הפסק:

א. נוכחנו לדעת, ולא רק בדיון זה, כי הנוהל הקיים מעמיד קשיים מנהלים בפני עובדי הוראה, במיוחד, כשמדובר בנסיעה בלתי צפויה וקצרה לחו"ל, המלצנו (בבד"מ 78/02) לשקול את ביזורן של הסמכויות, באופן שיבטיח עיון מהיר בבקשות וקבלת החלטות בהן עוד בטרם היציאה לחו"ל, כאשר לגבי היעדרות קצרה מנהל בית הספר ומפקחת על גן הילדים, יוכלו ליתן פתרון מקומי לבעיית היעדרות קצרה, ממועד הלימודים, במהלכה של שנת הלימודים.

ב. התביעה תעדכן את בית הדין עד לא יאוחר מתאריך 1.7.03 האם נשקלה במשרד החינוך שנויה של אותה המדיניות, והעיתוי לפרסומה למערכת החינוך.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום י"ז בסיון התשס"ג – 17.6.2003.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"ה בסיון התשס"ג – 25.6.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון, מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב ביה"ד יו"ר

9. בד"מ 156/01 – נטישת כיתה על ידי מורה

וסירוב מורה לתת למפקחת לצפות בשיעור

תמצית פסק הדין

הנאשמת עובד, הוראה הורשעה בעבירות משמעת, בשל נטישת כיתה, היעדרות מעבודה וסירובה לאפשר לצפות בשיעוריה.

בית הדין רואה בחומרה התנהגות מורה, המסרב לאפשר למפקח לצפות בשיעוריו, על מנת להתרשם מטיב עבודתו כמורה. וכן, היעדרות מורה מעבודה מבלי להודיע למנהל בית הספר על כך. שכן, בית הספר חייב להתארגן לקראת חיסורו של מורה, קל וחומר כשמדובר בתקופה ממושכת.

לצד אלה, בית הדין התחשב בנסיבות האישיות המיוחדות של הנאשמת, כולל יציאתה לשנת שבתון, והטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה

ב. הפקעת משכורת קובעת, שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים

ניתן ביום ו' בתמוז התשס"ג – 6.7.2003.

בהרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חברה

י"ד באדר ב' התשס"ג
18 במרץ 2003

בד. 2003-415
בד"מ : 156/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : עו"ד יורם תובל

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה ותולדותיה

1. בתאריך 23.8.01 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר עמל בחולון. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), ו-(2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

ואלה האישומים :

אישום ראשון

ביום 9.1.01 ביקשה המפקחת, גב' נורית פרי, להיכנס לכיתת הנאשמת כדי לצפות בשני שיעורים של אותו יום, ולהתרשם ממידת תפקודה של הנאשמת כמורה.

מיד עם היכנסה של המפקחת לכיתה, פנתה הנאשמת אל המפקחת ואמרה לה : "אני לא מוכנה לזה", יצאה מן הכיתה וכל ניסיונותיה של מנהלת בית הספר לשכנעה להישאר בכיתה עלו בתוהו.

אישום שני

הנאשמת נעדרה מבית הספר מיום 10.1.01 ועד ליום 18.1.01 וזאת ללא שקיבלה היתר לכך.

2. הנאשמת כפרה באישומים המיוחסים לה ובית הדין קיים משפט הוכחות.

3. ראיות התביעה

א. עדויות

1) גב' ענת אנגל – מנהלת בית הספר.

(א) העדה הסבירה לבית הדין כי, בבית הספר לומדים תלמידים עם פיגור קל ובינוני ותלמידים הסובלים מבעיות אחרות.

בשנת הלימודים תש"ס הנאשמת שימשה כמחנכת כיתת תלמידים א' – ג'. בשל קשייה הרבים ואי שביעות הורים מתפקודה של הנאשמת ולאחר שכל ניסיונות ההדרכה שניתנו לנאשמת לא צלחו, הועברה הנאשמת בשנת הלימודים תשס"א לתפקיד מורה מקצועית לצרכנות ומשחקה.
(בפרוטוקול עמ' 5, שורות 26 – 32).

(ב) על ביקורי המפקחת גב' נורית פרי אצל הנאשמת העידה העדה אנגל:
"בדצמבר 2000 הודיעה המפקחת פרי שהיא אמורה להיכנס לשיעור של הנאשמת. העדה הודיעה לנאשמת על כך ובבוקרו של אותו יום הודיעה הנאשמת על היעדרותה בשל מחלה".
ביום 9.1.01 המפקחת הגיעה לביקור בבית הספר ללא הודעה מוקדמת. מטרת בואה לצפות בשיעורי הנאשמת כדי להדריך ולחשוב איך אפשר לשפר את עבודתה. היא לא נכנסה לכיתה לכתוב דו"ח שלילי".
(בפרוטוקול עמ' 8, שורות 16 – 17).

ועל שאירע בעת הביקור ביום 9.1.01 העידה העדה:
"המפקחת הגיעה באותו יום לביקור בבית הספר, עליתי איתה לקומה השניה והנאשמת לא הסכימה לביקורה, היא אמרה שהיא לא מוכנה לכך ועזבה את הכיתה".
(בפרוטוקול עמ' 6, שורות 7 – 11).

רצתי לחפש אחריה בחדר מורים, בשירותים ובמסדרונות ואחרי כ-10 דקות שלא מצאתי אותה שאלתי את השומר אם הוא ראה את ריטה, והוא אמר שהיא יצאה הביתה. ניסינו להתקשר אליה במהלך אותו יום ולא היתה תשובה לא בטלפון ולא בפאלפון. לגבי הכיתה התחלתי לחפש אופציות של מילוי מקום. הוצאתי מכיתה אחרת מורה כדי שתמלא את מקומה של הנאשמת".
(בפרוטוקול עמ' 6, שורות 7 – 11).

לגבי היעדרותה מבית הספר של הנאשמת, הוסיפה עדה:
"בהמשך ריטה לא הודיעה שום דבר, לא ידעתי מה קרה לה. שמעתי מאחרים שמועות, היא לא הודיעה לגביה מתי היא חוזרת, ולא הודיעה לי כלום".
(בפרוטוקול עמ' 6, שורות 15 – 16).

זאת כאשר הנוהג בבית הספר כשמורה נעדר הוא עצמו או בן משפחתו מודיע על כך.
(בפרוטוקול עמ' 9, שורות 7 – 8).

העדה הביעה מורת רוח מהתנהגותה של הנאשמת, בה העידה :
"זה אירוע מאוד חמור מעבר לכך שהנאשמת לא נתנה למפקחת בית הספר להיכנס, והיא השאירה כיתת תלמידים לבד. זו כיתת תלמידים עם פיגור שאסור להשאיר אותם לבד, בכל כיתה יש מורה וסייעת".
 (בפרוטוקול עמ' 6, שורות 24 – 26).

(2) **גב' נורית פרי, מפקחת**
 העדה הסבירה לבית הדין כי, הגיע ביום 9.1.01 לבית הספר ללא הודעה מראש וזאת **"היות וראיתי חודש קודם שבזמן שאני מודיעה על ביקור ריטה הודיעה שהיא חולה, החלטתי לבוא שלא כמנהגי בלי הודעה".**
 (בפרוטוקול עמ' 11, שורות 4 – 5).

על האירוע עצמו העידה :
הגעתי לביקור והתכוונתי לצפות ב – 2 שיעורים בכיתה של הנאשמת. זה חלק מהליך פיטורים. היא אמרה שהיא לא מוכנה ויצאה מהכיתה, דבר שהפניע אותי מאוד. המנהלת יצאה אחריה כדי לנסות לשכנעה שתחזור והיא לא היתה מוכנה".
 (בפרוטוקול עמ' 10, שורות 45 – 47).

העדה ציינה, שמטרת בואה לצפות בשיעורי הנאשמת על מנת לבדוק אם חל שיפור בתיפקודה ואם קיים הצורך בהמשך הליך הפיטורים שנפתח כנגד הנאשמת.
 (בפרוטוקול עמ' 15, שורות 15 – 16).

העדה גם ראתה בחומרה את נטישת הכיתה על ידי הנאשמת והפקרת התלמידים.
 (בפרוטוקול עמ' 16, שורות 19 – 20).

ב. מוצגים

(1) ת/1 – מכתבה של המנהלת ענת אנגל מיום 15.1.01 אל המפקחת פרי, בו היא מודיעה :
"הגב' ריטה רוזנטל עזבה את העבודה בזמן ביקורך ביום 9.1.2001 ומאז לא שבה לעבודה, ללא כל הודעה מראש. כל נסיונותינו להתקשר עימה עלו בתוהו. חסרונה בעבודה וחוסר הידיעה לגבי תאריך שובה – פוגע בעבודה הסדירה של בית הספר".

(2) ת/2 – מכתבה של המנהלת ענת אנגל מיום 11.2.01 אל מר חגי קוזלוב הממונה על הטיפול בפרט, במשרד החינוך.
 במכתבה מגוללת המנהלת את קשיי תפקודה של הנאשמת כמחנכת כיתה ואת אשר אירע ביום ביקור הפיקוח בבית הספר בתאריך 9.1.01.

(3) ת/3 – מכתב התנצלות של הנאשמת אל המפקחת נורית פרי (ללא תאריך) בו כותבת הנאשמת :
"ברצוני להתנצל על המעשה הספונטני, שקרה בתאריך 9.1.01 מעשה זה נבע מתוך אילוצים כתוצאה מבעיות אישיות".

(4) ת/4 - אימרת הנאשמת שנגבתה ביום 25.2.01 בפני מר חגי קוזלוב.

הנאשמת נחקרה על ביקור המפקח בבית הספר ביום 9.1.01 וכך השיבה :
"המפקחת הגיעה באותו יום בשעה 10 בבוקר לכיתתי מבלי להודיע לי מראש. נכנסה לחדר, היה לי חושך בעיניים, היו לי דפיקות לב, לחץ הדם עלה לי, חשבתי שאני מתעלפת. לא יכולתי לתפקד, רעדתי כולי יצאתי מהחדר כדי לשתות לא התכוונתי ללכת, אפילו לא שתיתי מים, לא היה לי אוויר לנשום. חשבתי שאני נחנקת. ירדתי לחצר, ישבתי שם כחצי שעה, התפרצתי בבכי והלכתי לא יכולתי לתפקד הלכתי ברגל, לא יכולתי לנסוע באוטובוס".

הנאשמת גם ציינה שנעדרה מהעבודה עד ליום 18.1.01 וכן, כי לא יצרה כל קשר עם בית הספר ולא הודיעה על מועד שובה לעבודה :
"לא יכולתי לדבר עם אף אחד, רק עם מורה אחת, מיכל ברוך, דיברתי באותו ערב או ביום רביעי בטלפון. השיחה היתה ביוזמתה, אמרתי שאינני יודעת מתי אוכל לחזור כי אני מרגישה לא טוב".

4. ראיות ההגנה

א. עדויות

(1) **גב' ריטה רוזנטול – הנאשמת**
הנאשמת מועסקת בבית הספר משנת 1995 ועד 1999 עבדה כמחנכת כיתה :
"הכל היה בסדר. הצלחתי והתקדמתי בעבודה, המנהלת קיבלה אותי יפה מאוד ואף עזרה לי".
(בפרוטוקול עמ' 21, שורות 17 – 20).

בשנת 2000 התחלפו המנהלת והמפקחת ומאז על פי גירסת הנאשמת, המפקחת נכנסה לשיעוריה ללא הודעה מראש, לא ניתן לה כל דו"ח שלילי אלא בסופו של יום קיבלה הדרכה מהמפקחת.

לאחר ביקורה של המפקחת בחודש פברואר 2000 קיבלה הנאשמת דו"ח על פיו ישנה כוונה לפטרה. ואכן, לאחר דו"ח פיקוח משני קיבלה הנאשמת מכתב אזהרה, היא הגישה את השגותיה והמכתב בוטל.
(בפרוטוקול עמ' 21, שורות 17 – 48).

אולם, לנאשמת אמרו המורות בבית הספר **"שהמפקחת מחפשת אותי, שהיא רוצה לזרוק אותי וזה היה ברור. גם המנהלת היתה מעורבת".**
(בפרוטוקול עמ' 22, שורות 3 – 5).

בשל כך **"הרגשתי מאוד לא טוב. היתה לי הרגשה לא נעימה ולא טובה, בכיתי והייתי ביאוש".**
(בפרוטוקול עמ' 22, שורה 7).

על האירוע נשוא כתב התובענה העידה הנאשמת :
"זה היה בשעה שישית – בערך שעה 13:00, זה בסוף היום... הילדים במצב לא טוב, במיוחד אחרי הפסקת האוכל. היה צלצול, עליתי לחדרי ועכשיו מגיעה אלי כיתה בוגרים 7, זה בחורים בגיל 20 – 21. הם 8 נערים. הם הגיעו עם סייעת צמודה שעובדת במשך השנה באותה כיתה. פתאום אני רואה שמישהו פתוח את הדלת ונכנסות יחד המפקחת והמנהלת. כשראיתי אותם נורא נבהלתי, פשוט היה לי חושך בעיניים, חשבתי שאני מתעלפת ומקבלת התקף לב.

קיבלתי סחרחורת ולחץ דם ולא יכולתי לפתוח את הפה. יצאתי מהחדר, התיק שלי נשאר על הכיסא עם כל המסמכים שלי בפנים, לא ידעתי ולא הבנתי מה קורה לי ולכן אני הולכת. ירדתי מטה לשותות מים. שתיתי מים ויצאתי לחצר ואז עזבתי את בית הספר. הלכתי ברחוב בוכה ולא ידעתי לאן אני הולכת. הלכתי ברגל, אני עובדת בחולון וגרה בבית ים, זה די רחוק והלכתי לביתי ברגל. כשהגעתי הביתה בתי היתה בבית ופתחה לי את הדלת, היא נבהלה כשראתה אותי ושאלה אותי מה קרה ומה אני עושה. סיפרתי לה מה קרה, בכיתי, לא יכולתי לתפקד בבית לא אכלתי ולא שתיתי ולא ישנתי בלילות. אז רופא המשפחה הפנה אותי לטיפול פסיכיאטרי".

(בפרוטוקול עמ' 22, שורות 15 – 28).

הנאשמת שהתה בחופשת מחלה מתאריך 9.1.01 עד 17.1.01. היא מודה שלא הודיעה על מחלתה כי:

"לא הייתי מסוגלת להתקשר".
(בפרוטוקול עמ' 23, שורה 12)

אך מורה - חברה מיכל ברוך הגיעה לביתה של הנאשמת וידעה על מצבה.
(בפרוטוקול עמ' 22, שורות 40 – 41).

עוד הוסיפה הנאשמת בעדותה בפני בית הדין, שגם אחרי הגשת כתב התובענה נגדה המשיכה המפקחת לצפות בשיעוריה וביום 9.5.02 קיבלה מכתב אזהרה חדש.

(2) **גב' מיכל ברוך – מורה בבית הספר**

העדה העידה כי, כחברה לעבודה ומטעמים אנושיים התעניינה במצבה של הנאשמת לאחר קרות האירוע. עוד ציינה העדה **"שלא מסרה לאף אחד דיווח, זה היה שיחות של חברות"**.
(בפרוטוקול עמ' 17, שורות 29 – 30).

(3) **גב' נאוה שפיר – סגנית מנהלת בית הספר**

העדה סיפרה לבית הדין על היכרותה בת 9 שנים את הנאשמת. מדובר במורה, שתמיד נכונה לעזור ומגיעה בזמן לעבודה.
(בפרוטוקול עמ' 18, שורות 15 – 17).

(4) **גב' מירי קצ'קו – מנהלת בית הספר (לשעבר)**

העדה העידה בבית הדין על תפקודה של הנאשמת:
"היא עבדה מס' שנים ובהתחלה היא קיבלה הדרכה. לקראת השנים האחרונות שלי בבית הספר התחלתי להזמין אותה אלי להדרכה. היא עבדה עם הכיתות הנמוכות, היא היתה קרה ודיברתי איתה וגם היועצת החינוכית הדריכה אותה. אני מוכרחה להגיד שהיא קיבלה כל מה שהדרכתי והיועצת הדריכה אותה אך לא ראיתי ממש שיפור".
(בפרוטוקול עמ' 18, שורות 48 – 51).

וכן:

"היא מורה מסורה והשתדלה מאוד. פה היה הקטע שגם אני וגם היועצת ניסינו להנחות אותה, היא קיבלה כל מה שאמרנו והיתה לה נכונות לשנות. אני חושבת שלגבי הילדים שאיתם עבדה היתה לה בעיה מבחינת הרגש וההבנה לגבי התכנון והחשיבה הפדגוגית – היא באה לשיעור מוכנה, היא הכינה את הש.ב. שלה אך זה לא הספיק. הילדים הם באו עם בעיות פיזיות והיה צריך לעשות מעבר מלהגיש דף עבודה. לא תמיד היא ידעה להפעיל את הילדים. היו פה ושם גם הורים שבאו בטענות".
(בפרוטוקול עמ' 19, שורות 3 – 11).

לגבי ביקור הפיקוח בבית הספר, העדה כמנהלת היתה מודיעה למורים על כך מראש.
(בפרוטוקול עמ' 19, שורות 45 – 46).

ב. מוצגים

- (1) 1/ - מכתב אזהרה מיום 20.6.00 שנשלח לנאשמת ממנכ"ל המשרד.
- (2) 2/ - מכתב מיום 31.7.00 ערעור שנשלח על ידי ב"כ הנאשמת בתגובה ל - 1/.
- (3) 3/ - מכתב מיום 7.12.00 המבטל את אזהרת המנכ"ל.
- (4) 4/ - דו"ח פיקוח מיום 9.1.01 בו מציינת המפקחת פרי, בין היתר:

"לצערי, בתחילת שנה"ל תשס"א קבלתי הודעה על ביטול אזהרת המנכ"ל. לאור המשך תיפקודה הלקוי של ריטה גם בשנה"ל תשס"א, הבנתי כי מחובתי להתחיל את ההליך הפיטורין מחדש.

בתאריך 9.1.01 הגעתי לביקור פיקוח בשני שיעורים. כשנכנסתי לכיתה בלווי המנהלת קמה הגברת רוזנטל ואמרה: "אני לא מוכנה לזה" ויצאה מהכיתה. נסיונותיה של המנהלת לשכנע אותה להישאר בכיתה עלו בתוהו.

גב' רוזנטל יצאה מהכיתה והפקירה את התלמידים ללא השגחה מתאימה. בשיעור השני עליתי שוב לכיתה אך המורה לא הגיעה כלל. לתדהמתי התברר כי עזבה את שטח ביה"ס מבלי ליידע את המנהלת ומבלי שתדאג למחליפה.

אני רואה בחומרה את התנהגותה של גב' רוזנטל שלא רק שאינה מקצועית אלא גם סיכנה את בטחון התלמידים והפקירה אותם ללא השגחה".
- (5) 5/ - מכתבו מיום 8.1.01 של מר חגי קוזלוב אל המפקחת הנותן הסבר לביטול אזהרת מנכ"ל, וכך נאמר בו:

"בתאריך 8.4.97 מציינת מנהלת בית הספר שהמורה "התאקלמה יפה מאוד, רכשה את השפה ודוברת עברית רהוטה והיא פתוחה ללמידה ולהדרכה".

אין בתיקה שלפנינו דיווחים על עבודתה בשנים 1998 – 1999.

יש דוחות רק לקראת שנת 2000 ועל כן הוחלט (מוצע) לקבל את ערעורה. כמו כן מומלץ שהמורה תעבוד במקצוע שבו התמחתה (מורה לצרפתית) ולא כמחנכת כיתה. תוך מעקב אחר עבודתה בהוראת הצרפתית".
- (6) 6/ - טופס הערכה לטיפול פסיכולוגי פסיכיאטרי מיום 24.1.01 של הנאשמת.
- (7) 7/ - אישור ימי מחלה על היעדרות מעבודה מיום 9.1.01 עד ליום 17.1.01.
- (8) 8/ - מכתבה מיום 9.5.02 של מנכ"לית המשרד אל הנאשמת, בדבר שקילת פיטורי הנאשמת אלא אם ידווח על ידי הפיקוח על הטבה ניכרת בעבודה חינוכית.
- (9) 9/ - אישור מיום 7.3.02 על השתלמותה של הנאשמת בקורס שיפור הלשון למורים עולים ועמידה בכל דרישות ההשתלמות.

5. סיכומי הצדדים

בתום שמיעתו של התיק הצדדים הגישו לבית הדין סיכומיהם בכתב.

א. תמצית סיכומי התביעה

התביעה סבורה שהרימה את נטל ההוכחה המוטל עליה ועל פי עדויות המנהלת אנגל והמפקחת פרי נטשה הנאשמת את הכיתה ונסיונותיה של המנהלת לשכנעה להישאר בכיתה העלו חרס.

גם הנאשמת בעדותה העידה כי, נכנסה לפניקה ועזבה את הכיתה בהלם ובתדהמה.

כמו כן, הנאשמת נעדרה מעבודה, לא הודיעה על כך ובדיעבד הגישה תעודת מחלה.

בהתנהגותה הפרה הנאשמת את המשמעת, לא קיימה את המוטל עליה על פי חוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969 ותקנות חינוך ממלכתי (סדרי פיקוח), התשי"ז – 1956 וכן התנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה בישראל.

על כן, התביעה מבקשת מבית הדין להרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה.

ב. תמצית סיכומי ההגנה

(1) ההגנה טוענת שעדות התביעה המנהלת והמפקחת לא ביקשו לעזור לנאשמת למלא את תפקידה אלא ניסה להכשילה לרבות שיבוש הליכי משפט. במעשיהן גרמו לנאשמת לפעול באופן "אוטומטי" מתוך לחץ ומצוקה וחשש כי תפוטל ממקום עבודתה.

(2) לגירסת ההגנה עד לשנת הלימודים תש"ס תפקודה של הנאשמת היה ללא רבב. החל משנה זו עת התחלפו המפקחת והמנהלת הביעו הללו עמדות שליליות על תפקודה של הנאשמת כמורה.

ביום 20.6.00 הוצא מכתב אזהרה ראשון לנאשמת (מוצג נ/1). הנאשמת ערערה על כך ומכתב האזהרה בוטל.

המפקחת לא היתה שבעת רצון מביטול מכתב האזהרה ופנתה אל המשרד (מוצג נ/4) בתשובה הוסברו לה הנימוקים (מוצג נ/3 ו – נ/5).

(3) למרות זאת המפקחת החליטה להמשיך בהליך הפיטורים של הנאשמת ומביעה צער על העובדה כי, פיטורי הנאשמת לא צלחו וכי אזהרת המנכ"לית בוטלה.

(4) ביקורה המפתיע של המפקחת ביום 9.1.01 הינו במגמה להביא לפיטורי הנאשמת. הגב' קצ'קו המנהלת הקודמת של בית הספר העידה כי, נהוג להודיע למורים על ביקורי המפקחת.

מבקשת ההגנה לציין כי כאשר מדובר במורה הנתונה תחת אזהרת מנכ"ל ראוי היה ליתן לה הודעה על ביקור המפקחת.

המפקחת מגיעה לכיתה בשעות האחרונות של היום כאשר הילדים אחרי הפסקת אוכל, הם עייפים ובמצב לא טוב.

(5) בנסיבות אלה הנאשמת עזבה את הכיתה במצב של "אוטומטיזם", מתוך דחף רגעי שלא ניתן היה לכיבוש באותו רגע. מצב שהוגדר בפסיקה כ"אוטומטיזם שפוי" (ע"פ 597/88 אנג'ל נגד מדינת ישראל פ"ד מו(15) 221).

הנאשמת בשעת האירוע היתה נטולת כל מודעות לנעשה סביבה ולא שלטה על התנהגותה. התנהגות שנבע מתוך לחץ ופחד.

לאחר האירוע הנאשמת נזקקה לטיפול פסיכיאטרי, טופלה בתרופות (מוצג נ/6) ושהתה בחופשת מחלת מתאריך 9.1.01 – 17.1.01 בהמלצת רופאה (מוצג נ/7).

(6) ההגנה מבקשת לדחות את טענת התביעה כי, הכיתה הושארה ללא כל השגחה. עדות התביעה העידו, שהמנהלת דאגה למורה מחליפה.

(7) המפקחת חרף ידיעתה כי, נפתח הליך משמעתי נגד הנאשמת המשיכה להתייצב לביקורי פיקוח בכיתת הנאשמת וביום 9.5.02 הוצא מכתב אזהרה שני לנאשמת (מוצג נ/8).

(8) עוד הוסיפה הסניגוריה כי, מספר ימים לפני הדיון בבית הדין המפקחת ביקרה בבית הספר והורתה למורות שלא לדבר או לשתף פעולה עם סניגוריה של הנאשמת. בזאת גרמה המפקחת לשיבוש הליכי משפט.

ההגנה עותרת לזיכוייה של הנאשמת משני האישומים המיוחסים לה.

6. המסגרת הנורמטיבית

א. על העבירות והמשמעת

- התביעה מייחסת לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק:
- "(1) עשה מעשה או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;
- (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;
- (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה;

וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה:

"(1) התנהג התנהגות שאיננה הולמת עובד הוראה בישראל".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרת הוראת סעיף 30 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969, הקובע לאמור:

"המנהל הכללי או מי שמינה לכך וכן רשות הבריות רשאים בכל עת סבירה להיכנס לבית ספר ולחצרו כדי לברר אם קוימו הוראות חוק זה, התקנות לפיו ותנאי הרישיון; ורשאים הם לדרוש מבעל הרשיון או ממנהל בית הספר כל ידיעה הדרושה להם לשם מילוי תפקידים לפי חוק זה".

ותקנה 13 לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי הפיקוח), התשי"ז – 1956 :
מפקח כולל רשאי לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד העומד לפיקוח וחייב לבדוק אם ההוראה היא בהתאם לתכנית – היסוד ולתכנית – ההשלמה שנקבעה לאותו מוסד. נקבעה למוסד תכנית נוספת לפי סעיף 8 לחוק החינוך, רשאי מפקח כולל לבקר בכל שיעור הניתן לפי אותה תכנית נוספת וחייב לבדוק אם היא בהתאם לאישור השר."

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) – התנהגות שאינה הולמת את תפקידה של הנאשמת כעובדת מדינה וכעובדת הוראה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה, כבר בית משפט העליון קבע כי :
"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים".
 (ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ"ד מט(5) 573, 578).

ב. לטענת האוטומטיזם

סעיף 34 ז. לחוק העונשין, התשל"ז – 1977 קובע לאמור :
"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין ההימנעות ממנו מחמת העדר שליטה על תנועותיו הגופניות, לעניין אותו מעשה, כמו מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית שהעושה לא יכול להתגבר עליה, תוך תגובה רפלקטורית או עוייתית, בשעת שינה, או במצב של אוטומטיזם או של היפנוזה".

המלומדים לוי ולדסמן (בספרם עיקרים באחריות פלילית, הוצאת רמות מערכות חינוך בע"מ, ת"א – 1981, עמ' 256 – 254) מגדירים "אוטומטיזם" כסוג של התנהגות לא מודעת של הנאשם הטוען לפטור מאחריות פלילית וזאת בשל העדר רציה, כלומר התנהגותו לא לוותה בכושר נפשי לבירור בין אפשרויות פעולה ומכאן שאינה תוצאה של החלטה לאמור :
"פעולות לא מודעות מוגדרות כסדרת תנועת שרירים גרידא, שאין בינן לבין תודעת הפועל ולא כלום".

נאשם המנסה לטעון, כי פעל מתוך "אוטומטיזם", ובעיקר כזה שמקורו בפגם נפשי, צריך בדרך כלל להמציא תעודות רפואיות. הנאשם חייב לשאת בנטל הבאת הראיות לכאורה לביסוס טענתו, ואזי יוטל נטל השכנוע לשלילת גירסת העדר הרציה על התביעה. כל ספק סביר בנשיאה בנטל זה פועל כמובן לטובת הנאשם.

עוד נצוין, שהפסיקה מבחינה בין "אוטומטיזם" שאינו נובע מפגם נפשי כלשהו לבין "אוטומטיזם" שמקורו בפגם נפשי.

מצבים של "אוטומטיזם" שמקורו אינו בפגם נפשי, אלא בנסיבות עובדתיות מיוחדות, כוללים : רפלקסים, תנועות בלתי מודעות, מקרי הלם, התנהגות תחת השפעת היפנוזה וקומא דיאבטית. מדובר על תגובות גופו של אדם לכוחות וגירויים חיצוניים שהופעלו על הנאשם.

מנגד, "אוטומטיזם" שמקורו בפגם נפשי מתחלק לשני סוגים: אלה היונקים מפגם נפשי שהוא מחלת נפש ואלה הנובעים מפגמים נפשיים אחרים אשר "אין רואים אותם באור של מחלה נפשית" (ראה ע"פ 382/75 חמיס נגד מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 729, 735) דהיינו, "אוטומטיזם" שפוי.

עם סוגי ה"אוטומטיזם", שמקורם בפגם נפשי שאינו מחלת נפש נמנים התקפי אפילפסיה, סהרורות ונוירוזות היסטוריות למיניהן.

על מנת לבסס את טענת ה"אוטומטיזם" השפוי, על ההגנה להוכיח כי, הנאשם עשה את מעשיו "תוך איבוד הכרה וללא רציה" (ע"פ 415/68 אבא כרמל נגד מדינת ישראל, פ"ד כב(2) 804, 805) או לחילופין, להוכיח כי, הנאשם פעל "בהעדר רציה", בשעת המעשה כתוצאה ממחלת נפש, קרי "אוטומטיזם בלתי שפוי" (ת"פ 1101/00 (ת"א) מדינת ישראל נגד מוהנד כלבונה דינים מחוזי, כך לג(3), 777).

בע"פ 597/88 (ראה לעיל) קבע בית משפט העליון:

"... לאחרונה מבחינים בין אוטומטיזם בלתי שפוי, שמקורו במחלה נפשית ואשר יכול שיצדיק הגנה של טירוף-הדעת... לבין אוטומטיזם שפוי שמקורו בגורם חיצוני או במחלה "פיזית" או בפגם במוח או בהיותו של הפועל נתון במצב של תרדמה, וכיוצא בגורמים כאלה, אשר אין רואים אותם באור של מחלה נפשית. המכנה המשותף, המאפיין אוטומטיזם שפוי, ואשר בגללו מקובל היום על הפוסקים וסופרי המשפט לראות מצב זה כעשוי לפטור מאחריות פלילית, הוא כי בשעת האירוע הנדון היה הנאשם נטול הכרה (או מודעות) על הנעשה אתו ומסביבו ועקב כך, לא שלט על תנועותיו".

בע"פ 382/75 (ראה לעיל) נפסק:

"מקום שהנאשם מבקש להתנער מהאשמה על סמך אוטומטיזם, מצווה בית המשפט לבחון אותה בזהירות רבה, כדי שלא יולך שולל על ידי מה שלאמיתו של דבר אינו אלא – כלשון המלומד וויליאמס – המפלט האחרון של הגנה הנדונה לכשלון מראש".

לפיכך,

"משבא בית המשפט להכריע בשאלה כגון זו, מוטל עליו לבחון ולשקול לא רק את חוות הדעת של המומחים, אלא גם את מכלול הראיות אשר הובאו לפניו ואת הממצאים העובדתיים שהוכחו, כולל מעשיו של הנאשם והתנהגותו. מסקנת בית המשפט מוסקת ממכלול הראיות שחוות הדעת הפרואיות הן רק חלק מהן". (ע"פ 870/80 יהודה לדאנו נגד מדינת ישראל (פ"ד לו(1), 35)

כמו כן,

"... כדי להתנער מהאשמה היה על המערער להעלות את טענתו בדבר אוטומטיזם ולהביא ראיות מספיקות שניתן באופן סביר להסיק מהן כי עשה מה שעשה תוך איבוד הכרה וללא רציה". (ע"פ 8421/85 יוסף הרנוי נגד מדינת ישראל פ"ד מב(4) 245, 263).

7. הערכת עדויות ממצאים ומסקנות

א. הנאשמת מורה בבית הספר "עמל" החל משנת 1995. בבית הספר לומדים תלמידים בגילאים שונים, בעלי פיגור שכל יקל, בינוני ועמוק ובעיות התנהגות קשות.

בשנת 1990 הנאשמת עלתה לישראל מרוסיה כשלה תואר שני בשפות צרפתית וגרמנית וכן ניסיון של 13 שנים בהוראה שם.

ב. על תפקודה של הנאשמת שמע בית הדין מפי עדות התביעה: הגב' מירי קצ'קו, גב' ענת אנגל וגב' נורית פרי.

הגב' קצ'קו, מנהלת לשעבר, העידה על מסירותה של הנאשמת ועל הצורך שלה לקבל הדרכה אם כי לא נראה שיפור, גם לאחר קבלת סיוע מיועצת בית הספר.

הגב' אנגל המנהלת הנוכחית וגם גב' פרי המפקחת הביעו בעדותן חוסר שביעות רצון מעבודת ההוראה של הנאשמת, לרבות העברתה של הנאשמת מתפקיד של מחנכת כיתה לתפקיד מורה מקצועית.

ג. ביקורה של מפקחת בית הספר באותו יום מר ונמהר 9.1.01 היה במסגרת הליך פיטורים שהוחל כנגד הנאשמת, כאשר מטרת הצפייה בשיעור היא לעמוד על עבודתה של הנאשמת.

אכן, המפקחת לא הודיעה על בואה לכיתת הנאשמת אך ציינה בעדותה כי, חרגה ממנהגה שכן, על ביקוריה הקודמים הודיעה מראש והנאשמת לא הגיעה לבית הספר באותם ימים בעודה מודיעה על מחלתה.

ד. כשהגיעה המפקחת כאמור לכיתת הנאשמת בהודעתה ת/4 העידה הנאשמת, שהביקור היה בשעה 10:00 בעדותה בפני הדין ציינה, שהיה זה אחרי ארוחת הצהריים שעה שהתלמידים אינם במיטבם.

על מצבה ברגע זה העידה הנאשמת:

"נורא נבהלתי, היה לי חושך בעיניים, חשבתי שאני מתעלפת ומקבלת התקף לב, קיבלתי סחרחורת ולחץ דם, לא יכולתי לפתוח את הפה", יצאה לשתות מיד עזבה את בית הספר והלכה רגלי לביתה.

הנאשמת נתנה הסבר למצוקתה ולמצבה הנפשי – תחושתה הקשה כי, תפוסה בעקבות דו"חות שליליים של המפקחת, מכתב אזהרה שהוצא לה, רצונה העז של המפקחת להביא לפיטוריה ושימועות שעברו בקרב צוות המורים בבית הספר שהמפקחת "מחפשת" אותה.

המנהלת אנגל העידה בבית הדין, שכאשר הנאשמת ראתה את המפקחת ואותה אמרה שאינה מוכנה לכך ועזבה את הכיתה.

המפקחת פרי שהיתה מופתעת מאוד מתגובת הנאשמת העידה, שהנאשמת אמרה שאינה מוכנה לביקורה של המפקחת ויצאה מן הכיתה.

המנהלת והמפקחת העידו כי, המנהלת ניסתה לשכנע את הנאשמת להישאר בכיתה, אולם היא עזבה את מתחם בית הספר.

ה. מתוך עדות עדות התביעה פרי ואנגל ומתוך עדותה של הנאשמת עולה עובדתית כי, הנאשמת עזבה את הכיתה עת התייצבה המפקחת לצפות בשיעוריה.

ו. הנאשמת טוענת להגנה מפני אחריות למעשיה משום "מצב של אוטומטיזם".

מתוך הפסיקה שהובאה לעיל, מדובר במצב שבו אדם פועל כ"אוטומטון" ללא יכולת פיסית של "בחירה" אם לפעול אם לאו, ואין זה משנה מהו טיבו של הגורם להעדר יכולת ובלבד שלא יהיה זה גורם שבליקוי נפשי.

לבית הדין הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית (מוצג נ/6), המתארת את מצבה הנפשי של הנאשמת, בין היתר נרשם שם: **"מצב דחק בעבודה, מתח, קשיי שינה, מצב רוח ירוד. מטרת הטיפול: הרגעה, ונטילציה, שיפור מצב רוח"**.

וכן, העידה הנאשמת בפנינו על מצבה הנפשי בעת כניסת המפקחת והמנהלת (ראה לעיל סעיף 7. ד.).

מראיות אלה מתקשה בית הדין לעגן טענת "אוטומטיזם" בעניינינו.

בית הדין סבור כי, ההגנה לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכחת הטענה.

ההגנה לא הצליחה לשכנענו כי, הנאשמת פעלה מתוך העדר שליטה על תנועותיה הגופניות כנדרש בסעיף הפטור מאחריות פלילית (סעיף 34 ז. לחוק העונשין). זאת ועוד, לא הובאו ראיות מספיקות שניתן באופן סביר להסיק מהן, שהנאשמת עשתה מה שעשתה תוך איבוד הכרה וללא רציה.

לבית הדין נהיר כי, הנאשמת פעלה מתוך חרדה ולחץ ותו לא ובנסיבות אלה בית הדין דוחה את טענת ההגנה ל"אוטומטיזם".

ז. משכך פני הדברים, בית הדין סבור, שעל אף מצב הלחץ והחרדה בו היתה נתונה הנאשמת בעת ביקורה של המפקחת ועל רקע תחושותיה הקשות כאמור, סירובה להישאר בכיתה ועזיבתה את בית הספר מהווה הפרת משמעת.

מורה חייב לאפשר למפקח לעסוק בפיקוח, שאם לא כן ישתבשו סדרי בית הספר ללא תקנה. (ראה בד"מ 201/01).

מכל מקום, אם לנאשמת מאנות כלפי המפקחת והמנהלת הדרך הראויה היא לפנות אל המנהלת המשרד לבירורן ולפעול כנגד המבקשים פיטוריה אף באמצעות הליכים משפטיים. נתיב אשר היה מוכר לה לנאשמת ועל כך יעידו דרך פעולתה כאשר הגישה ערעור על אזהרת מנכ"ל ראשונה שניתנה לה.

ח. לעניין היעדרותה של הנאשמת מבית הספר במועדים שבין 1.10.01 – 18.9.01 ללא היתר אין חילוקי דעות, שהנאשמת לא הודיעה למנהלת בית הספר על מחלתה בימים אלה. אומנם בעת שובה לעבודה הציגה תעודת מחלה (מוצג נ/7).

הנאשמת עצמה העידה בבית הדין כי, לא הודיעה על היעדרותה **"לא יכולתי לדבר עם אף אחד בגלל המצב בו הייתי. בגלל שהרגשתי לא טוב"**. (בפרוטוקול עמ' 25, שורה 24).

בית הדין מדגיש כי, התנהגות זו אינה מקובלת בשירות המדינה. עובד המתקשה בעצמו להודיע על מחלתו לממונים עליו, יכול מי מבני ביתו לעשות זאת במקומו. עובד הנעדר מעבודתו לרגל מחלה חייב להודיע על כך לממונה עליו, ככל האפשר בתחילת היום הראשון להיעדרו. (ראה פסקה 33.221 לתקשי"ר).

בית הדין רואה בחומרה מעשי מורה הנעדר מעבודה ואינו מודיע למנהל בית הספר, שכן בית הספר חייב להתארגן לקראת חיסורו של מורה, קל וחומר כשמדובר בתקופה ממושכת.

בית הדין קובע שהיעלמותה של הנאשמת מבלי ליידע את מנהלת בית הספר, מהווה עבירת משמעת והינו התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה.

סוף דבר

8. לנוכח הממצאים והמסקנות אליהם הגיע בית הדין, החלטנו כי, קיים יסוד בדין להרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בשני האישומים, עבירות לפי סעיף 17(1), (2), (3) לחוק.

ראיות וטענות לאמצעי המשמעת

9. המועד לשמיעת ראיות וטענות לאמצעי המשמעת נקבע ליום 12.6.03 בשעה 08:30.

הכרעת הדין ניתנה ביום י"ט באדר ב' התשס"ג – 23.3.2003, בהיעדר הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

ד"ר יצחק הגר

חבר

פרומה הרשקוביץ

חברה

עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
מ"מ אב בית הדין
יו"ר

ו' בתמוז התשס"ג
6 ביולי 2003

בד. 2003-1016
בד"מ 156/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד יורם תובל

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר דין

1. ביום י"ט באדר ב' התשס"ג – 23.3.2003, הרשיע בית הדין בהכרעת דין מפורטת את הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר "עמל" בחולון, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 9.1.2001 ביקשה המפקחת, גב' נורית פרי, להיכנס לכיתה הנאשמת כדי לצפות בשני שיעורים באותו יום ולהתרשם ממידת תפקודה של הנאשמת כמורה. מיד עם היכנסה של המפקחת לכיתה, פנתה הנאשמת על המפקחת ואמרה לה: "אני לא מוכנה לזה", יצאה מן הכיתה וכל ניסיונותיה של מנהלת בית הספר לשכנעה להישאר בכיתה עלו בתוהו (אישום ראשון).

ובכך, שהנאשמת נעדרה מבית הספר מיום 10.1.2001 ועד ליום 18.1.2001, וזאת מבלי שקיבלה היתר לכך (אישום שני).

2. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התביעה הדגישה בטיעוניה את הפסול שדבק במעשי הנאשמת באישום הראשון. לתפיסתו של התובע המלומד, אף אם מורה שרויה בחרדה בעת, שמפקחת נכנסת לכיתה על מנת להתרשם מתפקוד המורה, אל לה למורה לעזוב את כיתה.

כמו כן, הדגישה התביעה את חומרת מעשיה של הנאשמת באישום השני בשני רבדים: הרובד האחד הוא, עזיבתה של הנאשמת את בית הספר באופן פתאומי מבלי ליידע אף גורם, וללא שקיבלה אישור לכך. והרובד השני הוא, חוסר דיווח של הנאשמת באשר להיעדרותה זו, היכן היא נמצאת, מתי תשוב לעבודה.

התביעה ציינה את חשיבות אמצעי המשמעת באשר להתרעתם של מורים אחרים מהשונותם של מעשים מסוג זה.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה חמורה.
- (2) הפקעת מחצית משכורת קובעת, שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.
- (3) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

כתימוכין לגישתו, הגיש התובע המלומד לעיונו של בית הדין פסיקה בנושא (בד"מ 155/01 ו-בד"מ 24/98).

ב. עמדת נציגת המשרד

המשרד הצטרף לעמדת התביעה באשר לאמצעי המשמעת שיוטלו על הנאשמת.

לעניין תפקודה של הנאשמת, נציגת המשרד ציינה בפני בית הדין כי, הנאשמת קיבלה אזהרת מנכ"ל ביום 9.5.2002.

ג. טיעוני ההגנה

הסניגור המלומד הדגיש בדבריו את חוסר תום לבו של משרד החינוך, בכך שמגמת ביקורה של המפקחת בכיתתה של הנאשמת היתה לא לשם פיקוח על תפקודה של הנאשמת כמורה, אלא לשם התחלתו של הליך פיטורים מחדש, לאחר שאזהרת המנכ"ל מיום 9.1.2001 בוטלה. וכן בכך, שחרף החלטת בית הדין האיזורי לעבודה תל-אביב-יפו, מיום 25.4.2003 נשלח מכתב אל הנאשמת מאת גב' פרי, המפקחת, לפיו ביום 29.5.2003 תתקיים ועדה פריטטית בשעה 11:30 ובשעה 13:30 יתקיים שימוע לנאשמת. וכן בכך, שמשרד החינוך הוציא את הנאשמת לשנת שבתון כפויה, בניגוד לרצונה של הנאשמת.

כמו כן, הביע הסניגור המלומד את מורת רוחו מכך שהנאשמת קיבלה מכתב ממשרד החינוך על פיטוריה בשעה 22:00 בלילה.

בנוסף לכך, ציין הסניגור המלומד כי, מדובר במורה שהיא עולה חדשה מרוסיה, בעלת תואר שני. למשפחתה קשיים כלכליים, בתה התגרשה והיא סמוכה כעת על שולחנה.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת, מחמת התרגשותה, העדיפה שלא להשמיע קולה.

3. החלטת בית הדין

א. על תכלית אמצעי המשמעת

אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת מוטלים לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת.

כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 5587/01 אורי בנית נגד נציב שירות המדינה (דינים עליון, כרך נט, 43):

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."

ובפסק דין אחר :

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."

(עש"מ 7778/00 פנחס ועקנין נגד נציב שירות המדינה, דינים עליון, כרך נח 644).

כמו כן נקבע:

"... בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ב. על העבירות

הנאשמת הורשעה בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק:

"(1) עשה או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בשמו הטוב של שירות המדינה."

וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה:

"(1) התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה בישראל."

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרת הוראת סעיף 30 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969, הקובע לאמור:

"המנהל הכללי או מי שמינה לכך וכן רשות הבריות רשאים בכל עת סבירה להיכנס לבית הספר ולחצרו כדי לברר אם קוימו הוראות חוק זה, התקנות לפיו ותנאי הרשיון; ורשאים אם לדרוש מבעל הרשיון או ממנהל בית הספר כל ידיעה הדרושה להם לשם מילוי תפקידים לפי חוק זה."

ותקנה 13 לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי הפיקוח), התשי"ז – 1956:

"(א) מפקח כולל רשאי לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד העומד לפיקוח וחייב לבדוק אם ההוראה היא בהתאם לתכנית – היסוד ולתכנית – ההשלמה שנקבעה לאותו מוסד. נקבעה למוסד תכנית נוספת לפי סעיף 8 לחוק החינוך, רשאי מפקח כולל לבקר בכל שיעור הניתן לפי אותה תוכנית נוספת וחייב לבדוק אם היא בהתאם לאישור השר."

ולעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק – התנהגות שאינה הולמת את תפקידה של הנאשמת כעובדת מדינה וכעובדת הוראה הוא התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה. כבר בית המשפט העליון קבע:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים."

(ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ"ד מט(5) 578, 573).

בית הדין רואה בחומרה התנהגות מורה המסרב לאפשר למפקח לצפות בשיעוריו, על מנת להתרשם מטיב עבודתו כמורה. וכן, היעדרות מורה מעבודה מבלי להודיע למנהל בית הספר על כך, שכן בית הספר חייב להתארגן לקראת חיסורו של מורה, קל וחומר כשמדובר בתקופה ממושכת.

וכך קבע בית המשפט העליון לעניין משמעת בשירות המדינה בער"מ 1/82 עיריית תל-אביב-יפו נגד אלי רובין (פ"ד לו(3), 579), דברים יפים אף לעניינינו:

"משמע, העובד בשירות כאמור נתון למרותם של הממונים עליו וחייב לקיים הוראותיהם. המשמעת היא מרכיב יסודי בשירות הציבורי כאמור, ובלעדיה לא ייכון השירות ולא יוכל לקיים את המוטל עליו... עובר לקבלה לשירות מסורה בידי המועמד האפשרות לשקול מראש, אם הוא נכון לקבל על עצמו את העבודה, אשר למען ביצועה הוא מגיש את מועמדותו. אולם, אחרי שנתקבל לשירות, שומה עליו לקיים הוראות הממונים עליו, לרבות ההוראות בדבר אופי תפקידו ואופן ביצועו. במילים אחרות, אחרי תחילת העבודה הופך העובד לחלק ממערכת, בה נקבעים תפקידיו על-ידי המוסמכים לכך בתוך המסגרת אליה התקבל."

ג. על הנסיבות האישיות

במהלך הדיונים למד בית הדין כי, מדובר בעולה חדשה מרוסיה, בעלת תואר שני. להתנהגותה של הנאשמת כאמור, קדמו חרדה ולחץ בהם היתה נתונה ותחושות קשות באשר לעתידה המקצועי.

כמו כן, למד בית הדין, שמלבד האירועים נשואי תובענה זו, כי תיקה האישי של הנאשמת ללא דופי.

כנגד הנאשמת החל תהליך של פיטורים פדגוגיים, ואולם, בעקבות וועדה פריטטית שנערכה בין נציגי המשרד לבין הנאשמת סוכם, בין היתר, כי הנאשמת תצא לשנת שבתון בשנת הלימודים הבאה.

עם שובה לעבודה, תשובץ הנאשמת שלא באזור פיקוח של המפקחת גב' פרי. זאת ועוד, אם המשרד לא יהיה שבע רצון מתפקודה של הנאשמת יבוטל הצורך בנקיטת הליכי אזהרת מנכ"ל.

בית הדין שמע על מצבה הכלכלי הקשה של הנאשמת ומשפחתה.

4. סוף דבר

לאחר שבית הדין שקל את כל השיקולים הנדרשים, לקולא ולחומרה, בית הדין הגיע לכלל החלטה כי, על הנאשמת יושתו אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה.
- ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת, שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים.

בשולי הדברים, בית הדין פונה לגורמים הנוגעים במשרד, מתוך רצון כן ואמיתי, לתת לנאשמת הזדמנות להוכיח את כישוריה המקצועיים עם שובה לעבודה החינוכית, לאחר שנת השבתון.

זכות הערעור נתונה לצדדים, בהתאם להוראות סעיף 43(א) לחוק.

ניתן והודע היום ו' בתמוז התשס"ג – 6.7.2003, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

10. בד"מ 44/03 – סירובה של מורה לאפשר למפקחת לצפות בשיעור

תמצית פסק הדין

בית הדין הרשיע את הנאשמת, מורה בבית ספר ממלכתי, על פי הודאתה בכך, שבשלושה מועדים סירבה לאפשר למפקחות של משרד החינוך להיכנס לכיתה, שבה לימדה ולצפות בעבודתה.

בית הדין התחשב במצבה הכלכלי הקשה ביותר של הנאשמת ונמנע מלהטיל עליה אמצעי משמעת בעל משמעות כספית.

בית הדין הסתפק בניזיפה חמורה, תוך הבנה שהנאשמת עומדת לפרוש מהשירות.

ניתן ביום כ"ב בכסלו התשס"ד – 17.12.2003.

ההרכב:	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין	-	יו"ר
	גב' טליה מלצר	-	חברה
	מר נהאד חליל קשוע	-	חבר

כ"ב בכסלו התשס"ד
17 בדצמבר 2003

בד. 1800-2003
בד"מ 44/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת: עו"ד נילי שגיא

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד סלין נהיר

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת דין

1. בתאריך 14.5.2003 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, המועסקת בתפקיד מורה בבית הספר הממלכתי ג' בגילה, בירושלים. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 וסעיף 14(1) להודעה על החלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבמהלך שנת הלימודים תשס"ב, במועדים שפורטו בתובענה, סירבה הנאשמת לאפשר למפקחות של משרד החינוך להיכנס לכיתה שבה לימדה ולצפות בעבודתה.

2. בית הדין הרשיע את הנאשמת, על פי הודאתה, בעבירות ובאישומים המיוחסים לה.

ניתן והודע ביום כ"ג בחשון התשס"ד – 18.11.2003, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין
		יו"ר

כ"ב בכסלו התשס"ד
17 בדצמבר 2003

בד. 2003-1744
בד"מ: 44/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת : עו"ד נילי שגיא

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת: עו"ד סלין נהיר

נציגת המשרד : גבי יפעת לוי

גזר - דין

1. התובענה וההליך:

ביום כ"ג בחשוון התשס"ד – 18.11.2003 הרשיע בית הדין את הנאשמת, המועסקת בתפקיד מורה בבית הספר הממלכתי ג' בגילה בירושלים, על פי הודאתה, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), ולפי סעיף 4(1) להודעה על החלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבמהלך שנת הלימודים התשס"ב, במועדים 17.2.02, 10.3.02 ו- 22.4.02 סירבה הנאשמת לאפשר למפקחות של משרד החינוך להיכנס לכיתה, שבה לימדה ולצפות בעבודתה.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת:

א. עמדת התביעה

התביעה הדגישה את הפסול, שדבק במעשי הנאשמת. ביקורי המפקחות נעשו בתיאום עם המנהלת, אך לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך אין חובה לתאם את הביקורים של המפקח עם המורה.

יתר על כן, מדובר במורה בעלת ותק של 29 שנה בהוראה, ויש לדחות את טיעוניה, שהיא אינה במיטבה בשיעורים מסוימים ובשעות מסוימות.

כמו כן, העובדת לא הביעה חרטה על מעשיה, אלא תירצה את סירובה בתירוצים שונים וכי מצבה הנפשי, הפיזי והרפואי אין בו כדי לתרץ התנהגויות פסולות אלו.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה חמורה.
- (2) הפקעת משכורת קובעת אחת, שתנוכה ב-12 תשלומים שווים ורצופים.
- (3) הורדה בדרגה אחת למשך שנה.

כתימוכין לגישתה הפנתה התובעת את בית הדין לפסיקה בנושא: בד"מ 24/98, בד"מ 73/98, בד"מ 93/98, בד"מ 20/01 ובד"מ 117/97.

ב. עמדת נציג המשרד

משרד החינוך לאור דו"חות הפיקוח, אינו מסופק מבחינת צרכי בית הספר מתפקודה של המורה.

לדברי נציג המשרד, מתוך תיקה האישי של הנאשמת משנת 2000 המשרד רואה בנאשמת מקרה סעד אמיתי ומעודד את הנאשמת לפרוש בפרישה מוקדמת.

לדברי המשרד, אמצעי המשמעת ההולמים במקרה דנן הם :

- (1) נזיפה חמורה.
- (2) הפקעת מחצית משכורת קובעת.
- (3) הורדה בדרגה אחת לשנה.

ג. עמדת ההגנה

ב"כ הנאשמת, הסבירה לבית הדין על חששה של הנאשמת כי, הביקורים נועדו להכין מצע עובדתי לפיטוריה.

מדובר על שלושה ביקורים, שנערכו בתאריכים הסמוכים אחד לשני, דבר המעלה תמיהה לגבי היותם של הביקורים סבירים.

הנאשמת אומנם סירבה לאפשר למפקחות להיכנס לכיתה, אולם זה היה משום שחששה להמשך גורל העסקתה במשרד החינוך, שכן הביקורים בשעות לא סבירות, בשעות מאוחרות של היום, או אז הילדים עייפים ואינם במיטבם.

לדברי הסניגורית המלומדת, לנאשמת ישנה תחושה כי, המשרד החליט להתנכל לה ולהכשילה.

הסניגורית הדגישה כי, מצבה הכלכלי של הנאשמת הינו בכי רע. הנאשמת אם חד-הורית מפרנסת תשעה ילדים, כאשר גובה משכורתה האחרונה כ-6,500 ₪ נטו ולה חובות לבנקים.

ד. דברי הנאשמת

הנאשמת בהתרגשות רבה סיפרה לבית הדין את הנסיבות המיוחדות בהן נעשו הביקורים.

הביקורים לדבריה נעשו בשעות מאוחרות של יום הלימודים, בהם התלמידים והמורה עייפים; בכיתה של חינוך מיוחד אותה הנאשמת לא הוכשרה לחנך, בכיתה א' בת 40 תלמידים, הזקוקה למורה מסייעת, כשלא היתה מסייעת ובמקצועות שהנאשמת, לא קיבלה הכשרה ללמד בהם, והיא משמשת במקום מורה חסר באותו יום.

לפיכך, חשה הנאשמת כי, הביקורים נעשו בכוונה תחילה בנסיבות מקשות, על מנת להצדיק את השלב של פיטורים, בו רוצה המשרד לנקוט ואף לדעתה נקט.

בעקבות האירועים נשוא כתב התובענה נזקקה הנאשמת לטיפול רפואי ואושפזה בבית חולים.

הנאשמת סיפרה לבית הדין בעצב רב את נסיבותיה האישיות, לפיהן היא אם חד-הורית, ל-9 ילדים. ביתה רעוע אף בימות החורף הקרים וחסר רהיטים נחוצים כבכל בית.

הנאשמת סיפרה שמצבה הכלכלי קשה לאין ערוך, וכי אין באמתחתה כסף לרכוש לילדיה מוצרים חיוניים.

3. החלטת בית הדין:

א. על תכלית אמצעי המשמעת

אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת מוטלים לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת.

כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 5587/01 אורי בנית נגד נציב שירות המדינה (דינים עליון, כרך נט 43):

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".

ובפסק דין אחר:

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

(עש"מ 7778/00, פנחס ועקנין נגד נציב שירות המדינה, דינים עליון, כרך נח, 644).

כמו כן נקבע:

"... בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3) 77).

ב. על העבירות

הנאשמת הורשעה בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק:

"(1) עשה או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בשמו הטוב של שירות המדינה".

וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה:
 "(1) התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה בישראל".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרת הוראת סעיף 30 חוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969, הקובע לאמור:

"המנהל הכללי או מי שמינה לכך וכן רשות הבריאות רשאים בכל עת סבירה להיכנס לבית הספר ולחצרו כדי לברר אם קוימו הוראות חוק זה, התקנות לפיו ותנאי הרשיון; ורשאים אם לדרוש מבעל הרשיון או ממנהל בית הספר כל ידיעה הדרושה להם לשם מילוי תפקידים לפי חוק זה".

ותקנה 13 לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי הפיקוח), התשי"ז – 1956 :
"מפקח כולל רשאי לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד העומד לפיקוח ולחייב לבדוק אם ההוראה היא בהתאם לתכנית – היסוד ולתכנית ההשלמה שנקבעה לאותו מוסד. נקבעה למוסד תכנית נוספת לפי סעיף 8 לחוק החינוך, רשאי מפקח כולל לבקר בכל שיעור הניתן לפי אותה תוכנית נוספת וחייב לבדוק אם היא בהתאם לאישור השר".

ולעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק – התנהגות שאינה הולמת את תפקידה של הנאשמת כעובדת מדינה וכעובדת הוראה הוא התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה. כבר בית המשפט העליון קבע:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים.

(ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ"ד מט(5) 573, 578).

בית הדין רואה בחומרה התנהגות מורה המסרב לאפשר למפקח לצפות בשיעוריו, על מנת להתרשם מטיב עבודתו כמורה.

וכך קבע בית המשפט העליון לעניין משמעת בשירות המדינה בער"מ 1/82 עיריית תל-אביב יפו נגד אלי רובין (פ"ד לו(3), 579), דברים יפים אף לעניינינו:

"משמע, העובד בשירות כאמור נתון למרותם של הממונים עליו וחייב לקיים הוראותיהם. המשמעת היא מרכיב יסודי בשירות הציבורי כאמור, ובלעדיה לא ייכון השירות ולא יוכל לקיים את המוטל עליו... עובר לקבלה לשירות מסורה בידי המועמד האפשרות לשקול מראש, אם הוא נכון לקבל על עצמו את העבודה, אשר למען ביצועה הוא מגיש את מועמדותו. אולם, אחרי שנתקבל לשירות, שומה עליו לקיים הוראות הממונים עליו, לרבות ההוראות בדבר אופי תפקידו ואופן ביצועו. במילים אחרות, אחרי תחילת העבודה הופך העובד לחלק ממערכת, בה נקבעים תפקידיו על ידי המוסמכים לכך בתוך המסגרת אליה התקבל".

4. על הנסיבות האישיות:

מצבה הכלכלי והנפשי של הנאשמת נגע עד מאוד ללבו של בית הדין. כל פגיעה כספית בה בהטילנו אמצעי משמעת כלכלי, תגרור אחריה הבאת הנאשמת וילדיה עד כדי חרפת רעב.

כך גם, מצבה הנפשי-הבריאותי ותסכוליה בבית הספר ראויים להתחשבות מה.

זאת גם על פי גישתו של בית המשפט העליון שפסק לאחרונה כי, תכלית אמצעי המשמעת צריכה להיבחן גם אל מול נסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

"עם זאת, אל מול ולצד שיקולים משמעותיים ומכריעים אלה, מצווים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות (ראו עש"מ 1025/01, מוכתרי נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם). החזקה בדבר הצורך בענישה ומחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין".

(עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, עש"מ 5271/03 חבצלת סדיקוב נגד מדינת ישראל).

5. סוף דבר:

לאחר שבית הדין שקל את כל השיקולים הנוגעים לעניין, הגענו לכלל מסקנה, שבנסיבות המיוחדות של המקרה שלפנינו ניתן להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה חמורה.

בית הדין מטיל על הנאשמת אמצעי המשמעת של **נזיפה חמורה**.

בשולי הדברים, לאחר שהנאשמת הביעה הסכמתה לפרישה מהשירות, בית הדין סבור, שטוב יעשה משרד החינוך אם ישקול פרישתה בחיוב אגב מתן תנאי פרישה, שיאפשרו לה מחיה בכבוד.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן היום, כ"ב בכסלו התשס"ג – 17.12.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

לצדדים מסורה זכות ערעור לבית המשפט העליון, בהתאם להוראת סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב ביה"ד יו"ר

11. בד"מ 81/03 – שימוש בסרגל כאמצעי חינוכי לאכיפת המשמעת בכיתה

תמצית פסק הדין

הנאשם מורה בעל ותק של כ-5 שנים, עד למועד השעייתו בשנת 2002, הורשע בבית הדין בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים בעבירות לפי סעיפים 379 ו-382(ב)(2) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. בכך, שהנאשם תקף שני תלמידים בני 9 באמצעות סרגל מברזל.

התביעה עתרה, בין השאר, לפיטוריו של הנאשם תוך שלילה מתונה של פיצויי הפיטורים ולפסילתו משירות המדינה ומתפקידי הוראה לפרק זמן של חמש שנים.

המשרד לא סבר כי, הפסילה היא חיונית.

בפני בית הדין באו עדי אופי, אשר הרעיפו שבחים על הנאשם. – ההגנה טענה בפני בית הדין כי, אמצעי המשמעת אינם מידתיים, לנוכח נסיבות העבירה.

בית הדין שטח בגזר דינו את מכלול שיקוליו לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, שראוי להטיל על הנאשם, וביניהם את תכלית דיני המשמעת, המוגשמת באמצעות אמצעי המשמעת, את העבירה ונסיבותיה ואת דבר פסיקתו של בית המשפט העליון, הפוסלת כל ביטוי של שימוש באלימות לאכיפת המשמעת בכיתה. לכך מתווסף סטנדרט ההתנהגות הגובה שנדרש ממורה.

בית הדין הטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת של נזיפה חמורה, הורדה בדרגה אחת לשנתיים ופסילה למילוי תפקידי ניהול לפרק זמן של ארבע שנים מיום גזר הדין.

ניתן ביום ה' בטבת התשס"ד – 30.12.2003

הרכב:	עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין	-	יו"ר
	גב' נחמה ז"ק	-	חברה
	מר אפרים פוסט	-	חבר

ה' בטבת התשס"ד
30 בדצמבר 2003

בד. 2003-1853
בד"מ 81/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
גב' נחמה ז"ק
מר אפרים פוסט
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד מיכה גבאי
עו"ד אהובה גבאי

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת דין

התובענה

1. הנאשם יליד שנת 1975, המועסק במשרד החינוך כמורה בדרגת ממ"ס בכיר והנמצא בשירות המדינה משנת 1998, והמושעה מתאריך 5.11.2002, הואשם בכתב תובענה שהוגש נגדו בתאריך 2.7.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים בתאריך 27.6.2002 על ידי בית המשפט השלום בבאר שבע (ת.פ. 006479/01) בעבירות לפי סעיפים 379 ו-382(ב)(2) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. בכך, שבתאריך 5.12.1999 באחד מחדרי הלימוד של בית הספר תקף שני תלמידים שהיו בני 9 באותה העת על ידי כך שהיכה אותם בידיהם באמצעות סרגל וברזל – בתום ההליך הפלילי כאמור, הנאשם חוייב בביצוען של 220 שעות של"צ, בשירותי הרווחה במגזר הבדואי.

3. הנאשם ערער על החלטת בית המשפט השלום, שלא נעתר לבקשתו לבטל את הרשעתו בפלילים בפני בית המשפט המחוזי בב"ש (ע.פ. 007343/02), אשר החליט בתאריך 26.3.2003 לדחות את ערעורו.

מהלך הדיון

4. בדיון שנערך בפנינו בתאריך 18.11.2003, בו גם נסתיימה שמיעתו של התיק, נתגלעה מחלוקת בין הצדדים בסוגיית הצדקת הרשעתו של הנאשם על בסיס הוראותיו של סעיף 61 ג. לחוק – בעבירה לפי סעיף 17(6) לחוק – "הורשע בעבירה שיש עמה קלון".

5. הצדדים הגישו לבית הדין את סיכומיהם בכתב בסוגיית הקלון, נציג להלן את תמצית עמדתם.

א. גישת התביעה

- (1) התובע המלומד, לנוכח פני הרשעתו בפלילים, בוחן על פי אמות המידה שנקבעו בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור, אם קלון דבק במעשיו.
- (2) לגישת התביעה, הנאשם הורשע בעבירות, שבעצם טיבן כרוך בהן קלון, זולת אם ייקבע שנסיונות העבירה היה בהן כדי להשמיט את סיווגן כאמור.
- (3) התובע אינו סבור כי, נסיבות העבירה שבהן הוכח **רק** ידיהם של תלמידים רכי שנים על ידי סרגל ברזל, מאפשרות לרכך את הקלון שהיה כרוך בעבירות אלה, ולכן יש להוסיף את ביצוע העבירות במהלך מילוי תפקידו על ידי עובד ציבור, שהינו מורה, שממנו נדרש סטנדרט התנהגות גבוה וגם בשל הפגם המוסרי שהיה כרוך במעשה.
- (4) כתימוכין לגישתו, הגיש התובע את דבר פסיקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 2699/01 בעניין ג'מאל חלף ואת גישתו המחמירה של בית המשפט העליון כלפי העבירות שבנשוא דיוננו, כפי שנפסק בעש"מ 33602/02 בעניין אבו עסבה, עבירות שבית המשפט קבע שהן נגועות בקלון, לנוכח מידת הביקורת והתגובה עונשית, שבית המשפט העליון גילה בפסקיו כלפי נאשמים מורים שהורשעו בעבירות אלימות כאמור.
- (5) בנעילת סיכומיה, גם בהתחשב בכך כי, הנאשם לא הפיק לקחו מאירוע דומה קודם שנתרחש בשנת 1977, ונתן עונשו עליו רק בשנת 2000. התביעה סבורה כי, מן הדין שנרשיע את הנאשם בעבירה גם לפי סעיף 17(6) לחוק.

ב. עמדת ההגנה

- (1) ההגנה, בראשית סיכומיה, מציבה את דבר הקושי שכרוך בסיווג העבירה, אם כרוך בה קלון. קושי שבא לידי ביטוי בגיבוש הקטגוריות השונות, כפי שהדבר נעשה בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור.
- (2) הגם, שאין להקל ראש עם העבירות שבהן הורשע הנאשם עדיין במעשה עצמו לא דבק פגם מוסרי מכביד, במיוחד לנוכח מציאות החיים בה פעל הנאשם, במגזר בו לימד – כאשר האלימות נועדה לקדם את צורכי החינוך והמשמעת במגזר בו לימד – וגם המעשה לגופו לא אופיין באלימות קשה ולא גרם לנזק גופני או נפשי, ולא היה במעשה ביטוי לאופיו האלים של הנאשם, וזאת בשונה מדרכי האלימות שנקטו בפסיקה שהובאה על ידי התביעה, מעשים שהיו חמורים בהרבה מאלה של הנאשם.
- (3) בנעילת סיכומיה, ההגנה עותרת לכך כי, נקבע שנסיונות העבירות שוללת את יסוד הקלון שבה, וכי נמנע מהרשעתו של הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(6) לחוק.

6. החלטת בית הדין

א. מערכת השיקולים

- (1) שקלנו את טיעוני הצדדים, כפי שבאו בפנינו בשאלת הקלון, לצורך הכרעה בשאלה אם העבירות בהן הורשע הנאשם נושאות עמן קלון – עלינו בראש ובראשונה לפנות לממצאיו של בית המשפט השלום שהובאו לעיל וכן לגישתו כלפי העבירות, ולאחריו, לעמדתו של בית המשפט המחוזי כלפיהם.

(2) מצאנו בפסקי דינו של בית המשפט השלום בב"ש קביעות נורמטיביות אלה :
"התביעה צודקת כי, מדובר בעניין חמור. חומרת העבירות כלפי אותם שני תלמידים נובעת לא מחומרת של התקיפה או מתוצאותיה הפיזיות, שכן חבלות לא היו, כך למדים מכתב האישום עצמו.
החומרה היתרה נובעת מכך שהנאשם בעל מעמד בבית הספר – מורה, ואילו המתלוננים תלמידים רכים בשנים, כבני 9, שהנאשם ממונה עליהם ותפקידו לחנכם.
הנזק הוא נזק חינוכי מוסרי ויש עמו נזקים נוספים של עלבון, פגיעה באגו, פגיעה במעמד התלמידים ובצדק, בצטטה את בית המשפט העליון, אמרה התובעת שיש גם נזק למעמד המורה באופן כללי ובבית הספר באופן ספציפי.
נזקים אלו הינם בדרך כלל כמעט בלתי הפיכים. כאשר נורמה של אלימות הופכת למקובלת, הנזק קשה ומשודר מסר כי, הקיים הוא הסביר ומכאן הדרך לעליית סף האלימות פתוחה.
מסגרת בית הספר חייבת להיות מסגרת מוגנת, נקיה מאלימות ובוודאי שאין להתיר אלימות מצד מורים כלפי תלמידים."
 (שם, בעמ' 8).

ובמקום אחר בפסק הדין :

"אשר לפן הפרטי ביחס לנאשם שבפני, חומרה מיוחדת רואה אני בכך שזו ההסתבכות השניה של הנאשם בעבירות אלימות. הנאשם נשפט בת.פ. 2404/98 ביום 14.11.00 בגין עבירה מיום 16.10.97 של תקיפה הגורמת חבלה של ממש. המשפט הסתיים בבית המשפט השלום בכפר סבא ללא הרשעה, כאשר הנאשם קיבל עונש של של"צ של 350 שעות.
מחד, נכון הטיעון של עו"ד גבאי כי, הנאשם סיים את משפטו שם בכפר סבא לאחר המשפט שבפני ויכול היה גם לצרף את התיק שבפני ובמקרה כזה לדעתו, גם העניין שבפני היה מסתיים בלא הרשעה. עניין זה הוא כמובן בגדר ספקולציה. קשה לדעת מה היה בית המשפט מחליט לו לאותו תיק היה מצטרף גם התיק שבפני.
מאידך, וזה החמור בעיני, הנאשם ביצע את העבירה בתיק שבפני שעה שעה שהמשפט בבית המשפט השלום בכפר סבא כבר התנהל שכן המשפט שם הוגש בשנת 1998. עצם העובדה שתלוי ועומד נגדו כתב אישום בבית המשפט השלום בכפר סבא בגין עבירת אלימות, לא הרתיעה את הנאשם. יש מקום אם כך להרשיע את הנאשם ולו רק בשל נימוק זה."
 (שם, בעמ' 10).

(3) בית המשפט המחוזי, אשר מפני שבט ביקורתנו עמדה סוגיית הרשעתו בפלילים של הנאשם, בחן את יסודות העתירה, את פני החקיקה והפסיקה אשר נועדו להגן על שלומם של תלמידים ולרבות את גישתו המחמירה של בית המשפט העליון כלפי עבירות אלימות של מורים (עש"מ 1682/02 בעניין סרחאן עבד אל ווהאב וכן את עש"מ 3362/02 בעניין אבו עסבה).

(4) בסופו של עיון, הגיע בית המשפט המחוזי לכלל מסקנה כי, **"העבירות אותן עבר המערער הינן חמורות ואינן הולמות את הנורמות בחברתנו, על כל מגזריה."** (פיסקה 6 רישא לפסק הדין), ונמנע מלבטל את הרשעתו בפלילים של הנאשם.

(5) נציין בפתח דברינו כי, התוצאות של הקביעה, שעובד עבר עבירה שיש עמה קלון, עלולות להיות ברות השלכה על מידתם של אמצעי המשמעת. לכן, מוטל על בית הדין לנהוג בזהירות מרובה בהחליטו על עבירת הקלון.
 (ראה נ' בן-חור, דיני משמעת בשירות הציבורי, 1992, עמ' 109; בג"צ 178/81 ג'אפר נגד עודה ואחרים, פ"ד לו(1) 48, 40).

(6) לא נעלם מענייננו עד כמה בעייתית וקשה היא הגדרת המונח "קלון". המחוקק לא פירט אילו עבירות יש עמן קלון ואילו אין עמן קלון. את המלאכה הותיר לבית המשפט או לבית הדין הדנים בסוגייה. גם הפסיקה העניפה לא נותנת תשובה חד-משמעית מתי ובאילו נסיבות תיחשב עבירה כעבירה שיש עמה קלון.

(7) ברם, ניתן לדלות מן הפסיקה שיקולים שיש בהם כדי לסייע לנו בקביעה אם עבירה מסוימת, שנעברה בנסיבות מסוימות, כרוכה בקלון.

לצורך דיוננו, אלה המבחנים הנחוצים:

(א) הנסיבות של ביצוע העבירה – יתכן שנסיבות מיוחדות של המקרה יסלקו את הקלון. השאלה היא: הכיצד יש להעריך את נסיבות המקרה? השופט זמיר מפנה אותנו אל אמות המידה של האדם הסביר, כלשונו:

"הקלון, כביטוי משפטי, הוא פועל יוצא של פגם מבחינה מוסרית. אך השאלה היא מה מידת החומרה של הפגם המוסרי שיש בה כדי לעטות קלון על העבירה. התשובה תלויה במידה רבה, בעיקר במקרי הגבול, בנסיבות המקרה. אפשר שהנסיבות המיוחדות של המקרה יחלישו או אף יסלקו את הקלון. וכיצד יש להעריך את נסיבות המקרה? במקרים אחרים הפנה בית המשפט לאמת המידה של האדם הסביר... האדם הסביר הוא דמות דמיונית (יש אומרים מיתולוגית) המייצגת את דרכי ההתנהגות וערכי המוסר המקובלים בציבור. בפועל, האדם הסביר או, בלית ברירה, בית המשפט. בית המשפט משמש פה לאדם הסביר. בשמו של האדם הסביר הוא קובע את דרכי ההתנהגות הראויה ואת ערכי המוסר המחייב."

(עש"מ 4123/95 יוסף אור נגד מדינת ישראל – נציבות שירות המדינה, פ"ד מט(5) 184, 192).

הקלון, איפוא, הינו פגם מוסרי הטבוע בעבירה, וכדברי השופט ח' כהן (בג"צ 436/66 מנחם בן אהרון ואחרים נגד ראש המועצה המקומית פרדסיה, פ"ד כא(1) 561, 564):

"המעיד על בעליו שאין הוא ראוי לבוא בקהל ישירים... ו"קלון" זה צריך אמנם שיהא דבק באדם בגלל חטאו, גם לאחר המעשה והעונש."

(ב) שיקול בעל משקל הוא אם העבירה בוצעה במילוי התפקיד בשירות המדינה או שלא במילוי התפקיד בשירות.

על זאת, אומר השופט זמיר:

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי. לפיכך, נודעת חומרה מיוחדת לעבירות שעובד המדינה עבר בקשר למילוי תפקידו. עבירה של מרמה, לדוגמה, היא בדרך כלל עבירה שכרוך בה קלון. אך אפשר כי הרשעה של עובד המדינה בעבירת מרמה שבוצעה ללא קשר לתפקידו, אלא במסגרת של יחסים שבין אדם לחברו, לא תהיה כרוכה בקלון ככל שהדבר נוגע לדין המשמעותי בשירות המדינה. שהרי מכל מקום, גם אם נאמר כי העבירה אינה כרוכה בקלון, עדיין ההרשעה באותה עבירה גוררת עונש, כפי שנובע מחוק העונשין או חוק אחר שקבע את העבירה ואת עונשה בצידה.

די בעזונש זע אלא אס העבירה בוצעה על ידי עובד המדינה בנסיבות בהן יש לעבירה השלכה גם על שירות המדינה: אס היא עשויה להתיע עובדים אחרים מפנה הפרת הנורמה; אס היא עלולה לפגוע בתדמית שירות המדינה ובאמון הציבור בשירות זה; ושיקולים כיוצא באלה. לצורך שיקולים אלה עשויה להיות חשיבות לשאלה אס העבירה בוצעה במסגרת התפקיד או בקשר לתפקיד, של עובד המדינה. (עש"מ 4123/95, שס, עמ' 191).

ג) עוד שיקול בקביעת הקלון – מהות המשרה של עובד מדינה.

בעש"מ 2699/01 ג'מיל חליף נגד מדינת ישראל – נציבות שירות המדינה קבע בית המשפט העליון:

בנוסף, מושפעת קביעת הקלון לעניין דיני המשמעת של שירות המדינה ממעמדו ומתפקידו של המערער בתוך שירות המדינה. עבירה שאינה נושאת עמה קלון לצורך דיני המשמעת של עובד בתפקיד פלוני, יכולה להיות עבירה הנושאת עמה קלון כאשר מדובר במשרה אחרת. במקרה זה, אין מדובר בעובד מדינה מן השורה, אלא באדם הנושא תפקיד חינוכי בהיותו מורה בבית ספר. לתפקיד של המורה נועדה משמעות מיוחדת, בהיותו מחנך האמור לשמש דוגמה לתלמידיו, ולכן יש חשיבות רבה לשמירה על מעמדו ועל יוקרתו בעיני תלמידיו.

ד) מבחן נוסף, שיהא בו לסייע לבית הדין, הוא: מהות העבירה – לגבי עבירות אלימות כלפי קטינים, בית המשפט העליון הדגיש את חומרתן ואס הפגם המוסרי שדבק בהן. גם כאשר מדובר בפעולה, שלדעת מבצעה, היא נעשתה מטעמים חינוכיים. (ראה, בין השאר, עש"מ 3362/02 מדינת ישראל נגד סלאם אבו-עסבה).

ב. בחינת המקרה

בית הדין בחן בכובד ראש את טיעוני הצדדים והגיע לכלל מסקנה, בעבירות בהן הורשע הנאשם דבק בהן קלון:

1) הגם, שהעבירות בוצעו בשנת 1999, ההליך השיפוט בעניינו של הנאשם, על כל קביעותיו, נסתיים בשנת 2003. בית המשפט העליון, עוד לפני שנת 1999, אמר דברו לגבי עבירות האלימות והפסול שדבק בהן.

(ראה: ע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני פ"ד מח(5) עמ' 191; ע"פ 5221/97 מדינת ישראל נגד שדה אור; ועש"מ 4503/00 בעניין חביב אמין).

2) בית הדין אינו יכול כיום, בשעת מילוי תפקידו בגיבושן של נורמות התנהגות ראויות מצדס של עובדי ציבור, במיוחד מורים מהם נדרש סטנדרט התנהגות גבוה (ראה עש"מ 4713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר פ"ד נב עמ' 678), לחזור כטיעוני ההגנה, לנורמות ההתנהגות שהיו נהוגות בעבר במקום בו לימד הנאשם.

3) לצד אלה, מונחת בפנינו פסיקתו של בית המשפט העליון, כאמור לעיל, הרואה בעבירות הפליליות שהורשע בהן הנאשם, פגם מוסרי, במיוחד כאשר מדובר במי שנושא תפקיד חינוכי:

"המורים מהווים מודל חיקוי לתלמידיהם, הם אלה האמונים על סלילת דרכי ההתנהגות של תלמידיהם, ומשפיעים על דפוסי ההתנהגות העתידיים של החברה כולה. מורה שהיכה את תלמידיו מאבד את מעמדו ואת יוקרתו בעיני התלמידים, ולכן יש מקום לדרוש ממנו הקפדה יתרה במילוי תפקידו, והתנהגות הולמת בכל אורחות חייו בכלל, ובפרט עת עוסק הוא בחינוך תלמידיו. משכך,

עולה כי גם שיקול מהות המשרה מטה את הכף לחיוב הקביעה כי מדובר בעבירה שיש עמה קלון." (ראה: עש"מ 3362/02 מדינת ישראל נגד סלאם אבו-עסבה; עש"מ 1682/02 בעניין סרחאן עבד אל ווהאב).

בו נפסק:

"המורים הם המגלמים את דמות המחנך, בידיהם הופקדו שלומם וחינוכם של התלמידים, הם מורי הדרך בכל הנוגע לדרכי ההתנהגות של תלמידיהם, ועליהם לתרום לבניית דפוסים חברתיים ראויים ביחסים שבין אדם לחברו. לא אחת מוטל על מורה להתמודד עם מצבים קשים, ואף עם פריקת עול משמעת מצד תלמידים, שעה שכללי סדר ומשמעת חלים עליהם. כוחו של המחנך אינו בכוח הזרוע אלא בתבונתו, אישיותו ובמיומנותו המקצועית, בעזרתם של אלה עליו להתמודד עם הקשיים. אסור לו לנצל את מעמדו וסמכותו לפגיעה בתלמידיו ואין הוא רשאי למלא תפקידו בשיטות אלימות פוגעניות. אל לו להגיע לתגובה אלימה לא כשיטה ואף לא בעת איבוד עשתונות. חינוך באלימות מצמיח אלימות נוספת ומסכל את שאיפתנו לקיים חברה המכבדת את זכויות האדם, את כבודו ואת שלמות גופו."

(4) בית הדין מוכן לקבוע, כעולה מקביעותיו כאמור של בית המשפט השלום, כי מידת האלימות שהופעלה על ידי הנאשם כלפי שני התלמידים לא היתה קשה ולא גרמה לנזק ממשי. אולם, הנאשם שבפנינו, הגם שלא היה באותה העת מורה וותיק או בכיר, לא היה נעדר ניסיון חינוכי – שלוש שנות הוראה עמדו לצידו, והוא בחר לנקוט באמצעי אלימות פסולים כדי לאכוף משמעת בכיתתו.

סוף דבר

7. בסופו של עיון, לנוכח כל המבואר לעיל, החלטנו להרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6 לחוק, יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר החלת החוק על עובד הוראה.

הכרעת הדין ניתנה ביום ה' בטבת התשס"ד – 30.12.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
אפרים פוסט	נחמה ז"ק	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין
		יו"ר

ה' בטבת התשס"ד
30 בדצמבר 2003

בד. 2003-1864
בד"מ 81/03

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
גב' נחמה ז"ק - חברה
מר אפרים פוסט - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד מיכה גבאי
עו"ד אהובה גבאי

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר דין

התובענה

1. הנאשם יליד שנת 1975, המועסק במשרד החינוך כמורה בדרגת ממ"ס בכיר והנמצא בשירות המדינה משנת 1998, והמושעה מתאריך 5.11.2002, הורשע על ידינו ביום ה' בטבת התשס"ד – 30.12.2003, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.
2. כתב התובענה הוגש בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים בתאריך 27.6.2002 על ידי בית המשפט השלום בבאר שבע (ת.פ. 006479/01) בעבירות לפי סעיפים 379 ו-382(ב)(2) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. בכך, שבתאריך 5.12.1999 באחד מחדרי הלימוד של בית הספר תקף שני תלמידים שהיו בני 9 באותה העת על ידי כך שהיכה אותם בידיהם באמצעות סרגל וברזל – בתום ההליך הפלילי כאמור, הנאשם חוייב בביצוען של 220 שעות של"צ, בשירותי הרווחה במגזר הבדואי.
3. הנאשם ערער על החלטת בית המשפט השלום, שלא נעתר לבקשתו לבטל את הרשעתו בפלילים בפני בית המשפט המחוזי בב"ש (ע.פ. 007343/02), אשר החליט בתאריך 26.3.2003 לדחות את ערעורו.
4. בהכרעת דין מפורטת, שניתנה על ידנו, במחלוקת שנפלה בין הצדדים אם קלון דבק במעשיו של הנאשם, קבענו על בסיס כל המבואר בהכרעת הדין, שאכן דבק קלון במעשיו.

ראיות לאמצעי המשמעת

5. לתביעה לא היו ראיות לעניין אמצעי המשמעת.

6. מטעם ההגנה העידו בפני בית הדין ארבעה עדי אופי :

א. מר מחמוד אלעמור – מנהל בית הספר, בו הועסק הנאשם עד להשעייתו, שאליו הועבר מבית הספר שבו בוצעו העבירות. העד העיד כי, הנאשם עסק כמחנך כיתה ורכז חינוך חברתי. תפקידים שאותם ביצע בהצלחה עד כדי נכונות מצידו של העד לקלוט את הנאשם, עת תסתיים השעייתו, חזרה לבית הספר.

ב. מר אחמד אלעסיבי – סגן מנהל בית הספר. העד היה שותף לאותה הערכה שהעיד מר מחמוד אלעמור.

ג. השיח' אבו חמיד סולימאן – מכיר את הנאשם ממקום מגוריו וכן את בני משפחתו, שדרכי אלימות רחוקות ממנה. העד מכיר את הנאשם עוד מנעוריו והופתע לשמוע על מעשיו.

ד. אבו פואד סולימאן – יו"ר ועד ההורים. שיבח את יחסו המופתי של הנאשם כלפי התלמידים ולא חש בכל סממן של אלימות מצידו של הנאשם.

7. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התובע המלומד הבליט בטיעונו את מידת האלימות שאפינה לדעתו את מעשיו של הנאשם, גם לנוכח דמותו כמורה, האמור לשמש כמודל חיקוי לתלמידיו – בהתחשב בכך, כי לא היה מדובר במעידה חד-פעמית.

(2) הנאשם נקט באלימות ממשית באמצעות סרגל מברזל כלפי ילדים שהיו בני 9 באותו המועד, כמבואר ברישת גזר דין זה, ומעשה העבירה לא מומש בראשית דרכו החינוכית.

(3) התביעה ביקשה להחמיר עם הנאשם ועתרה לכך כי, בית הדין ישית על הנאשם אמצעי משמעת כלהלן :

א) נזיפה חמורה ;

ב) פיטורים לאלתר, תוך שלילת 10% מפיצויי הפיטורים המגיעים לנאשם ;

ג) פסילה משירות המדינה או מתפקידי הוראה למשך 5 שנים.

(4) כתימוכין לגישתה האמורה, התביעה הגישה לבית הדין מספר פסקי דין, תוך הדגשת המסר המחמיר שעולה מהם כלפי מעשי אלימות, לרבות תיאור פרטי העבירה ומדיניות הענישה בעבירות אלימות, המצדיקה פיטורים, ואמצעי משמעת נוספים. (עש"מ 1682/02 בעניין סרחאן עבד אל ווהאב; עש"מ 3362/02 בעניין אבו עסבה; עש"מ 10501/02 בעניין סאמיה שאהין; בד"מ 43/96; בד"מ 9/00 ובד"מ 19/98).

ב. גישת המשרד

נציג המשרד לא התייצב לדיון. גישתו הוצגה לבית הדין באמצעות התובע. נציג המשרד שותף לגישת התביעה, למעט הרכיב של פסילה לשירות המדינה לפרק זמן של חמש שנים.

ג. טיעוני ההגנה

(1) הסניגור המלומד טען בפנינו כי, על בית הדין לשקול את מידתם של אמצעי המשמעת על פי הנסיבות, לפי גישה אינדיווידואלית. על בית הדין גם ליתן משקל לנסיבות העבירה, כאשר אמצעי המשמעת שלהם עתרה התביעה הם מופלגים בחומרתם, ואינם עולים בקנה אחד עם הפסיקה שהוגשה, בהם נדונו מקרים חמורים הרבה יותר לעומת מעשיו של הנאשם. והתביעה לא הביאה מקרה דומה של הכאת ידי התלמידים באמצעות סרגל, שנדון על ידי בית הדין.

(2) ההגנה סברה כי, ניתן במקרה דנן להסתפק באמצעי משמעת של **נזיפה חמורה**, ולא ראה כל הצדקה כי, נורה על פיטוריו או על פסילתו של הנאשם למלא תפקיד של מורה.

ד. דבר הנאשם

הנאשם תיאר בפנינו את הסיטואציה אליה נקלע, עובר לביצוע עבירותיו, כמעידה חד פעמית שלא תחזור על עצמה. וביקשנו כי נחזירו לעולם ההוראה, שאותו הינו אוהב עד נפש.

8. החלטת בית הדין

א. שיקולים כלליים – התכלית של אמצעי המשמעת

(1) בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים לנאשם, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפנינו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה, לאור מטרתו ומהותו של אותו השירות, בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשע הנאשם, תוך שקילת מכלול נסיבותיו האישיות.

(2) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, למנוע פגוע משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית שירות זה. שכן, תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

(3) בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי והמשמעת, בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעת נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעת הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעת: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."

(4) התכלית האמורה של הדין המשמעת, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים."

יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו.”
(בג”צ 6163/92 אייזנברג ואחרים נגד שר הבינוי והשיכון, פ”ד מז(2) 229, 266).

ובפסיקות אין ספור מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובדי הציבור, ובראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

”איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל.”

(5) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת; הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(לעניין זה ראה דו”ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ’ 7).

ולכן –

”הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמנים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון.”
(עש”מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי (טרם פורסם), בפסקה 2 לגזר הדין).

בפסק דין אחר הבליט כב’ השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת, באומרו: **”מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה...”**
(עש”מ 5587/01 אורי בנית נגד מדינת ישראל – פורסם בדינים עליון, כרך נט, בעמ’ 43).

(6) תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו (ראה עש”מ 57701/01 בעניין פודלובסקי, בו הודגש תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת; עש”מ 10129/01 טליה בת צ’רלס גניש; עש”מ 7111/02 בעניין אשואל; וכן את עש”מ 7113/02 בעניין שחר לוי).

(7) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת, שעליה עמדנו, היא התדמית הראויה והתפקוד הראוי של השירות הציבורי. לעניין בחירת אמצעי המשמעת, אשר הולמים את העבירות ונסיבותיהן שבהן הורשע הנאשם שבפנינו, שמענו את עמדת התובע, עמדת נציג המשרד, עמדת הסניגור והנאשם.

9. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל בכובד ראש את טיעוני הצדדים, כפי שבאו בפניו, לצורך קציבתם של אמצעי המשמעת הראויים והמידתיים המתחייבים, לגישתו, מההליך שהיה בפניו. שורה של שיקולים הנחו אותנו בהחלטתנו שתבואר בהמשך, ואלה הם:

א. על העבירה ונסיבותיה

(1) הנאשם הורשע ונענש בפלילים בעבירות שונות של תקיפה, שהופנתה כלפי קטינים בני 9, לנוכח הכאת ידיהם של שני ילדים בסרגל ברזל, שגרמה לכאב, לצער, חשש ופחד, אולם לא לנזק גופני ממשי.

(2) יוער כי, נקיטה באלימות כדי להשליט משמעת, כפי שהיה במקרה דנן, היא דרך פסולה אשר זכתה לביקורתם של בתי המשפט, כפי שיפורט להלן: -

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני פ"ד מח(5) 191, אומר כב' השופט ברק בעמ' 192:

"גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית."

כמו כן, בתיק ע"פ 4596/96 באקו נגד מדינת ישראל, אמרה כב' השופטת בייניש: **"הפעלת ענישה הגורמת לכאב והשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת בזכויותיו כאדם ... היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקיה מאלימות."**

גם בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר, פ"ד נב(1) עמ' 678-650, נאמר על ידי כב' השופטת בייניש:

"המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים. היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור מפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו, כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

בעש"מ 1730/00 פלוני נגד מדינת ישראל, כב' השופט זמיר מבליט את חובת הנאמנות של המורה לתלמידו, באומרו:

"כל אדם חייב לכבד את זכויותיו של הילד, ובמיוחד המורה, ששלום הילד וחינוך הילד הופקדו בידי כנאמן מטעם ההורים והחברה."

ופסק דין נוסף, שדן בתפקידו של מורה, עש"מ 4503/00 חביב אמין נגד מדינת ישראל: **"הלכה היא שתפקידו של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט גבוה של התנהגות, במיוחד כלפי התלמידים (ראו עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר, פ"ד נב(1), 650, 678). השימוש בכוח הזרוע נגד תלמיד הוא מעשה חמור לעובד הוראה שאינו הולם את הנורמות הראויות. ענישה גופנית של הילד פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה, ויש בה כדי לערער את אמון הציבור המפקיד את התלמידים בידי המורה."**

פסק הדין האמור הובא במסגרת גישתו של בית המשפט העליון בעש" 1682/02, בו בית המשפט מבליט בצורה החדה ביותר את הפסול שקיים בנקיטת אמצעי אלימות, במסגרת אכיפת המשמעת בכיתה כגישה חינוכית, דברים שהובאו גם בעש"מ 3362/02 וראוי לטעמנו כי, המסר כהווייתו יובא גם על ידינו במסגרת גזר דין זה: -

"אין לקבל טיעון זה גם אם נכונה הטענה כי, שיטות הנהגת משמעת תוך שימוש באמצעים פיזיים למטרות חינוכיות מקובלות בבתי ספר או בבתים ממגזרים מסוימים. אין להשלים עם מצב זה. חוקי המדינה חלים על כל מגזרי האוכלוסייה וגם אם מסורות מן העבר מקשות על עקירה מהשורש של תופעות שהיו מקובלות פעם, אין לאשר כיום נורמות הפוגעות בגופו ובנפשו של ילד כלשהו.

שיטות חינוך המבוססות על שימוש באמצעי אלימות, מלקות, מכות, שימוש במכות סרגל ומשיכות אוזניים, היו נהוגות בעבר בחברות ובקבוצות אוכלוסייה שונות, ולא רק בישראל.

באותם ימים מורים האמינו בכוחם המחנך של אלה. כיום יודעים אנו כי נזקם של אמצעים פיזיים רב, כי פגיעתם קשה וכי אין להשלים עמם עוד. ציבור הילדים כולו ראוי להגנה ובתי המשפט יתרמו חלקם באכיפת החוק ובמניעת תופעות של אלימות בכל מגזרי האוכלוסייה."

(3) יהיו הנסיבות של נקיטת אמצעי האלימות אשר יהיו, מורה חייב לנקוט במידה של איפוק עצמי, גם אם הדבר אינו קל ולעיתים מכביד לגבי מורה נטול ניסיון של שנות הוראה רבות. הגם, שהתרשמנו שבמקרה דנן מדובר היה באירועים של אובדן שליטה ראוי, אשר סביר להניח לפי מידת ומיטב התרשמותנו, כפי שהעריך כב' בית המשפט השלום, כי הם לא יחזרו על עצמם.

ב. על הנסיבות האישיות

(1) הנאשם כיום בן 28, אשר התחיל את עיסוקו בעולם ההוראה כמורה בשנת 1996. האירוע נשוא דיוננו נרחש כשלוש שנים לאחר תחילת עיסוקו בפועל בהוראה. מאז אותו אירוע הנאשם לא חזר על דרכו הפסולה והמשיך לתפקד בשירות הציבורי כמורה במשך למעלה משלוש שנים עד אשר הושעה. יוער כי, לנאשם אירוע קודם של אלימות, שנתממש בשנת '97, בעת שהיה מורה כמעט נטול ניסיון.

(2) לעניין הנסיבות המשפחתיות, לא שמענו כי לנאשם נסיבות משפחתיות יוצאות דופן.

סוף דבר

10. לאחר ששקלנו את מידתם של אמצעי המשמעת, אותם ראוי להשית על הנאשם, לנוכח מכלול שיקולי האמורים, הגענו לכלל מסקנה כי, ניתן להגשים בנסיבות מקרה זה את התכלית של אמצעי המשמעת, גם אם נמנע מפיתוריו של הנאשם, כעתירת התביעה והמשרד. עם זאת, אירוע האלימות שבו נכשל הנאשם אינו מעשה של מה בכך וראוי להשית עליו אמצעי משמעת שיתנו ביטוי הולם לגישתנו המחמירה כלפי מעשי האלימות, כדי להגשים את התכלית שלשמה מוטלים אמצעים אלה, תוך התחשבות בנסיבות העבירה ובנסיבות האישיות, שהם על-פי פסיקתו של בית המשפט פקטור משפיע על מידתם של אמצעי המשמעת, על פי הנחיה שיצאה זה לא מכבר מבית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן:

"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעוניהם, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, ייתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו."

11. גישתנו האמורה בהטלתם של אמצעי המשמעת דומה לזו בה נקטנו בבד"מ 62/02 ובבד"מ 63/03, כאשר הבד"מ הראשון בעניין זעורר זכה לבחינה שיפוטית על ידי בית המשפט העליון (עש"מ 9223/02).

כן התחשבנו בכך, שלאחר ביצוע העבירות הנאשם המשיך לפרק זמן של כשלוש שנים למלא את תפקידו כמורה, אמנם בבית ספר אחר, עד אשר הושעה מתפקידו. (השווה ובדוק עם עש"מ 6526/03 בעניין עבד אל קאדר עואדה סאלח, שניתן בתאריך 20.8.2003, ממנו עולה כי, לא בכל הנסיבות עבירות אלימות והרשעה לפי סעיף 17(6) לחוק, מצדיקה פיטורין).

12. אשר על כן, יוטלו על הנאשם אמצעי משמעת אלה:

א. **נזיפה חמורה** – שהינה אמצעי משמעת בעל משמעות ומסר נורמטיביים, שבאמצעותה מעביר בית הדין לנאשם ולציבור עובדי המדינה את גישתו לגבי הפסול שנפל בהתנהגותו של הנאשם.

ב. **הורדה בדרגה** – הנאשם ירד בדרגה אחת מיום גזר הדין, לפרק זמן של שנתיים.

ג. **פסילה למילוי תפקיד** – הנאשם ייפסל למילוי תפקידי ניהול במשרד החינוך ברמת רכז שכבה, או רמה מקבילה לו וכן לתפקידים בכירים יותר של סגן מנהל ומנהל בית ספר, לפרק זמן של ארבע שנים מיום גזר הדין.

זכות הערעור בבית משפט העליון מסורה לצדדים, תוך 30 יום ממועד מתן גזר הדין לידיהם.

גזר הדין ניתן ביום ו' בטבת התשס"ד – 31.12.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
אפרים פוסט	נחמה ז"ק	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

12. בד"מ 5/00 – ביטויים והערות שאינם הולמים, כלפי תלמידים

תמצית פסק הדין

בית הדין זיכה את הנאשמת, מנהלת בית הספר משימוש בביטויים גזעניים נגד תלמידים.

כאשר תחושתו העיקרית של בית הדין, שתובענה זו נולדה על רקע חוסר תקשורת, אי הבנות, תסכולים והאשמות שונות.

בית הדין נתן אמון מלא בגירסת הנאשמת ובעדי ההגנה.

ניתן ביום ט"ו בכסלו התשס"ד – 10.12.2003.

הרכב: עו"ד משה שושני – יו"ר
מר נהאד חליל קשוע – חבר
גב' טליה מלצר – חברה

י"ב בכסלו התשס"ד
7 בדצמבר 2003

בד. 2003-1723
בד"מ 5/00

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד משה שושני - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובעים:
עו"ד יוסי גוילי
עו"ד ג'מאל קדרי

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד סלין נהיר

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

1. התובענה נגד הנאשמת הוגשה בתאריך 27.12.1999 והדיונים בה נסתיימו בתאריך 20.7.2003 בהחלטה שהצדדים יגישו סיכומיהם בכתב לעניין קביעת אשמת הנאשמת.

סיכומי התביעה הוגשו בתאריך 22.7.2003 וסיכומי ההגנה בתאריך 24.8.2003.

2. לפני הגשת התובענה לבית הדין למשמעת החליטה פרקליטות המדינה לסגור את התיק מחוסר ראיות.

פרקליטת המדינה, בתאריך 18.8.94, בהמלצתה לסגירת התיק מחוסר ראיות מההיבט הפלילי הוסיפה כי **"התחושה היא שהושמעו ביטויים בעלי אופי גזעני"**.

ואילו המשנה לפרקליטת המדינה כתבה לעו"ד יגאל חיות, הממונה על יחידת התביעה והמשמעת בנציבות שירות המדינה: **"אני סבורה כי האמירות, עליהן העידו התלמידים, עולות כדי התנהגות שאינה הולמת עובד ציבור."**

גם הממונה על המשמעת בשירות המדינה התלבט בשאלה אם ישנן מספיק ראיות להעמדת הנאשמת לדין ומאוחר יותר החליט על הגשת התובענה לפי סעיף 17(2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963.

בבסיס התובענה נאמר כי, הנאשמת השמיעה מספר פעמים הערות גזעניות נגד תלמידים אתיופים והשתמשה בביטויים: **"כושים תעלו מהר לכיתות"**, **"חבל שהבאנו אתכם ארצה..."** ועוד ביטויים ברוח זו. כתב התובענה מצביע על כ-5 מקרים בהם הושמעו הערות מסוג זה.

3. על בית הדין היה להחליט **באם "התחושה והסדירות" הוכחו בפני בית הדין.**

4. עדויות עדי התביעהא. ע"ת רון ראובן, כיתה ו' (בעת האירוע היה בכיתה ד')

לשאלות התובע אמר העד:

"הנאשמת (המנהלת) נקראה על ידי המורה בגלל שדיברתי עם חבר ואז תפסה אותי בסנטר ועשתה לי שריטה, דפקה לי את הראש בקיר ואמרה: "אתיופים למה בכלל באתם לארץ מי הביא אתכם לכאן".

עוד העיד, שאחותו באה ושהמנהלת קראה לה להגיע לבית הספר.

מסתבר, שישנן סתירות בעדותו של העד במשטרה ובחקירה בפני בית הדין, כגון: שמנהלת הרביצה לילד (נאמר במשטרה) לשאלת הסניגוריה על הסטירה טען העד שאינו זוכר (בפרוטוקול עמ' 8, שורה 35). עניין זכרוננו של העד עולה שוב ושוב (בפרוטוקול עמ' 9, שורות 27, 39, 48; עמ' 10, שורות 11, 18, 41).

מחקירת עד זה עולה, שזכרוננו בוגד בו לגבי דברים הקשורים בעזרתה של הנאשמת לילדי הכיתה, אבל זוכר את התבטאויותיה באירוע.

מתוך החקירה ניתן להבין, שהנאשמת נקראה כיוון שהיתה הפרעה ממשית, ולא רק מפני שהעד דיבר עם חבר. ניתן גם להבין שהנאשמת החזיקה בעד שלא יתפרע ובלא כוונה גרמה לשריטה בסנטרו.

העד העיד כי:

"אני לא זוכר מה היא (המנהלת – מ.ש) עשתה. הייתי בכיתה ד' ואחרי השנה עברתי בית ספר. שכחתי הכל."

ב. ע"ת רחל וונדה (בת 11.5 בכיתה ז', היתה בכיתה ה')

העדה וונדה העידה:

"שמעתי את המנהלת אומרת אני לא אוהבת כושים – לכו מפה." (בפרוטוקול עמ' 11, שורות 24 – 25).

ושוב: "אתיופים אני שונאת אותם".

בהמשך לשאלת הסניגורית אמרה העדה: "כן, מישהו סיפר לי". כאשר שאלה הסניגורית שוב: "כלומר לא היית במקום, מישהו סיפר לך?", השיבה העדה: "נכון". (בפרוטוקול עמ' 12, שורות 5 – 9).

לשאלת הסניגורית, האם העדה זוכרת מקרים שהנאשמת עשתה למען הילדים, השיבה העדה בשלילה, ואמרה שהיא "רק קיללה". (בפרוטוקול עמ' 13, שורה 24).

לדעת בית הדין, מעדויות אחרות מסתבר, שהנאשמת עשתה רבות בעזרה לעדה האתיופית בפרט ולילדים בכלל (להלן – מתוך עדויות ההגנה).

אמנם, בחקירתה במשטרה אמרה העדה: **"ששמעה את המנהלת אומרת כושים לכו מפה"**, אולם, בעדותה בפני בית הדין העידה: **"כן, מישהו סיפר לי"**, ולשאלה נוספת באם שמעה במו אוזניה, השיבה: **"כן"**.

דבריה של העדה כי, הנאשמת **"רק קיללה"** וכן שהנאשמת אמרה **"אתיופים אני שונאת אתכם"** אינם מתיישבים עם עדויות עדי ההגנה.

יש להניח כי, מתוך צוות המורים הגדול של בית הספר, היה לפחות מורה או שניים שיתקוממו נגד אמירות כאלה, ואילו עדויות לגבי אמירות מסוג זה לא הובאו בפני בית הדין.

ג. העדה מזל זמרו (בכיתה ו', בעת האירוע היתה בכיתה ג')

גם העדה מזל זמרו אמרה פעמים מספר בחקירתה שאינה זוכרת. (בפרוטוקול עמ' 50, שורות 24, 40, 44, 46; עמ' 52 שורות 24, 36).

סתירה בעדותה של העדה: בפרוטוקול עמ' 53, שורות 20 – 22: **"אמרת שאת שמעת את זה פעם אחת (הכוונה להתבטאותה של הנאשמת: "כושים תעלו..." – מ.ש) עכשיו את אומרת שהיא אמרה זאת כמה פעמים?"**

תשובת העדה: **"כן"**.

העדה אמרה גם **שאינה זוכרת** פעילויות של הנאשמת, רק לשאלת הסניגורית זכרה שהיא לקחה את התלמידים לסופרלנד וכן זכרה שראתה אותה מחבקת ילד.

לשאלה על מעשים טובים של הנאשמת, פרט לנ"ל, אמרה העדה שאינה זוכרת, אך לאחר שהזכירו לה זכרה שהיו קייטנות וטיולים.

ד. עדת התביעה גב' אסמרו אסרס

העדה הינה אמו של התלמיד גדי אסרס.

בדברי עדותה סיפרה שבנה הגיע הביתה בבכי ואמר **"המנהלת הרביצה לי"**. (בפרוטוקול עמ' 14, שורה 25).

לדבריה, לאחר שהבן הגיע פעם שניה ואמר שהנאשמת הרביצה לו, היא דיברה עם המגשרת.

"לאחר כשבוע הלכתי, ישבתי עם המנהלת, סיפרתי והיא לא מקבלת אותי. רציתי להגיד לה שהבן שלי יחליף בית ספר."

לדברי העדה, הנאשמת אמרה לה:

"נמאס לי מאתיופים, תיקחי אותו. נמאס לי יש לי המון אתיופים תלכי מפה."

העדה ממשיכה: **"היה הרבה בלגן ויצאתי"**.

משפט אחרון זה מתקשר עם עדותה של הנאשמת, שהעדה הגיעה לבית הספר ביום שהיה ביקור של אנשי מינהל לחינוך דתי. היא פגשה את העדה במדרגות ואמרה לה:

"היום יש לנו אורחים ואני מבטיחה לבדוק מי הרביץ לגדי, ולגבי ההחלטה להעביר אותו זה החלטה שלך. כי התלהמה. אני עשיתי בדיקה עם המחנכת, אפרת, וביקשתי ממנה לבדוק את התלונה של גדי. טיפלנו במקרה. לא אמרתי ובטח לא במקרה הזה, לא אמרתי לאמא של גדי 'נמאס לי מאתיופים, תיקחי אותו'."

כאן, מן הראוי להוסיף כי, התובע חקר את המגשרת, לאחר שחקר את העדה גב' אסמרו אסיס שטענה בעדותה שפנתה למגשרת ואמרת שהמנהלת מרביצה לבנה. הכיצד לא אישש התובע את הדבר עם המגשרת בעצמה?!

גם מעדותה של הנאשמת, שהעידה כי, הבטיחה לבדוק את תלונתו של גדי, לפיה מרביצים לו, ואף פנתה בעניין למחנכת שלו, ניתן להבין שתלונתו של גדי היתה על כך שילדים מרביצים לו ולא הנאשמת.

יתירה מזאת, המגשרת נחקרה ארוכות ונשאלה בבירור (בפרוטוקול עמ' 71, שורות 8–10), אם היא זוכרת את המקרה של גדי אסרס, והיא השיבה:
"לא אני לא זוכרת את המקרה."

בכל עדותה של המגשרת לא הועלתה על ידה הטענה על התבטאויות גזעניות של הנאשמת.

ה. עדת התביעה המגשרת אביבה מקונן

עדותה של העדה התייחסה בעיקר לתפקידה כמגשרת. בעדות הנוגעת לתיק שלפנינו אמרה העדה, שבהגיעה לראשונה לבית הספר התבטאה המנהלת: **"מה עוד אתיופים?"** (בפרוטוקול עמ' 54, שורות 38 – 39). לעומת זאת, בפרוטוקול בעמ' 69, שורות 10 – 11, אמרה העדה: **"כלפי לא היתה גזענית"**, דברים אלה סותרים את מה שאמרה לעיל (בעמ' 54, שורות 38 – 39). שאר עדותה של המגשרת התייחסה לשאלה, אם המנהלת חייבה רק את התלמידים האתיופים להשתתף בניקיון בית הספר. לכל אורך עדותה לא התברר אם אמנם רק ילדים אתיופים הועסקו בניקיון ותלמידים אחרים לא. (פרוטוקול הדיון מיום 11.3.2003, עמ' 70 שורות 8 – 30).

ו. עד התביעה אשר עטר

תפקידו של עד זה הינו עובד תחזוקה בבית הספר.

התרשמות בית הדין היא שהעדויות של עד זה אינה אמינה.

לדברי העד, רדפו אותו, העלילו עליו. לדבריו **"המנהלים דפוקים"**, ו**"הם אנשים מרושעים"** או **"המנהלים לא אוהבים שיודעים יותר מדי"**.

עוד אמר העד, שהמנהלת אמרה לתלמיד ש**"תהרוג אותו ותרוצח אותו"**.

בניגוד לנאמר לעיל, לשאלת הסניגוריה, אם ראה את המנהלת מחבקת ילדים, ענה העד בחיוב והוסיף, שעשתה להם בר מצוות וימי הולדת וקנתה להם בגדים.

התרשמות בית הדין מתוך עדותו של העד וכן מעדויות עדים שונים במערכת החינוך, היא שכלפי עד זה היו תלונות לגבי תפקודו. דבר שהביא לסכסוך בינו לבין הנאשמת שדרשה את פיטוריו.

5. עדויות עדי הסניגוריה

הסניגורית הביאה ארבע עדים, שכולם מעורים ובעלי תפקידים במערכת החינוך:

א. העד זכריה נגר – שימש כמפקח בבית הספר רמב"ם, בעת היות הנאשמת מנהלת בית הספר.

ב. מר מנדי וייס – שהיה מ"מ ראש עיריית נתניה וממונה על תיק החינוך.

ג. הגב' עידית שמרלינג - ששימשה כסגנית מנהל אגף החינוך ואחראית על בתי הספר היסודיים בעיריית נתניה.

ד. מר אילן מליחי – שהיה המנהל של בית הספר רמב"ם בעת שהנאשמת היתה סגניתו.

6. להלן מתוך הפרוטוקול קטעים רלוונטיים, עדות עדי הסניגוריה:

א. העד זכריה נגר

"אני מקפיד לבקר מספר רב של פעמים בבית הספר, במיוחד שהמנהל חדש... במשך כל הביקורים לא שמעתי ולא קיבלתי אף לא תלונה אחת... לא ראיתי בבית הספר שום דבר חריג, אדרבא, הורים נוהגים לבוא לבית הספר, אגב שמחה עודדה... הורים סיפרו שהיא היתה נותנת לתלמידים לפני פסח גמ"ח, ביגוד וכו' הם היו באים בלי אוכל, כריכים והמנהלת היתה דואגת שישה להם אוכל."

ב. העד מר מנדי וייס

"הייתה אווירת לימודים בבית הספר והמנהלת נחשבה שהצליחה, היתה נחשבת אצלנו כמנהלת שהצליחה בבית הספר... היו מספר מדריכות בבית הספר, אילנה ברודמן שאמרה: זה לא יכול להיות הסיפורים על שמחה, אנחנו היינו קולטים את זה, רואים זה."

אחר כך היתה מדריכה בשם רוסמן אורנה שאמרה:
"אני לא מאמינה על שמחה."

ומדריכה נוספת:

"אני מכירה את שמחה היא מחבבת את הילדים וזה לא יכול להיות, שמחה יש לה אהבה יותר מכולנו לעדה."

ג. העדה גב' עידית שמרלינג

"שמחה אישה חמה ונדיבה רגישה מאוד לטיפול בפרט, כאשר היא קיבלה את בית הספר, בית הספר ממש זינק... במקום הוקם גם חדר מורשת לתרבות האתיופית... האישה הזאת היתה דואגת לתלמידים מכף רגל ועד ראש. האוטו שלה היה מלא בגדים לחלק בצנעה לילדים הללו, ילדים שראתה שאינם אוכלים בבית... אני מכירה את שמחה כעשר שנים... היא עבדה בבית ספר סיני שהוא ידוע כשכונת מצוקה, גם שם נדיבותה ודאגתה לתלמידים היתה ידועה."

ד. העד אילן מליחי

"הנתון הראשון (לבחירתה כמנהלת) היה ששמחה הגיעה מתוך החינוך המיוחד שזה אומר שיש לה את הכישורים והיכולת להגיע לילד החריג הנזקק, הנתון השני שמצאתי שמחה היא גומלת חסדים... לשמחה יש את היכולת, ואת הכישורים והקשרים לעשות להם טוב לדאוג לכל מחסורם ממזון ועד שתייה... לא הגיעו אלי שוב תלונות והיו רק שבחים."

סיכום

7. עדי הסניגוריה שהעידו הינם כולם ממערכת החינוך באזור נתניה, בו נמצא בית הספר רמב"ם.

בית הדין האמין לעדותם והתביעה לא הצליחה לערער את מהימנות דבריהם.

במהלך העדויות לא ניתן הסבר מספק מדוע התלונות נגד הנאשמת החלו זמן קצר לפני תום שנת הלימודים, מספר ימים, אם אמנם קרו דברים כפי שהובאו בתובענה, הכיצד לא התעוררו במשך כל שנת הלימודים?! – לכך ניתן הסבר על ידי עדי ההגנה: ההאשמות נבעו מתסכולים בעדה שכלל לא נגעו בבית הספר.

חשוב גם לציין דברים שנאמרו מפי המגשרת, שאמרה כי, בין התפקידים שאותו מילאה היה הצורך לתרגם בין ההורים ולעתים תלמידים לבין צוות בית הספר. שכן, העולים והתלמידים לא שלטו בשפה העברית.

מכאן, ניתן להבין, שחוסר תקשורת טובה גם הוא גרם לאי הבנות, תסכולים והאשמות שונות.

עדויות הסניגוריה לא השאירו ספק בעיני בית הדין כי, הנאשמת לא השתמשה בביטויים גזעניים, או שהיא "רק קיללה", או שאמרה לתלמיד ש"תהרוג אותו תרצח אותו" ו"אתיופים אני שונאת אותם".

8. החלטת בית הדין

בפני בית הדין ניצבה השאלה, הכיצד קרה שכל מערכת החינוך, כולל מפקחים, מדריכות בבית הספר ומנהל בית הספר רמב"ם, בעת היות הנאשמת סגניתו, הללו ושיבחו את יחסה לתלמידים ולעדה כולה, ומצד שני עדויות של רק 6 תלמידים, מתוך למעלה מ-300 תלמידים, העידו נגד הנאשם.

מה גם, שעדויות אלו נסתרו לעתים תוך כדי עדויותיהם של התלמידים עצמם.

נקודות חשובות שיש להדגישן, לצורך שיקולנו, הן:

א. במשך כל שנת עבודתה של הנאשמת כמנהלת לא התעוררו בעיות של התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, להפך.

ב. רק לקראת סוף שנת הלימודים, לאור מחאות ותסכולים, שלא היו קשורים לבית הספר, הוטחו האשמות כלפי המנהלת.

ג. בשנת עבודתה של הנאשמת הוקם בבית הספר חדר מיוחד שהוקדש למורשת העדה האתיופית.

ד. הדיונים בבית הדין נמשכו למעלה משלוש שנים, ויש בכך עינוי דין לנאשמת.

9. לכן, שקלנו את מכלול העדויות והחלטנו פה אחד **לזכות** את הנאשמת מהעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה.

זכות ערעור לבית משפט העליון מסורה לצדדים, תוך 30 יום ממתן גזר הדין לידיהם.

הכרעת הדין ניתנה ביום ט"ו בכסלו התשס"ד – 10.12.2003, שלא בנוכחות הצדדים, להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)

טליה מלצר
חברה

(-)

נהאד חליל קשוע
חבר

(-)

עו"ד משה שושני
יו"ר